

ลำนำน้าปญญา บ้านปrik

การอบรมเชิงปฏิบัติการ การบริหารจัดการของตำบลศูนย์เรียนรู้สุขภาวะลำนำน้า
วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา กรุงเทพฯ

ลำนำนปญญาบ้านปริก

การอบรมเชิงปฏิบัติการ
การบริหารจัดการของตำบลศูนย์เรียนรู้สุขภาวะสี่มิติ
วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ณ
ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา กรุงเทพฯ

ลำนำนปัญญาบ้านปริก

คณะที่ปรึกษา

นางสาวดวงพร เฮงบุญพันธ์
ดร.หทัยชนก บัวเจริญ
นายไชยงค์ มณีรุ่งสกุล

บรรณาธิการอำนวยการ

นายสุริยา ยี่ขุน

บรรณาธิการร่วม

ดร.ชนิษฐา จารุวิชัยพงศ์, ชูสุข นางสาวจิตราวดี ลูตินันทกร
นางสาวอารมณ มีรุ่งเรือง

กองบรรณาธิการ

นายกอเล็ม ดาอี, นายอุสมาน หวันละเบ๊ะ,
นางฟาห์รีด๊ะห์ มุเล็มสะเดา, นางสาวรุจิยา สุขมี
นางปณจรีย์ ช่างพูด, นางอัลนาห์ เดวิส
นายสามารถ มุเล็มสะเดา, นายวิรัช หวันละเบ๊ะ
นางสาวรัตจันย์ รัชช์เพชร, นางสาวสุโขทัย ละใบซอ
นางปณจรีย์ ช่างพูด

สถานที่ติดต่อ

เทศบาลตำบลปริก
๕๓ ถนนรวมประชา หมู่ที่ ๓ ตำบลปริก อำเภอสะเดา
จังหวัดสงขลา ๙๐๑๒๐
หมายเลขโทรศัพท์ ๐๙๔ ๒๔๘๓๐๐
e-mail : prikhealthy@hotmail.com

พิมพ์ครั้งที่ ๑ :

กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

จัดพิมพ์และเผยแพร่

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
โดยสำนักสนับสนุนสุขภาพชุมชน (สน.๓)

คำบอกเล่า

หลังจากที่เทศบาลตำบลปริก ได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายตำบลสุขภาวะกับองค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อต้นปี ๒๕๕๒ เป็นต้นมา และได้พัฒนากระบวนการขับเคลื่อนงานทางด้านการจัดการสุขภาวะทั้ง ๔ มิติ ที่ประกอบด้วย กาย จิต สังคม และปัญญา ในพื้นที่ของตนเอง ทำให้เห็นพัฒนาการของการก่อตัว การรวมพลังเพื่อขับเคลื่อนงานตำบลสุขภาวะในตำบลปริกชัดเจนมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ต่อมาในราวๆ เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ เทศบาลตำบลปริกได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยสำนัก ๓ เพื่อดำเนินงานภายใต้โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ ที่มีเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ๕ จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และพัทลุง เข้ามาร่วมเรียนรู้ในตอนเริ่มต้นโครงการ และต่อมาขยายพื้นที่เป็น ๗ จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ที่มี จังหวัดสงขลา และจังหวัดตรัง เพิ่มขึ้นมาเป็นพื้นที่เป้าหมายของการดำเนินงาน สสส. โดยสำนัก ๓ และโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ รวมทั้งคณะผู้จัดทำล่านำปัญญาบ้านปริก “เห็นว่า ประสบการณ์ทั้งที่มีมาก่อนการเข้าร่วมโครงการ และในขณะที่จะเข้าร่วมโครงการนั้น เป็นเรื่องที่ควรหยิบยกมาเล่าสู่กันฟังหรือบันทึกไว้เป็นข้อมูลทางวิชาการ จึงได้จัดทำหนังสือ “ล่านำปัญญาบ้านปริก” ขึ้น เพื่อเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์จริงจากการขับเคลื่อนที่ผ่านมา ซึ่งได้เรียนรู้และปฏิบัติกันมาภายใต้นโยบายของคณะผู้บริหารโครงการสิ่งใหม่ๆ ในโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ ที่เทศบาลตำบลปริกได้เรียนรู้ด้วยการผ่านการปฏิบัติจริง (Interactive learning through action) มา และสิ่งที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ตามมาทางสังคมหลายประการซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวิถีชุมชน คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ประชาสังคมสันติสุข) และพันธกิจของเทศบาลตำบลปริก (เทศบาลตำบลปริกเป็นองค์กรบริการสาธารณะ ประชาชนมีส่วนร่วมในการ

พัฒนา แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม พร้อมฟื้นฟูเศรษฐกิจจากฐานล่าง ร่วมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เอื้ออาทรเจือจาน สืบสานวิถีชุมชนท้องถิ่น) ฉะนั้นบทเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมา จึงเป็นเรื่องของการปฏิบัติที่สืบทอดกันมา จนเกิดเป็นชุดประสบการณ์ ชุดองค์ความรู้ ซึ่งเพื่อนร่วมเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปใช้ “ลำนำนัญญาบ้านปริก” เพื่อเป็นแนวทางสู่การขับเคลื่อนเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น ไปสู่ตำบลสุขภาวะได้เป็นอย่างดี โดยการนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของพื้นที่และ อัตลักษณ์ของตนเอง

บทเรียนจากลำนำนัญญาเล่มนี้อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของประสบการณ์ ๒ ปี ของการดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ ที่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร และนอกเหนือจากนี้ยังมีเรื่องราวอื่นๆ ซึ่งมีโอกาสเรียบเรียงออกมาเป็นตัวหนังสือ ผู้ใดที่ต้องการรายละเอียดมากกว่านี้ก็สามารถค้นหาข้อมูลจากการสอบถาม สัมภาษณ์ หรือพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชาวเทศบาลตำบลปริกได้ด้วยเช่นกัน

ด้วยจิตคารวะ

โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ

เทศบาลตำบลปริก

สารบัญ

บทเรียนรู้ที่ ๑	การจัดการสุขภาวะโดยชุมชนของคน “ตำบลปริก”	๕
๑.๑	กว่าจะมาถึงวันนี้ : สถานการณ์และความเป็นมาของโครงการ	๕
๑.๒	รู้จักเราจากคำสำคัญที่ใช้ทำงาน	๑๑
๑.๓	แนวคิดสำคัญในการขับเคลื่อนงาน	๑๔
๑.๔	กรอบคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการทำงาน	๑๘
บทเรียนรู้ที่ ๒	แนวทางการบริหารจัดการเพื่อขับเคลื่อนตำบลต้นแบบสุขภาวะ	๒๓
๒.๑	ผู้ร่วมขับเคลื่อนในพื้นที่	๒๓
๒.๑.๑	คณะทำงานกลาง	๒๓
๒.๑.๒	คณะทำงานโครงการฯ	๒๔
๒.๑.๓	คณะทำงานแหล่งเรียนรู้	๒๔
๒.๑.๔	คณะทำงานสนับสนุน	๒๔
๒.๒	บทบาทของคนทำงาน	๒๕
๒.๒.๑	คณะทำงานกลางกับการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ	๒๕
๒.๒.๒	คณะทำงานโครงการฯ กับการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ	๓๐
๒.๒.๓.	คณะทำงานแหล่งเรียนรู้กับการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ	๓๖
๒.๒.๔	คณะทำงานสนับสนุนกับการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ	๔๐
บทเรียนรู้ที่ ๓	บทเรียนรู้ของปฏิบัติการ ๔ แผนงาน	๔๕
๓.๑	แผนงานที่ ๑ การขับเคลื่อนตำบลต้นแบบ	๔๕
๓.๑.๑	การเสริมสมรรถนะคนทำงาน	๔๕
๓.๑.๒	การเตรียมพื้นที่รองรับ	๕๓
๓.๑.๓	การพัฒนาหลักสูตร	๖๓
๓.๑.๔	การเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	๖๕

๓.๒	แผนงานที่ ๒ ขับเคลื่อนตำบลเครือข่าย	๖๖
๓.๒.๑	การสรรหาและชักชวนเข้าร่วมเป็นตำบลเครือข่ายฯ	๖๖
๓.๒.๒	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างตำบลต้นแบบ และตำบลเครือข่าย	๖๗
๓.๒.๓	การหนุนเสริมตำบลเครือข่ายให้ขับเคลื่อน สู่ตำบลสุขภาวะ	๖๘
๓.๓.๔	การเยี่ยมเยือนเพื่อนเครือข่าย	๗๐
๓.๓	แผนงานที่ ๓ การสร้างและจัดการองค์ความรู้	๗๐
๓.๓.๑	พัฒนาการการสร้างและจัดการองค์ความรู้	๗๐
๓.๓.๒	การจัดการความรู้	๗๕
๓.๓.๓	การสร้างองค์ความรู้ผ่านการศึกษาวิจัย	๗๗
๓.๔	แผนงานที่ ๔ การสื่อสารสาธารณะ	๗๘
๓.๔.๑	ประเภทของการสื่อสาร	๗๘

บทเรียนรูที่ ๔ ภูมิธรรมแห่งความสำเร็จ

๔.๑	ภูมิธรรมความสำเร็จในเทศบาลตำบลปริก	๘๓
๔.๑.๑	ภูมิธรรมความสำเร็จที่เกิดกับ “ประชาชน” ในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก	๘๓
๔.๑.๒	ภูมิธรรมความสำเร็จที่เกิดกับ “ชุมชนและสังคม” ในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก	๘๐
๔.๑.๓	ภูมิธรรมความสำเร็จที่เกิดกับ “หน่วยงานท้องถิ่น/เทศบาลตำบลปริก	๘๑
๔.๒	ภูมิธรรมความสำเร็จที่เกิดในตำบลเครือข่าย	๘๓
๔.๒.๑	ภูมิธรรมความสำเร็จที่เกิดกับ “ประชาชน” ในตำบลเครือข่าย	๘๒
๔.๒.๒	ภูมิธรรมความสำเร็จที่เกิดกับ “ชุมชนและสังคม” ในตำบลเครือข่าย	๘๓
๔.๒.๓	ภูมิธรรมความสำเร็จที่เกิดกับ “หน่วยงานท้องถิ่นที่เป็นตำบลเครือข่าย	๘๓

ตารางที่

ตารางที่ ๑ บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในฐานเรียนรู้การจัดการบ้านพัก “B & B”	๔๑
ตารางที่ ๒ ความเชื่อมโยงระบบฐานการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลปริก	๔๑

ภาพที่

ภาพที่ ๑ ทูลำคัญในการขับเคลื่อนงานของเทศบาลตำบลปริก	๑๘
ภาพที่ ๒ กรอบแนวคิดการทำงานของเทศบาลตำบลปริก	๑๙
ภาพที่ ๓ เส้นทางความเป็นมาของการจัดการสิ่งแวดล้อมตำบลปริก	๗๔
ภาพที่ ๔ กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน	๗๗

บทเรียนที่ ๑

การจัดการสุขภาวะโดยชุมชน ของคน“ตำบลปริก”

๑.๑ กว่าจะมาถึงวันนี้ : สถานการณ์และความเป็นมาของ โครงการ

ชุมชนท้องถิ่นเป็นฐานรากของสังคม ชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็งอันเกิดขึ้นมาจากการลงทุนพัฒนาในกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาคน ก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทุกเรื่อง ทุกพื้นที่ ทุกองค์กร การที่มีสถาบันที่เรียกว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เป็น “กลไก” ที่มีกฎหมายรองรับ มีภารกิจที่ชัดเจน และมีงบประมาณในการขับเคลื่อน จึงนับได้ว่าเป็นโอกาสของเทศบาลตำบลปริก ในการที่จะพัฒนาชุมชนไปสู่สังคมที่มีความสุข มีสิ่งแวดล้อมดี และผู้คนมีสุขภาพอนามัยเข้มแข็ง มีสติปัญญา และมีเหตุผล จนเป็นที่สนใจของสังคมในระดับพื้นที่ รวมทั้งจากภาคการเมืองระดับชาติ ภาคราชการ ภาคประชาสังคม ตลอดจนองค์กรอิสระ

อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนผ่านบนความคาดหวังทางสังคมที่มีต่อเทศบาลตำบลปริก เพิ่มสูงขึ้นตามลำดับของกาลเวลาที่พัฒนาบนฐานคิดที่เป็นประชาธิปไตย และกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่แห่งนี้ เทศบาลตำบลปริกจึงกลายเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการทั้งภายในองค์กร และภายนอกองค์กร ได้แก่ ชุมชน และภาคีภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งขยายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปยังพื้นที่อื่นและมีการพัฒนาเป็นเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการขับเคลื่อนเรื่องดีๆ ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนที่เป็นเสมือนน้ำมันหล่อลื่นในการทำงานจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ทำให้การดำเนินงานตามโครงการ “พัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ” กลายเป็นความร่วมมือในระดับหนึ่งของเทศบาลตำบลปริกในการที่จะวิวัฒน์องค์กรไปสู่การเป็นกลไกสนับสนุนการจัดการสุขภาวะโดยชุมชนโดยมีบทเรียนและประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างต่อเนื่องในช่วงเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา

ทั้งนี้ เทศบาลตำบลปริกมีแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลน่าอยู่ จากวิสัยทัศน์ที่ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวิถีชุมชน คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ประชาสังคมสันติสุข” ซึ่งขยายความได้ว่า “คนในเทศบาลตำบลปริกจะต้องมีสัมมาชีพที่ปลอดภัยต่อตนเองและสังคม พึ่งตนเองได้ มีความพอประมาณ อยู่กินกันอย่างเรียบง่าย บนพื้นฐานความเป็นชุมชนบ้าน ดำรงวิถีชีวิตแห่งชุมชนแบบพหุวัฒนธรรม อันมีศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม ชุมชน เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต ร่วมกันสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติและการจัดการความรู้อย่างง่าย ๆ แบบชาวบ้านที่ผ่านการปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อเป็นทางเลือกแห่งพฤติกรรมพึงประสงค์ในชุมชนและต้องการเห็นคนในสังคมมีความเมตตา กรุณา เอื้ออาทรต่อกันและกัน”

แนวคิดพื้นฐานในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลน่าอยู่ของตำบลปริก

การสร้างแนวคิดการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลน่าอยู่ของตำบลปริก อาศัยแนวคิดพื้นฐานสำคัญ ดังนี้

๑) แนวคิดตำบลน่าอยู่ เทศบาลตำบลปริกมีแนวคิดในการขับเคลื่อนโดยต้องการทำให้ประชาชนในตำบลมีสุขภาพอนามัยดี เกิดความสมดุลแห่งกาย จิต สังคม อุดมปัญญา เพื่อสร้างสุขภาวะที่ยั่งยืนบนฐานของการพึ่งพากันเองของคนในตำบล

๒) แนวคิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากประสบการณ์การทำงานของเทศบาลตำบลปริก มีจังหวะเวลาของการก้าวเดิน ๔ จังหวะคือ

๒.๑) อนุวัตร (Adaptation) หมายถึง การยอมรับและการนำมาปรับใช้ให้
เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

๒.๒) ปริวรรต (Exchange) หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทางสังคม
กลุ่มกิจกรรม และภาคส่วนต่างๆทั้งภายในสังคมเทศบาลตำบลปริกและ
ภาคีเครือข่ายภายนอก

๒.๓) พลวัต (Dynamics) หมายถึง การเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง มีความยืดหยุ่น
ไม่ตายตัว ทำให้เกิดการปรับตัวที่ง่ายขึ้น

๒.๔) ปฏิวัติ (Revolution) หมายถึง การหมุนกลับ ที่ก่อให้เกิดการปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงที่เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก

จากแนวคิดดังกล่าวได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดขึ้นในท้องถิ่นเทศบาลตำบลปริก มีการปรับวิธีการทำงานจากรูปแบบเดิมๆ ที่ลักษณะการทำงานส่วนใหญ่

เป็นแบบการตั้งรับ ได้เปลี่ยนผ่านและก้าวข้ามไปเป็นการทำงานแบบเชิงรุก และมีการบูรณาการมากขึ้น โดยผ่านกระบวนการคิด วางแผน (Plan) การปฏิบัติจริง (Do) การสังเคราะห์ติดตาม ตรวจสอบ (Check) และทำงานเชิงระบบ (Act) ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของตนเอง

๓) แนวคิดการสร้างผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) การที่จะทำงานเพื่อผลักดันและขับเคลื่อนให้ตำบลปริกเป็นตำบลสุขภาวะนั้น จำเป็นต้องมีผู้นำด้านต่างๆ เกิดขึ้นในตำบล เช่น นักคิดเชิงระบบ นักบริหารจัดการ นักปฏิบัติการ นักประสานงานภายใน นักประสานหน่วยงานสนับสนุน นักถ่ายทอดข้อมูลและความรู้ และนักสื่อสารชุมชน โดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นคนในชุมชนที่มีความรักในท้องถิ่น ใส่ใจ มีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อเป็นการตอบสนองท้องถิ่นบ้านเกิดโดยผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอยู่ในทุกหน่วยของสังคมเทศบาลตำบลปริก

จากความเป็นมาและแนวคิดการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลน่าอยู่ที่กำลังมาข้างหน้า เทศบาลตำบลปริก ได้มีการพัฒนา “การบริหารจัดการภายในองค์กร” และ “การสร้างกลไกการขับเคลื่อนพลังชุมชนอย่างเป็นกระบวนการ” แต่ละชุมชนได้มีส่วนร่วมในการช่วยกันสร้างแรงหนุนเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อต่อยอดการพัฒนากระบวนการจัดการสุขภาวะชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน ซึ่งทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้หลากหลายประเด็นและกระจายตัวอยู่ในทุกชุมชน มีการใช้ “ทุนทางสังคม” ที่มีอยู่และ “ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนและชุมชน” ในการขับเคลื่อนงานตำบล โดยใช้ “กระบวนการสื่อสาร” เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดประสบการณ์บนพื้นฐานของการปฏิบัติจริง สามารถถ่ายทอดชุดความรู้ในชุมชนแก่ผู้ที่สนใจ ตลอดจนบุคคลภายนอกที่เข้ามาเรียนรู้และสามารถขยายให้ตำบลอื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่ตนเองได้อย่างเหมาะสม

๑.๒ รู้จักเรจากคำสำคัญที่ใช้ทำงาน

จากการดำเนินงานโครงการ คณะทำงานได้กำหนดคำนิยามเชิงปฏิบัติการไว้เพื่อให้เป็นที่เข้าใจร่วมกัน และเป็นทุนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

ตำบลน่าอยู่ หมายความว่า ตำบลที่มีลักษณะทางภูมิสังคมที่ดีประชาชนในพื้นที่มีสุขภาวะที่ดี เมื่อได้มาเยือนแล้วสามารถสัมผัสได้ถึงความอบอุ่น ความปลอดภัย รวมทั้งลักษณะทางกายภาพในตำบลที่มีสภาพแวดล้อม ภูมิโนทัศน์ที่เหมาะสม

สุขภาวะ หมายความว่า สุขภาวะทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม สุขภาวะทางจิตวิญญาณ

อปท. หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

อปท. เครือข่าย หมายถึง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่แสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการตำบลสุขภาวะและมีการนำใช้ผลจากการเข้าร่วมฝึกอบรมและจัดกิจกรรมโดยเทศบาลตำบลปริก

ตำบลต้นแบบ หมายถึง ตำบลหรือพื้นที่ ที่มีการขับเคลื่อนงานการจัดการสุขภาวะ ใน ๔ มิติ(กาย จิต สังคม วิญญาณหรือปัญญา) อย่างเป็นรูปธรรม มีผลงานที่โดดเด่น เป็นแบบอย่างที่ดีและมีความพร้อมที่จะให้ผู้อื่นได้ศึกษาเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้กับการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ของเขาได้

ตำบลสุขภาวะ หมายถึง ตำบลที่มีการจัดการทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนตั้งแต่ในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการเพื่อจัดการกับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะ เช่น พฤติกรรมของคน สภาพทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนมีสุขภาวะใน ๔ มิติ อันได้แก่ กาย จิต สังคม และปัญญา

แหล่งเรียนรู้ หมายถึง การจัดให้เกิดกระบวนการของการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นทุนที่ตำบลมีอยู่โดยการถ่ายทอดประสบการณ์การทำงานจากคนที่ทำจริงให้กับตำบลอื่นๆ ได้รับรู้และสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

อนุวัตร (Adaptation) หมายถึง การยอมรับและการนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

ปรีวรรต (Exchange) หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทางด้านสังคม กลุ่มกิจกรรม และภาคส่วนต่างๆ ทั้งภายในสังคมเทศบาลตำบลปริกและภาคีเครือข่ายภายนอก

พลวัต (Dynamics) หมายถึง การเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง มีความยืดหยุ่น ไม่ตายตัว ทำให้เกิดการปรับตัวที่ง่ายขึ้น การทำงานให้เป็นองค์กรบริการสาธารณะที่ดี จึงต้องมีการเคลื่อนไหวตลอดเวลา

ปฏิวัติ (Revolution) หมายถึง การหมุนกลับ ที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก เพื่อเสริมสร้างกระบวนการทำงานให้มีความกระฉับกระเฉง มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา

โค้ช/โค้ชชิ่ง (Coaching) หมายถึง แนวคิดในการสร้างพลังที่เป็นพี่เลี้ยงให้แก่นักและกันในกลุ่มพนักงาน ข้าราชการ บุคลากรขององค์กร ซึ่งบุคคลผู้มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า เช่น นักบริหารระดับกลาง-สูงขององค์กร ได้แก่ ปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกองต่างๆ จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ที่สามารถสอนงานให้กับเพื่อนร่วมงานในองค์กรเทศบาลตำบลปริกได้

เพื่อนหนุนพื้หน้า (Tandem) หมายถึง หลักการทำงานที่สร้างแรงหนุนเสริมซึ่งกันและกัน โดยกลุ่มพนักงาน ข้าราชการในองค์กรเทศบาลตำบลปริกจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่แลกเปลี่ยน สอนงาน กันระหว่างเพื่อนในกลุ่ม และผู้ที่มีความอาวุโส มีประสบการณ์ และความรู้ความสามารถมากกว่า ก็จะทำหน้าที่เป็นพี่ที่คอยนำพาน้องๆ เพื่อนร่วมงานเพื่อที่จะร่วมกันพัฒนาองค์กรไปด้วยกัน

ภูมิบุตรา (Phumibuttra) หมายถึง พนักงานขององค์กร หรือคนที่เกี่ยวข้อง ที่มีถิ่นกำเนิดหรือภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ตำบลปริก และอำเภอสะเดา เมื่อเข้ามาสู่วงจรการทำงานในองค์กรเทศบาลตำบลปริก จะต้องปฏิบัติหน้าที่บนพื้นฐานของการมีสำนึกรักบ้านเกิด และมีสำนึกของการเป็นพลเมืองปริก

K: Knowledge	หมายถึง	ฝ่ายวิชาการ
F: Facilitator	หมายถึง	ฝ่ายอำนวยการ
C: Cooperation	หมายถึง	ฝ่ายประสานงาน
S: Services	หมายถึง	ฝ่ายต้อนรับและบริการ

I AM READY มีความหมายและที่มาจากคำดังนี้

I = Integrity	หมายถึง	การทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี
A = Activeness	หมายถึง	ขยันตั้งใจ
M = Morality	หมายถึง	มีคุณธรรม จริยธรรม
R = Relevancy	หมายถึง	มุ่งเน้นประสิทธิภาพ
E = Efficiency	หมายถึง	รู้ทันโลก
A = Accountability	หมายถึง	มีความรับผิดชอบ
D = Democracy	หมายถึง	การมีใจรักในประชาธิปไตย
Y = Yield	หมายถึง	เกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืน

๑.๓ แนวคิดสำคัญในการขับเคลื่อนงาน

นับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานจากส่วนกลางที่กำกับการดำเนินการตามภารกิจที่ดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในรูปแบบต่างๆ มาอย่างต่อเนื่องผูกโยงกัน ส่งผลให้ อบท. มีข้อจำกัดในการจัดบริการสาธารณะ และมีอุปสรรคในการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและการแก้ปัญหาในพื้นที่ หรืออาจกล่าวได้ว่า **“ความอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่เพียงพอ”** ต่อการปฏิบัติภารกิจในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนได้อย่างเต็มที่ แม้ว่ารัฐธรรมนูญได้บัญญัติเรื่องการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนำไปสู่การถ่ายโอนภารกิจไว้แล้วก็ตาม แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการ **“ลดบทบาท”** ราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคจากผู้ปฏิบัติไปเป็นผู้สนับสนุน รวมถึงการหนุนเสริมให้ท้องถิ่นกลายมาเป็น **“ตัวหลัก” (Main actor)** ในการทำงานระดับพื้นที่ได้อย่างที่ควรจะเป็น

ด้วยเหตุนี้ เทศบาลตำบลปริมมีแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนสู่ “ตำบลน่าอยู่” เพื่อให้คนในตำบลปริมมีความเป็นพลเมือง และให้ผู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีศักยภาพในการกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเอง โดยมีแนวคิดจากวิสัยทัศน์ที่ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวิถีชุมชน คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ประชาสังคมสันติสุข”

ในการทำงาน ได้มีการสร้างแนวคิดการทำงานในองค์กร และทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายภายนอกองค์กร ซึ่งแนวคิดสำคัญมีดังนี้

๑.๓.๑ แนวคิดที่ใช้สำหรับทำงานในองค์กร

๑) แนวคิดการสร้างพลังเป็นที่เล็งแก่กันและกัน (Coaching project)

การพัฒนาศักยภาพและการบริหารจัดการบุคลากรอย่างต่อเนื่องภายใต้ความเชื่อว่าการพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิม การพัฒนา คือการไม่หยุดนิ่งการพัฒนา คือ การแสวงหาและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา จึงต้องมีการเสริมแรงประสานความแข็งแกร่งให้กับองค์กรเพื่อให้บุคลากรอาวุโสที่มีความรู้ความสามารถและอยู่ในตำแหน่งบริหารระดับกลางและระดับสูงขององค์กรจะต้องทำหน้าที่เป็นที่เล็งแก่พนักงาน ข้าราชการที่อยู่ใต้สายการบังคับบัญชา และผู้ที่มีอาวุโสน้อยกว่า ภายใต้การสร้างองค์กรให้เป็น **“องค์กรแห่งการเรียนรู้”** และเรียนรู้ร่วมกันว่าองค์กรพบกับความสำเร็จได้อย่างไรด้วยกระบวนการค้นหาว่าวิธีการใดที่จะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรในแบบผสมผสานระหว่างพฤติกรรมของคนในองค์กรและการสร้างเกราะป้องกันความเสี่ยงการสร้างผลต่อยอดเพื่อสร้างที่ยั่งยืนขององค์กร

๒) แนวคิดเรื่องเพื่อนหนุนพื้่นำพาพร้อมพัฒนางองค์กร (Tandem project)

เป็นแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการที่ประกอบด้วยการวางแผน ปรับภาพลักษณ์ขององค์กร สร้างเสริมกระบวนการพัฒนางานบุคลากรให้เกิดระบบการทำงาน ร่วมกันระหว่าง ข้าราชการ ลูกจ้าง นักบริหาร หัวหน้างานจนเกิดการปรับตัวยอมรับซึ่งกันและกัน ที่จะสามารถทำงานกัน เป็นหมู่คณะ (Tandem work) ได้เพื่อก้าวสู่การสร้างองค์กร ธรรมชาติและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

๓) แนวคิดเรื่องภูมิบุตร(Phumibuttra)

เกิดจากความเชื่อว่า พลังของการบริหารจัดการเกิดจากการ “ขยับและระเบิดจากข้างใน” โดยเทศบาลตำบลปริกซึ่งได้ว่าจ้างคนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานใน องค์กร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของพลังในการขับเคลื่อนด้วยแนวคิดที่เน้นการทำงานเพื่อทดแทน คุณแผ่นดิน โดยเชื่อว่า คนในท้องถิ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ อย่างเป็นพลวัตและมีความเต็มใจในการทำงาน อีกทั้งเข้าใจบริบทของชุมชน สามารถกำหนด ทิศทางสร้างงานให้ตนเองและบ้านเกิด ค้นหาสิ่งดีๆ และพัฒนาสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นที่บ้านของ ตนเองด้วยตนเองจนขยายผลเป็น การให้บริการแก่สาธารณะ

๔) แนวคิดการสร้างความเข้าใจ การให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก

เพื่อให้บุคลากรปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการทำงาน สู่การทำงานแบบเชิงลึก บูรณา การ คล่องตัว รวดเร็ว มีขีดสมรรถนะสูง เปิดเผยโปร่งใสตรวจสอบได้ สามารถเรียนรู้และปรับ ตัวได้อย่างเหมาะสมเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง จึงทำให้มีการกำหนดคุณลักษณะของ บุคลากรคือ “I am ready” คือ การทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี ชยัน ตั้งใจทำงานเชิงรุก มีศีลธรรม คุณธรรม รู้ทันโลก ปรับตัวทันโลก ตรงกับสังคม มุ่งเน้นประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อ สังคม มีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย มีส่วนร่วม โปร่งใส มีผลงาน มุ่งเน้นผลลัพธ์

๑.๓.๒ แนวคิดที่ใช้สำหรับทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายนอกองค์กร

๑) การบริหารจัดการโครงการแบบบูรณาการในรูปแบบ KFCs

จากการที่เทศบาลตำบลปริกได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ภายใต้โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาพในพื้นที่เทศบาลตำบลปริกและพื้นที่เป้าหมายการสร้างเครือข่ายองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และพัทลุงบางส่วนนั้น เพื่อให้ เกิดความคล่องตัวและยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งในเทศบาลและโครงการฯ จึง

ได้มีการวางระบบการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับทิศทางการทำงานเชิงบูรณาการในองค์กร (Integration) และสามารถทำงานแทนกัน ทำงานข้ามฝ่าย ข้ามกอง และหน่วยงานต้นสังกัด (Crossed-function) ในรูปลักษณะของ “การมีส่วนร่วมและจิตอาสา” ขึ้น ด้วยการแต่งตั้ง “คณะทำงานย่อยประจำโครงการ” ในรูปแบบ “KFCS” ซึ่งดำเนินการโดยใช้บุคลากรของเทศบาลทั้งหมดเป็นแกนหลักเพื่อทำหน้าที่เชื่อมประสานกับทั้งภายในและภายนอกองค์กร

คณะทำงานย่อยประจำโครงการประกอบด้วยฝ่ายต่าง ๆ ดังนี้

K: Knowledge ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่จัดทำเอกสาร สื่อวิชาการต่างๆ เก็บรวบรวม ข้อมูลฐานการเรียนรู้ สับสนุนข้อมูลและรายงานการศึกษาดูงาน / แลกเปลี่ยนเรียนรู้และรายงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องพร้อมติดตามประเมินผลโครงการ

F: Facilitator ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของโครงการทุกประการ สร้างแรงหนุนเสริมกิจกรรมทุกระดับเกี่ยวกับฐานการเรียนรู้ Bed and Breakfast (B&B) งานวิชาการต่างๆ สับสนุนงบประมาณในการอำนวยการ ให้โครงการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถบรรลุตาม วัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างดี และรวมทั้งการให้บริการงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

C: Cooperation ฝ่ายประสานงาน มีหน้าที่ประสานงานหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายใน ภายนอกที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ เช่น สสส. (สำนัก ๓) ตำบลเครือข่าย ฐานการเรียนรู้ ภาควิภาคส่วนราชการ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง

S: Services ฝ่ายต้อนรับและบริการ มีหน้าที่ให้บริการเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้น ดูแลด้านความปลอดภัย อาคารสถานที่ การขนส่งและยานพาหนะ การต้อนรับคณะศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และบริการทั่วไป

๒) การสร้างความรู้จากการปฏิบัติ

จากการสร้างแนวคิดในการบริหารจัดการดังกล่าว ทำให้เกิด “การสร้างความรู้จากการปฏิบัติ” เทศบาลตำบลปรังเฒ่าจึงมีทุนที่สำคัญในการนำมาสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ๓ ประเภทคือ

๒.๑) ทุนดั้งเดิม เป็นทุนทางภูมิปัญญาของคนในตำบลปรังเฒ่า เป็นความรู้ของชาวบ้านซึ่งเรียนรู้มาจากปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้อง หรือผู้มีความรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็น ความรู้ความสามารถที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยผ่านกระบวนการสำคัญ ได้แก่

(๑) การอนุรักษ์ คือ การบำรุงรักษาสิ่งที่มีค่าไว้ เช่น ประเพณีต่างๆ กิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

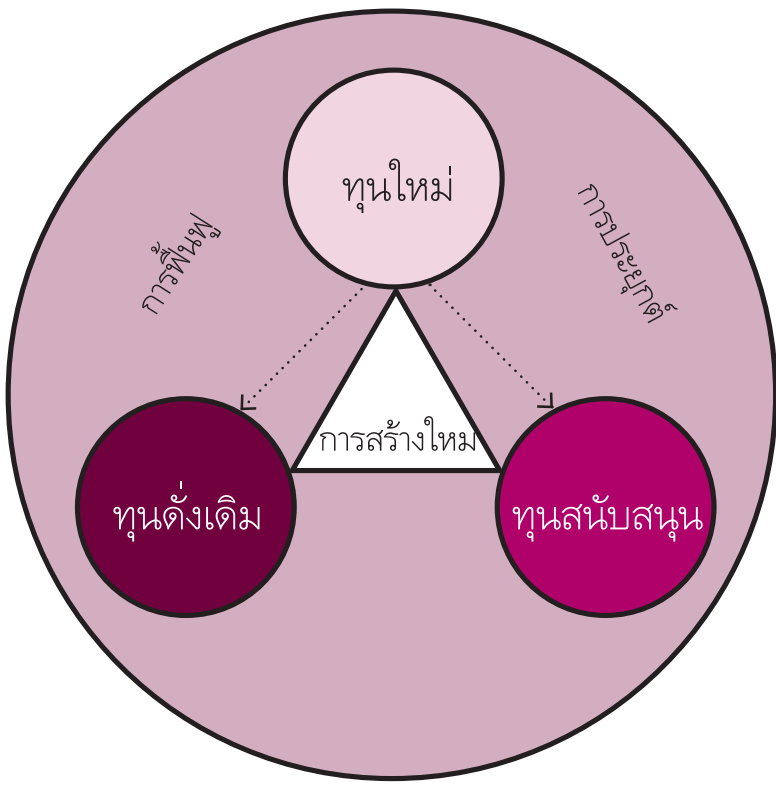
(๒) การฟื้นฟู คือ การรื้อฟื้นสิ่งที่ตึงามที่หายไป เลิกไป หรือกำลังจะเลิก ให้กลับมาเป็นประโยชน์ เช่น การรื้อฟื้นประเพณี กิจกรรมทางศาสนา วิถีชีวิต ความเป็นอยู่แบบเดิมๆ รุนบรรพชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะหายไป การทำน้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยหมักชีวภาพ เป็นต้น

(๓) การประยุกต์ คือ การปรับหรือการผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน ให้เหมาะสมกับยุคสมัย เช่น การสร้างสาระการเรียนรู้เรื่องราวของท้องถิ่น โดยประยุกต์เข้ากับสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง

(๔) การสร้างใหม่ คือ การค้นคิดใหม่ที่สัมพันธ์กับความรู้ดั้งเดิม เช่น การจัดการขยะมูลคูนัย

๒.๒) ทู่นสนับสนุน ในที่นี้เป็นการสนับสนุนในเรื่องทรัพยากร ทั้งในเรื่องบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี ถึงแม้เทศบาลตำบลปริกมีข้อจำกัดในเรื่องทรัพยากรบุคคล แต่ในความจำกัดเหล่านี้เกิดเป็นผลดี ที่ทำให้เกิดความเข้าใจในทุนดั้งเดิม คือทุนคนเพิ่มขึ้น และใช้ทุนคนในการพัฒนาอย่างคุ้มค่า โดยกระบวนการของการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การประยุกต์ และการสร้างใหม่ ซึ่งผสมผสานระบบการเรียนรู้อย่างลงตัวระหว่างความรู้เดิมและความรู้ใหม่

๒.๓) ทุนเกิดใหม่ที่เป็นผลผลิตของการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ซึ่งเมื่อเกิดการปฏิบัติด้วยตนเองแล้ว เป็นรูปแบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทุนใหม่เหล่านี้ก็จะผันตนเองเป็นทุนดั้งเดิม หรือเป็นทุนสนับสนุนให้เกิดการผลิตทุนใหม่ต่อไป ซึ่งทุนสำคัญของการพัฒนาระบบการเรียนรู้และการศึกษา สามารถอธิบาย ดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ ทุนสำคัญในการขับเคลื่อนงานของเทศบาลตำบลปริก

๑.๔ กรอบคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการทำงาน

การขับเคลื่อนสู่ตำบลน่าอยู่ของเทศบาลตำบลปริก มีการออกแบบกิจกรรมการสร้างสุขภาวะของตำบลโดยมี “ระบบการเรียนรู้และการศึกษาของคนทุกช่วงวัย” เป็นหัวใจในการขับเคลื่อนงานและเชื่อมโยงไปสู่ระบบอื่นๆ โดยพบว่ามีการพัฒนาใน ๔ ระบบหลักคือ ๑) ระบบการบริหารจัดการพื้นที่ ๒) ระบบการเรียนรู้และการศึกษา ๓) ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพลังงานทดแทน และ ๔) ระบบเศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการและเกษตรปลอดภัย ซึ่งในขณะเดียวกัน มีระบบสนับสนุน ๒ ระบบ คือ ๑) ระบบอาสาสมัครเพื่อการดูแลสุขภาพ และ ๒) ระบบสื่อสาร (ภาพที่ ๒)

เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวิถีชุมชน
คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ประชาสังคมสันติสุข

ภาพที่ ๒ กรอบแนวคิดการทำงานของเทศบาลตำบลปริก

แนวทางในการทำงานมี ๓ ด้านหลัก ได้แก่

- ๑) การค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาเป็นการรอบในการทำงาน โดยการค้นหาข้อมูลทำได้จาก
 - ๑.๑) การสัมภาษณ์ สอบถาม สังเกตกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนต่างๆ ที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยของงาน
 - ๑.๒) การเก็บข้อมูลจากเอกสาร คู่มือที่ใช้ในการทำงานเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน เก็บข้อมูลและดำเนินงาน
 - ๑.๓) การจัดทำบันทึกรายงานการประชุมประชาคม เพื่อเป็นข้อมูลในการติดตามข่าวสาร ความก้าวหน้า ประเด็นที่น่าสนใจและองค์ความรู้ของบุคคล
 - ๑.๔) การทำเอกสารที่ใช้ในการติดตามประเมินผลโดยนักวิชาการ เพื่อเป็นข้อมูลในเรื่องของการดำเนินงานและความก้าวหน้าของงาน

๑.๕) การถอดบทเรียน เพื่อเป็นข้อมูลจากการประชุม สัมภาษณ์ เป็นแหล่งข้อมูล ด้วยเก็บรายละเอียดและสรุปสาระสำคัญ

๑.๖) การจัดทำฐานข้อมูลแสดงการจัดทำเวทีความรู้ท้องถิ่นของตำบลเครือข่าย เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่และเป็นแหล่งข้อมูลที่สามารถติดตามการแลกเปลี่ยนด้านข้อมูล รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นต่างๆ

๒) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักวิชาการเครือข่าย (การถอดบทเรียนร่วมกัน) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักวิชาการเครือข่ายร่วมกันนี้ เป็นการเพิ่มพูนองค์ความรู้ที่เป็นส่วนกลางหรือเป็นโดยรวมด้วยการผสมผสานทั้งภาคทฤษฎีต่างๆ และภาคปฏิบัติที่นักวิชาการแต่ละท่านแต่ละพื้นที่มีหรือสิ่งสมไ้มาถอดเป็นบทเรียนเพื่อเลือกเฟ้นเอาลึกขององค์ความรู้ที่ผ่านการสกัด คัดกรองแล้วเป็นอย่างดี นำมาเล่าสู่กันฟังบนเวทีของการแลกเปลี่ยน เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ให้ก้าวตามทันซึ่งกันและกัน จากนั้นจึงถอดบทเรียนเก็บไว้เป็นข้อมูลสำหรับใช้ในประโยชน์ในส่วนต่างๆ ได้ต่อไป

๓) การขับเคลื่อนให้เครือข่ายชุมชนท้องถิ่นเดินทางเพื่อก้าวไปสู่ตำบลสุขภาวะนั้น เทศบาลตำบลปรักในฐานะที่เป็นแกนหลักของเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการฯ ในระยะเวลา ๓ ปี รวม ๖๐ พื้นที่ จึงมีหน้าที่ในการกระตุ้น หนุนเสริม ให้ทั้ง ๔ ภาคหลัก ได้แก่ ๑) องค์กรชุมชน ๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓) ภาคีภาคส่วนที่ขับเคลื่อนร่วมทั้งที่เป็นท้องถิ่น ส่วนราชการ ในพื้นที่ และ ๔) ภาคเอกชนหรือ NGOs ได้พัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะร่วมกันด้วยตัวของชุมชนท้องถิ่นเอง โดยการประสานกับเครือข่ายนักวิชาการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย และการจัดการความรู้มาจัดกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้จัดการสุขภาวะขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนานโยบายสาธารณะในระดับพื้นที่ ตลอดจนการสร้างกระบวนการสื่อสารในชุมชนและนอกชุมชนเพื่อปลูกกระแสทางสังคมเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสุขภาวะชุมชนของตนเองอย่างต่อเนื่อง

ส่งท้ายบทเรียนที่ ๑

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลน่าอยู่ จากวิสัยทัศน์ที่ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวิถีชุมชน คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ประชาสังคมสันติสุข” ทำให้นำไปสู่โครงการ “พัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ” โดยอาศัยแนวคิดหลักสำคัญ ๓ ส่วน คือ แนวคิดตำบลสุขภาวะ แนวคิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแนวคิดการสร้างผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานเพื่อใช้ในการทำงานทั้งในระดับองค์กร และการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

จากแนวคิดเบื้องต้นดังกล่าว ทำให้นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการสร้างสุขภาวะของตำบล และเชื่อมโยงไปสู่ระบบอื่นๆ อีก ๔ บวก ๒ ระบบ ที่เรียงร้อยกัน และนำไปสู่ “ลำนํ้าปัญญาแห่งบ้านปริก” ที่ท่านจะได้ร่วมยลในบทต่อไป

บทเรียนที่ ๒

แนวทางการบริหารจัดการ เพื่อขับเคลื่อนตำบลต้นแบบสุขภาวะ

การขับเคลื่อนงานสุขภาวะชุมชนตำบลปริกที่ต้องการทำให้ประชาชนในตำบลมีสุขภาพอนามัยดี เกิดความสมดุลแห่งกาย จิต สังคม อุดมปัญญา มีที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสภาพสังคมที่เอื้ออาทร มีกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาคส่วนราชการ โรงเรียน องค์กรศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และพี่น้องประชาชนในชุมชน โดยปรับรูปแบบการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบซึ่งได้กำหนดโครงสร้างการดำเนินงานเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพภายใต้คณะทำงานต่างๆ ที่จะได้นำเสนอในส่วนต่อไป รวม ๔ คณะ ได้แก่ ๑) คณะทำงานกลาง ๒) คณะทำงานโครงการ ๓) คณะทำงานแหล่งเรียนรู้ และ ๔) คณะทำงานสนับสนุน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ พร้อมขับเคลื่อนในพื้นที่

คณะทำงานทั้ง ๔ คณะ ได้แก่ คณะทำงานกลาง คณะทำงานโครงการ คณะทำงานแหล่งเรียนรู้ และคณะทำงานสนับสนุน ถือเป็นผู้มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนงานตำบลสุขภาวะ โดยรายละเอียดมีดังนี้

๒.๑.๑ คณะทำงานกลาง

โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ มีอำนาจหน้าที่หลักในการกำหนดทิศทางการดำเนินโครงการบริหารจัดการแผนงาน งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์โครงการ รวมทั้งการแก้ปัญหาและการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานให้กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คณะทำงานกลางโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะประกอบด้วย ๑) นายกเทศมนตรีตำบลปริก เป็นประธาน ๒) รองนายกเทศมนตรีตำบลปริก ๓) สมาชิกสภาเทศบาลที่ได้รับมอบหมาย จำนวน ๓ ท่าน ๔) หัวหน้าส่วนราชการ

ในอำเภอ เช่น เกษตรอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ พัฒนาการอำเภอ ๕) หัวหน้าส่วนราชการในเทศบาลตำบลปริก คือ ปลัดเทศบาล และมีผู้อำนวยการกองสาธารณสุข เป็นกรรมการ

๒.๑.๒ คณะทำงานโครงการฯ

คณะทำงานโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ ในช่วงเริ่มต้นการดำเนินการโครงการคณะทำงานโครงการฯ เกิดขึ้นตามแผนโครงสร้างการดำเนินงานของโครงการฯ ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีเพียง ๖ ตำแหน่ง คือ ๑) หัวหน้าโครงการ ๒) ผู้จัดการโครงการ ๓) นักวิชาการ ๔) นักจัดกระบวนการ ๕) เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี และ ๖) เจ้าหน้าที่สื่อสารข้อมูลและสนเทศ

คณะทำงานโครงการมีบทบาทในการรับนโยบายของคณะกรรมการกลางเพื่อนำมาปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ภายใต้แผนงานของโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการทำงานโครงการมีภาระงานที่ไม่สามารถดำเนินการได้โดยเจ้าหน้าที่เพียง ๖ ท่านตามกรอบโครงสร้างของคณะกรรมการโครงการ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีคณะทำงานอีกคณะหนึ่งเพื่อมาหนุนเสริมการทำงานให้เกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น และเสริมการสร้างพลังการขับเคลื่อนงานให้งานเกิดความก้าวหน้า รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาและสถานการณ์วิกฤติที่อาจเกิดขึ้นได้โดยไม่คาดคิด คือ คณะทำงานสนับสนุน

๒.๑.๓ คณะทำงานแหล่งเรียนรู้

คณะทำงานแหล่งเรียนรู้เป็นคณะทำงานภาคประชาชนและชุมชน ซึ่งเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะในระดับฐานล่างสุดของสังคม การเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการเข้ามาด้วยความสมัครใจตามความถนัดและความชื่นชอบเฉพาะด้าน ทั้งนี้ คณะทำงานแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมของฐานเรียนรู้เป็นนักถ่ายทอดประสบการณ์หรือวิทยากรประจำฐานเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลปริกที่ได้มาทำงานร่วมกับกลุ่มแกนนำชุมชนในฐานะกรรมการแหล่งเรียนรู้และผู้ที่ได้รับผิดชอบฐานการเรียนรู้

๒.๑.๔ คณะทำงานสนับสนุน

ประกอบด้วยบุคลากรของเทศบาลตำบลปริกที่สังกัดในกองหรือส่วนราชการต่างๆ ในเทศบาลตำบลปริกคือ สำนักปลัด กองคลัง กองช่าง กองประปา กองการศึกษา

กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองวิชาการและแผนงาน กองสวัสดิการสังคม และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปริก การได้มาซึ่งคณะทำงานสนับสนุนนั้นได้มาโดยการร่วมคิดของคณะทำงานกลางและคณะทำงานโครงการที่เห็นว่าการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นให้เป็นชุมชนที่น่าอยู่นั้นเป็นหน้าที่ของบุคคลทุกฝ่ายโดยเฉพาะ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาพื้นที่ พัฒนาคนและส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี มีความสมดุลแห่งกาย จิต สังคม และปัญญา และคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น จึงเห็นว่าบุคลากรในองค์กรเทศบาลตำบลปริกเป็นทีมงานที่มีความพร้อมในการทำงานสนับสนุนหรือส่งเสริมการขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุตามเป้าประสงค์ได้

๒.๒ บทบาทของคนทำงาน

คณะทำงาน ทั้ง ๔ คณะ มีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนงานตำบลสุขภาวะ ดังนี้

๒.๒.๑ คณะทำงานกลางกับการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ

แนวทางการดำเนินงานคณะทำงานกลางเพื่อการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ คณะทำงานกลาง ซึ่งมีนายสุริยา ยีขุน นายกเทศมนตรีตำบลปริก เป็นประธานคณะทำงาน เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองเห็นถึงสภาพปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน ตลอดจนมองเห็นทุนทางสังคมในพื้นที่ที่มีอยู่ที่มีส่วนสนับสนุนส่งผลให้การแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่เกิดผลสำเร็จได้

๑) แนวคิดและหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการ

แนวคิดหลักของคณะทำงานกลาง เกิดจากวิธีคิดของนายกเทศมนตรี (นายสุริยา ยีขุน) ที่คิดว่า การขับเคลื่อนงานตำบลสุขภาวะกับการปฏิบัติงานตามภารกิจและอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องทำควบคู่กันไป เนื่องจากจุดประสงค์ของการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะก็เพื่อต้องการทำให้ประชาชนในตำบลนั้นมีสุขภาพอนามัยดี เกิดความสมดุลแห่งกาย จิต สังคม ปัญญา มีที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสภาพสังคมที่เอื้ออาทร โดยการทำงานเพื่อสร้างสุขภาวะที่จะต้องยืนอยู่บนฐานของการพึ่งพาตนเองของคนในตำบล มีการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน ที่ร่วมคิด ร่วมทำอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสพการณ์การทำงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาคนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลก็มีจุดหมายเดียวกันที่ต้องการให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มี

คุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง จึงมีแนวคิดในการบูรณาการการทำงานดังกล่าวควบคู่กันไปเพื่อเป็นการหนุนเสริมการทำงานขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงได้นำเสนอแนวคิดและวิธีการทำงานให้คณะทำงานได้ร่วมคิดและออกแบบวิธีการทำงานตามโครงการต่อไป

๒)รูปแบบการทำงาน

คณะกรรมการมีรูปแบบการดำเนินงานโดยใช้แนวคิด “การสร้างพลังเป็นพี่เลี้ยงแก่กันและกัน” (Coaching Team) และแนวคิด “การสร้างความเข้าใจ การให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึกในการดำเนินงานจึงมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

๒.๑) จัดประชุมทุกเช้าวันจันทร์ (Monday Morning Meeting : ๓M)

เพื่อติดตาม สรุปรายงานในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมา เตรียมการเพื่อตั้งต้นใหม่ในงานหน้าที่จะมาถึงในรอบสัปดาห์ พร้อมร่วมแก้ปัญหาอุปสรรคงานที่เกิดขึ้นในกิจกรรมที่กำลังดำเนินการ เพื่อทราบผลการดำเนินการ หากงานใดดำเนินการแล้วมีปัญหา อุปสรรคก็จะได้ร่วมกันระดมความคิดเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาผู้เข้าร่วมประชุมในวันจันทร์คือ หัวหน้าส่วนราชการของเทศบาล ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการกลางโครงการ คณะทำงานโครงการ และคณะทำงานสนับสนุน ดังนั้น หากงานใดที่ได้ดำเนินการผ่านมาแล้วก็จะได้ร่วมกันสรุปผล การดำเนินงาน มีการประเมินผล ต่อไป แต่หากงานใดดำเนินการแล้วเกิดปัญหาอุปสรรคก็จะร่วมกันระดมความคิดหาวิธีการที่จะก้าวข้ามปัญหานั้นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลซึ่งหากใครมีความถนัดในการช่วยเหลือก็จะเป็นพี่เลี้ยงแนะนำหรือให้การช่วยเหลือในการดำเนินการต่อไป **โดยยึดหลัก “เพื่อนหนุนพื้หน้าพา (Tandem Team) หรือหลักการ“ภูมิบุตรา หรือใช้ “การสร้างความเข้าใจ การให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก** เข้ามาช่วยดำเนินการทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและโอกาส

๒.๒) กระบวนการจัดการข้อมูล

การทำงานของคณะทำงานเน้นการใช้ข้อมูลทำให้ประชาชนมองเห็นปัญหาร่วมกัน ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การทำเวทีประชาคม การสำรวจ การขอความคิดเห็นจากประชาชนในเวทีประชุมต่างๆ การจัดกิจกรรมเทศบาลพบประชาชน เป็นต้น กล่าวคือการประชุมแต่ละเดือนเป็นเวทีให้ประชาชนเข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ถ้ามีอะไรที่ติดขัดกันบ้าง งบประมาณไม่มี ก็เข้าใจกันง่ายขึ้น ร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหา ด้วยวิธีการที่ให้ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ไข ร่วมใจกันเมื่อเกิดปัญหาในพื้นที่

๒.๓) เปิดโอกาสและช่องทางของการเรียนรู้ที่หลากหลาย การบริหารงานของ นายสุริยา ยี่ขุน นายกเทศมนตรีตำบลปริกนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่เน้นให้คนเป็น ศูนย์กลาง การทำงานจึงเน้นกระบวนการสร้างให้คนในตำบลเกิดการเรียนรู้จากวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้จากต้นแบบ ผู้ที่มีความเก่งความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ การทำเป็น ตัวอย่าง การถอดบทเรียนจากหน่วยงานภายนอก การศึกษาดูงานพื้นที่อื่นเพื่อนำมาปรับใช้กับ ตนเอง เป็นต้น เพื่อให้คนในตำบลปริกเรียนรู้ถึงต้นตอของปัญหา และการจัดการกับปัญหา ด้วยตนเอง และเป็นการสร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมาเพื่อพัฒนาตำบลต่อไป

๒.๔) การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเน้นการทำงานเป็นหมู่คณะ (Team Work) เทศบาลตำบลปริกมีแนวคิดว่าการทำงานให้เกิดการขับเคลื่อนในตำบลนั้น ไม่ได้เป็นหน้าที่ของเทศบาลฝ่ายเดียว แต่ต้องเป็นการทำงานของทีมที่มาจากทั้งท้องถิ่น ทั้งที่ คนในพื้นที่ สมาชิกสภาเทศบาล พนักงาน ข้าราชการ และต้องมีการทำงานแบบระบบพี่สอน น้อง ช่วยกันทำ โดยทุกคนในตำบลมีสิทธิเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น ร่วมลงมือ ปฏิบัติการร่วมกัน ติดตามการทำงานที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมกัน และรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น จากการดำเนินงานร่วมกัน

๓) กระบวนการและวิธีการทำงาน

คณะทำงานกลางมีวิธีการทำงานโดยใช้หลัก “จัดการให้งานทุกอย่างลงตัว โดยการ มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความถนัดของคน มีการติดต่อประสานกันอย่างต่อเนื่อง กำกับติดตามผล อย่างใกล้ชิด” ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑) ออกแบบแนวคิดและหลักปฏิบัติเพื่อทำงานโครงการฯ ให้ชัดเจน เข้าใจง่าย โดยการทำงานนั้น ผู้บริหารร่วมกันคิดหาแนวทางปฏิบัติ นักวิชาการในคณะทำงาน ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล ประชาสัมพันธ์ ให้กับทุกคน ในทีมเข้าใจตรงกัน

๓.๒) มอบหมายงานตามบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างการทำงานที่กำหนดไว้ เช่น นักวิชาการ

๓.๓) ติดตามกำกับคณะทำงานโครงการโดยการประเมินผล ตรวจสอบการทำงาน เพื่อให้กำลังใจคณะทำงาน ช่วยแก้ไขปัญหาเมื่อคณะทำงานโครงการไม่สามารถแก้ปัญหา นั้นได้

๔) ผลผลิตและผลลัพธ์จากการดำเนินงาน

โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ ในภาพรวมดำเนินการไปได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ และสามารถขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุตัวชี้วัดของโครงการได้ครบ โดยส่งผลให้คนในตำบลปริกมีสุขภาวะ ดังนี้

๔.๑) คนในเทศบาลตำบลปริกมีความรู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นคนปริก เนื่องจากตำบลปริกเป็นที่รู้จักของคนในสังคมมากขึ้นและในวงกว้าง ในทุกระดับ ทั้งในระดับอำเภอ จังหวัดและประเทศ

๔.๒) สร้างให้สังคมเข้มแข็ง สังคมอยู่ร่วมกันแบบเอื้ออาทรเจือจาน

๔.๓) ช่วยส่งเสริมระบบเศรษฐกิจของชุมชน ตำบล

๔.๔) มีการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมแบบก้าวกระโดด

๔.๕) มีการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะที่เชื่อมโยงกับระบบอื่นๆ

๔.๖) พัฒนาโครงสร้างทางกายภาพและพลังงานชุมชน

๔.๗) มีการจัดทำข้อมูลสุขภาพชุมชนที่ชัดเจนและทันสมัยขึ้น

๔.๘) การพัฒนาระบบการสื่อสารโดยการเชื่อมโยงกับระบบอื่นๆ

๔.๙) การพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนโดยเพิ่มแหล่งปฏิบัติการ

๔.๑๐) ระบบการศึกษาที่มีการขับเคลื่อนแบบเชื่อมโยง

๔.๑๑) ในพื้นที่เทศบาลมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด น่าอยู่

๕) ปัญหา อุปสรรค และวิธีการจัดการกับปัญหาในการดำเนินงาน

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลาง มองเห็นอุปสรรคเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้และหาวิธีการจัดการเพื่อให้งานโครงการดำเนินการต่อไปได้ในขณะเดียวกันเอาปัญหาดังกล่าวมาบอกเล่ากันเพื่อเป็นกรณีศึกษาให้กับผู้ที่มาเรียนรู้ได้นำไปปรับใช้หรือเพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานของตัวเองอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นเทศบาลตำบลปริกพบปัญหาอุปสรรคและมีวิธีที่จะแก้ไขปัญหาดังนี้

การทำความเข้าใจโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ โดยใช้วิธีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำความเข้าใจกับคณะทำงานในช่วงเริ่มต้นการดำเนินโครงการฯ อาจทำให้บางคนมองว่าเป็นการสร้างงานซ้ำซ้อน เป็นงานใหม่ งานยาก เป็นการเพิ่มภาระงานเดิมของตน เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายงานไม่เข้าใจบทบาทที่

ตนเองได้รับมอบหมายงาน ซึ่ง วิชามผ่านปัญหาและอุปสรรค คือ คณะทำงานกลางจัดประชุมทำความเข้าใจในหลายๆ เวที พร้อมทั้งได้พัฒนาศักยภาพบุคลากรโดยการนำไปศึกษาดูงานในพื้นที่ต่างๆ ที่เป็นเครือข่ายสุภาพะเพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับทีมงาน พร้อมทั้งมีการปรับปรุงคณะทำงานกลางจากเดิมให้มีความครอบคลุมขึ้นโดยได้เพิ่มให้หัวหน้าส่วนงานของเทศบาลตำบลปริกที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพ คือ ผู้อำนวยการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมและปลัดเทศบาลมาร่วมเป็นคณะทำงานกลาง แต่งตั้งหัวหน้าส่วนราชการในระดับอำเภอมาเป็นกรรมการกลางด้วย พร้อมทั้งได้ทำความเข้าใจโครงการ ให้กับประชาชนได้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

๖) ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จจากการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการมาเป็นระยะเวลาสองปี สามารถดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ซึ่งมีปัจจัย เงื่อนไข แห่งความสำเร็จดังนี้

๖.๑) การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลของผู้บริหารเทศบาลตำบลปริกในการนำใช้ประโยชน์ เชื่อมโยงจากองค์กรภายนอกมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการ

๖.๒) การทำงานที่มีแนวคิด หลักปฏิบัติ ที่ชัดเจน ใช้เป็นฐานในการออกแบบวิธีการทำงานของนายกเทศมนตรี (นายสุริยา ยี่ขุน)

๖.๓) ความรับผิดชอบของผู้บริหาร และความเข้มแข็งของทีมงานพนักงาน ข้าราชการ แกนนำชุมชนที่ช่วยเหลือดูแล แก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการเชื่อมงานกันในกลุ่ม KFCS และคณะกรรมการแต่ละคณะ

๖.๔) ความรับผิดชอบของคณะทำงานโครงการและทีมงานสนับสนุน ที่ไม่ยอมจำนนต่อปัญหาอุปสรรคในการทำงาน แม้งานที่ได้รับมอบหมายในบางครั้งไม่ใช่เป็นเรื่องที่ตนถนัดแต่สามารถขวนขวายเรียนรู้และพัฒนาตนเองจนสำเร็จและสามารถปฏิบัติงานได้ ทั้งนี้เมื่อดำเนินงานแล้วเกิดข้อผิดพลาดขึ้น ผู้บริหารพร้อมรับผิดชอบให้คำแนะนำและให้โอกาสพร้อมสร้างกำลังใจให้ทีมงานได้เกิดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาต่อไป ส่งผลให้คณะทำงานโครงการ มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน

๖.๕) ความสามัคคีของคนในชุมชน ความร่วมมือร่วมใจที่จะทำเพื่อท้องถิ่นของตนเอง

๖.๖) การให้คุณค่าในตัวคนทุกคน การให้ความสำคัญแก่ผู้ที่เข้ามาร่วมงาน โดยการชื่นชมงานที่ทำแล้วสำเร็จ และให้โอกาสปรับปรุงสำหรับคนที่ทำแล้วยังไม่สำเร็จ

๖.๗) การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างลงตัว หรือเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นไม่ว่าจะในระดับใด ผู้บริหารทุกท่านลงไปร่วมรับฟังและร่วมแก้ปัญหาด้วยตนเองทุกครั้ง

๒.๒.๒ คณะทำงานโครงการฯ กับการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ มีบทบาทดังนี้

๑) ฝ่ายบริหารจัดการโครงการ

๑.๑) แนวคิดและหลักปฏิบัติในการทำงาน

แนวคิดและหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการของคณะทำงานกลาง

โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ มีแนวคิดสำคัญในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นโดยมุ่งพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนโดยมุ่งสร้างพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น มีการวางแผนที่ตอบสนองต่อปัญหา การจัดระบบการทำงานในลักษณะพหุภาคี และการออกแบบงานเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของภาคประชาชนที่นำไปสู่ให้ประชาชนจัดการตนเองได้เกิดภาวะพึ่งพิงต่ำ มีส่วนร่วมสูง และให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมของคนในเทศบาลตำบลปริก ดังนั้น การทำงานตามโครงการให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ให้ได้นั้นต้องอาศัยตัวบุคคลในหลายๆ ฝ่าย ซึ่งนั่นก็คือ ต้องมีการแต่งตั้งคณะผู้รับผิดชอบดำเนินการโครงการในที่นี้เรียกว่า คณะทำงานโครงการมีบทบาทในการรับนโยบายของคณะกรรมการกลางเพื่อนำมาปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

กรอบโครงสร้างของคณะทำงานโครงการ ประกอบด้วย

๑) หัวหน้าโครงการ ๒) ผู้จัดการโครงการ ๓) นักวิชาการ ๔) นักจัดกระบวนการ ๕) เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ๖) เจ้าหน้าที่สื่อสารข้อมูลและสนเทศ ซึ่งเรียกว่าฝ่ายจัดการโครงการ ทั้งนี้เป็นตำแหน่งภายใต้โครงสร้างหลักของคณะทำงานโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) โดยถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนโครงการทั้งหมด

แนวคิดและหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการของคณะทำงานโครงการฯ

เป็นการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อสนับสนุนการทำงานในภาพรวมทั้งหมด โดยใช้กระบวนการเชื่อมโยงงานต่างๆ เข้าด้วยกันได้อย่างเหมาะสม มีการแจกแจงรายละเอียดของงาน/กิจกรรมที่ทำเป็นแผนงานย่อย เพื่ออธิบาย ทำความเข้าใจกับคณะทำงานทุกคน

ในโครงการฯ ให้สามารถรับผิดชอบหน้าที่ของตนเองได้อย่างชัดเจน รวมถึงการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานของแต่ละฝ่าย ตลอดจนช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้น ได้ตลอดเวลา รวมทั้งการติดต่อกับองค์กรภายนอก การประสานเครือข่ายในการเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนการเป็นผู้แทนองค์กรในการประชุมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กับ หน่วยงานภายนอก เช่น การร่วมประชุมในเวทีต่างๆ ของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) การติดตามให้กำลังใจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่ายตำบลสุขภาวะ เป็นต้น

๑.๒) เป้าหมายการดำเนินงาน คือ เพื่อดำเนินงานตามแผนงานโครงการฯ ที่วางไว้ ให้ลุล่วงตามแผนงาน

๑.๓) บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง การจัดการโครงการ มีผู้ที่เป็นผู้รับผิดชอบหลัก คือ หัวหน้าโครงการฯ และผู้จัดการโครงการ ซึ่งเรียกว่าฝ่ายจัดการโครงการซึ่งจะต้องทำงานร่วมกับคณะต่างๆ เช่น

(๑) คณะทำงานกลาง : ฝ่ายจัดการโครงการ เป็นกลไกหลักในการรับผิดชอบ งานหรือรับมอบภารกิจต่างๆ จากคณะทำงานกลางเพื่อนำสู่การปฏิบัติงาน

(๒) คณะทำงานโครงการทุกฝ่าย : คอยควบคุม ดูแล ติดตาม มอบหมาย ภารกิจและการปฏิบัติงานให้แก่คณะทำงานสนับสนุนโครงการ

(๓) คณะทำงานภาคประชาชนและฐานเรียนรู้ : เชื่อมโยงงานต่างๆ ลงสู่ชุมชน ประสานความร่วมมือในการจัดประชุม ถอดบทเรียนปรึกษาหารือต่างๆ

(๔) คณะทำงานสนับสนุน ประกอบด้วย บุคลากรของเทศบาลตำบลปริกที่ สังกัดในกองหรือส่วนราชการต่างๆในเทศบาลปริกคือ สำนักปลัด กองคลัง กองช่าง กอง ประปา กองการศึกษา กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองวิชาการและแผนงาน กอง สวัสดิการสังคม และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลปริก เป็นการประสานความร่วมมือใน กิจกรรมโครงการต่างๆ ทั้งในโครงการและนอกโครงการ เช่น การประชุมระดมความคิดเห็น การประสานความร่วมมือในการช่วยเหลือในท้องถิ่นเครือข่ายด้วยกัน รวมทั้งเป็นการประสาน เชื่อมโยงด้านการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ตำบลปริก โดยหน่วยงานราชการ ต่างๆ จะติดต่อประสานงานเพื่อกำหนดกิจกรรมในการมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านทางฝ่าย จัดการโครงการ เพื่อกำหนดตารางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับแต่ละหน่วยงาน

๑.๔) กระบวนการและวิธีการทำงาน ฝ่ายจัดการโครงการโดยหัวหน้าโครงการและผู้จัดการโครงการ มีกระบวนการทำงาน ดังนี้

(๑) รับนโยบายการทำงานจากคณะทำงานกลางมาประมาณการกิจกรรม โดยการจัดประชุมกับทุกฝ่ายเพื่อแจกแจงรายละเอียดของงาน/กิจกรรมที่เป็นแผนงานย่อย (จัดทำกิจกรรมตามงาน จัดตามระยะเวลาจัดลำดับความสำคัญของงาน)

(๒) ร่วมกับฝ่ายการเงินและบัญชี ประมาณการงบประมาณ วางแผนการใช้เงินให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่ทำในแต่ละงวดบัญชีเพื่อความสมดุลและราบรื่น

(๓) อธิบายทำความเข้าใจกับคณะทำงานทุกคนที่อยู่ในโครงการฯ

(๔) ติดตาม กำกับ ดูแล กิจกรรมในโครงการฯ ให้แล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในภาพรวมของโครงการทั้งหมด เพื่อเติมเต็มในส่วนที่ขาดภายในโครงการฯ ให้ครบถ้วน

(๕) ตัดสินใจ ช่วยเหลือ ให้การสนับสนุน และแก้ปัญหาที่พบจากการทำงาน โดยการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

(๖) เป็นตัวหลักในการทำงาน

(๗) เชื่อมงานระหว่างผู้บริหาร/โครงการ/ผู้ร่วมงาน ทุกฝ่ายเพื่อทำความเข้าใจและทำงานได้

(๘) ประสานงานภายนอก/ภายใน ติดต่อเครือข่าย ประสานเครือข่าย และสรรหาเครือข่ายเข้าร่วมโครงการร่วมกับคณะทำงานกลาง

๑.๕) ผลผลิตและผลลัพธ์จากการดำเนินงาน

ผลที่ได้จากการดำเนินงานของฝ่ายจัดการโครงการ คือ

(๑) ทำให้โครงการดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น

(๒) คณะทำงานทุกฝ่ายเกิดความภูมิใจในงานที่ทำและการได้รับการยกย่องจากคนภายนอก

๑.๖) ปัญหา อุปสรรค และวิธีการจัดการกับปัญหาในการดำเนินงาน

ปัญหาที่พบคือ ปัญหาเรื่องงานที่มีปริมาณความถี่ของงานที่เข้ามาและความยากของงานที่อาจจะไม่ได้พบเจอมาก่อน ทำให้บางครั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบรู้สึกเหนื่อยล้าและท้อถอย แต่วิธีข้ามผ่านปัญหานี้ คือ ทุกคนมองว่าการทำงานที่ทำหยาบเป็นสิ่งที่ดี เพราะเมื่องานสำเร็จได้เท่ากับว่าตนเป็นคนมีศักยภาพ และเมื่อเห็นผลลัพธ์ของการทำงานที่

ออกมาทำให้ประชาชนมีรอยยิ้มได้ก็สร้างพลังและมีกำลังใจที่จะทำงานต่อไปเพื่อท้องถิ่นและเพื่อประโยชน์สุขของชุมชน ขององค์กร

๑.๗) ปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จจากการดำเนินงาน คือ ๑) แรงหนุนเสริมที่มีให้แก่กันของกลุ่มต่างๆ ทั้งในองค์กรและภายนอกองค์กร ๒) ผู้ที่ทำงานส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีจิตสำนึกรักในท้องถิ่นตัวเอง ๓) ความสามัคคี และร่วมมือของทุกฝ่ายที่ร่วมใจกันเป็นอย่างดี ๔) ผู้บริหารคอยให้คำแนะนำและช่วยคลี่คลายปัญหาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

๒) ฝ่ายวิชาการ ตำแหน่งภายใต้โครงสร้างหลักของคณะทำงานโครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) โดยถือเป็นหัวหน้างานหลักในด้านวิชาการของโครงการและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

ฝ่ายวิชาการมีบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานภายใต้ ๔ แผนงานหลัก ซึ่งได้แก่ แผนงานที่ ๑ การพัฒนาตำบลต้นแบบ แผนงานที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพตำบลเครือข่าย แผนงานที่ ๓ การสร้างองค์ความรู้และการจัดการความรู้ และแผนงานที่ ๔ การสื่อสารสาธารณะ ซึ่งทั้ง ๔ แผนงานหลักนี้ นักวิชาการมีส่วนสำคัญที่จะเป็นคนขับเคลื่อนงานวิชาการให้เป็นไปตามกระบวนการที่ออกแบบไว้ และทำให้การดำเนินงานของโครงการเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

๒.๑) แนวคิดและหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการ

ฝ่ายวิชาการเป็นฝ่ายที่ดำเนินงานเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการทำงานของโครงการผ่านการศึกษาวิจัย การจัดการความรู้ การรวบรวมข้อมูล รายงานตามกิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินการในโครงการทั้งหมดเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นความรู้แล้วสะท้อนความรู้ที่ได้นั้นให้กับคณะทำงานทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารในคณะทำงานกลางเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหาอย่างถูกต้องตรงประเด็นมากที่สุด

๒.๒) กระบวนการและวิธีการทำงาน

กระบวนการและวิธีการทำงานของฝ่ายวิชาการตามแผนงานที่ ๑ การพัฒนาตำบลต้นแบบมีกิจกรรมดังนี้ ๑) ถอดบทเรียนเพื่อสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ของตำบลปริกและส่งข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชนได้ทราบ ๒) จัดทำหลักสูตรและออกแบบกิจกรรมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ๓) สร้างแบบประเมินต่างๆ เพื่อจัดเก็บข้อมูลการดำเนินการ ประเมินผล การปฏิบัติงาน นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสะท้อนข้อมูลกลับสู่ผู้บริหาร

และชุมชน เพื่อการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา ๔) จัดเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะๆ เพื่อจัดทำ รายงานความก้าวหน้าในแต่ละแผนงาน ๕) รายงานความก้าวหน้าของโครงการให้กับ สสส. ได้ทราบ และ ๖) ออกแบบกิจกรรมนอกเหนือจากแผนงานที่มีให้กับโครงการนำไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ

กระบวนการและวิธีการทำงานของฝ่ายวิชาการตามแผนงานที่ ๒ การพัฒนา ตำบล เครือข่าย ประกอบด้วย ๑) การออกแบบ และจัดทำแบบฟอร์มเพื่อติดต่อกับตำบลเครือข่าย ๒) การออกแบบ และจัดทำหนังสือสัญญาการดำเนินโครงการระหว่างตำบลต้นแบบกับตำบล เครือข่าย ๓) การออกแบบ และจัดทำคู่มือแนวทางดำเนินงานภายใต้โครงการให้กับตำบลเครือข่าย ได้รับทราบแนวทางการดำเนินงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ๔) จัดเก็บข้อมูลทุนทาง สังคมเบื้องต้นของตำบลเครือข่ายก่อนที่จะเดินทางมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เทศบาลตำบลปริก เพื่อใช้ข้อมูลทุนทางสังคมเหล่านี้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิด ในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ตำบลเครือข่ายสามารถประยุกต์ใช้ชุดความรู้ ของตำบลต้นแบบอย่างเหมาะสมกับทุนทางสังคมของแต่ละตำบลมีอยู่ ๕) ออกแบบ จัดทำตาราง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละรุ่น ๖) จัดเก็บข้อมูลการประเมิน ผลจากกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แต่ละรุ่นที่ผ่านการรวบรวมโดยวิทยากรประจำกลุ่ม ผู้ประสานงานกลุ่มและฐานการเรียนรู้ รวมทั้งเจ้าหน้าที่สื่อสารโครงการ (Communication project officers : CPO) แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสะท้อนข้อมูลให้กับผู้ที่ เกี่ยวข้องได้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา โดยผ่านการจัดประชุมประจำเดือน ๗) ติดตามรายงาน ผลการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะจากตำบลเครือข่ายเพื่อนำเสนอคณะทำงาน และจัดทำ รายงานเสนอต่อ สสส. ๘) ให้คำปรึกษาและสนับสนุนตำบลเครือข่ายในการขับเคลื่อนสู่ ตำบลสุขภาวะ เช่น การถอดบทเรียนรู้ การจัดทำเอกสารและการจัดทำรายงานความก้าวหน้า การนำเสนอข้อมูล เป็นต้น

กระบวนการและวิธีการทำงานของฝ่ายวิชาการตามแผนงานที่ ๓ การสร้างองค์ความรู้ และการจัดการความรู้ ประกอบด้วย ๑) ออกแบบกิจกรรม ดำเนินการและสรุปผล การจัดทำเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับ เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายนักวิชาการ และ เครือข่ายประชาชนในการจัดการ ๒) พัฒนาทักษะทางด้านวิชาการ การวิจัยเพื่อถอดบทเรียนให้ กับคณะทำงานวิชาการเพื่อการพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ๓) เข้าร่วม และจัด ทำงานวิจัยในโครงการเพื่อให้เข้าใจข้อมูล ชุดความรู้ที่ได้จากการดำเนินโครงการและสามารถ ถ่ายทอดให้ตำบล หรือผู้มาแลกเปลี่ยนความรู้ได้

กระบวนการและวิธีการทำงานของฝ่ายวิชาการตามแผนงานที่ ๔ การสื่อสาร
สาธารณะ ประกอบด้วย ๑) สนับสนุนออกแบบการจัดเวทีวิชาการ ๒) สนับสนุนข้อมูลทางวิชา
การในการจัดทำสื่อให้กับฝ่ายสื่อสารสาธารณะ ๔) รวบรวมผลงานจากนักวิชาการเครือข่าย ซึ่ง
กิจกรรมที่กล่าวมานั้น นักวิชาการจะเป็นผู้ออกแบบกิจกรรม เพื่อส่งต่อให้ฝ่ายกระบวนการ
และคณะทำงานฝ่ายอื่นๆ ดำเนินงานต่อไป

๒.๓) ผลผลิตและผลลัพธ์จากการดำเนินงาน ผลจากการดำเนินงานฝ่ายวิชาการ มี
ข้อสรุปดังนี้ ๑) เกิดชุดความรู้ของเทศบาลตำบลปริกเพื่อใช้สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับ
ตำบลเครือข่าย ๒) จัดทำรายงานความก้าวหน้าประจำปีงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน

๒.๔) ปัญหา อุปสรรค และวิธีการจัดการกับปัญหาในการดำเนินงาน

ปัญหาและอุปสรรคที่พบของฝ่ายวิชาการในแผนงานที่ ๑ มีดังนี้

(๑) ปรับเปลี่ยนนักวิชาการบ่อย ไม่มีนักวิชาการ วิธีข้ามผ่าน ผู้บริหารเรียก
ประชุมทำความเข้าใจ ผักผ่อนพนักงานเทศบาลโดยเฉพาะทีมงานสนับสนุนดำเนินการแทน

(๒) เก็บรวบรวมเอกสารแบบประเมินได้น้อยในบางรุ่น วิธีข้ามผ่าน เน้นย้ำให้
วิทยากรประจำกลุ่ม และเจ้าหน้าที่สื่อสารโครงการ (Communication project officers :
CPO) เป็นผู้รับผิดชอบรวบรวมให้ได้มากที่สุด

(๓) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมในบางกิจกรรมไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

(๔) การประชุมไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากภาระงานมีมาก วิธีข้าม
ผ่าน จัดประชุมและเพิ่มวาระการประชุมของโครงการร่วมกับการประชุมเข้าวันจันทร์

(๕) ปัญหาเรื่องเวลาที่จะว่างไม่ตรงกัน ทำให้ในการประชุมหรือจัดกิจกรรม
บางครั้งผู้เข้าร่วมไม่บรรลุตามเป้าประสงค์ วิธีข้ามผ่าน ปรับเปลี่ยนหรือจัดให้เหมาะสมตาม
สถานการณ์เพื่อให้มีผู้เข้าร่วมมากที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคที่พบของฝ่ายวิชาการในแผนงานที่ ๒ มีดังนี้

(๑) เครือข่ายส่งงานไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดและได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน วิธีข้าม
ผ่าน ติดตามทวงถามเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

(๒) คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์
ของโครงการที่วางไว้ วิธีข้ามผ่าน ให้ฝ่ายประสานงานเน้นย้ำคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมแลก
เปลี่ยนเรียนรู้

(๓) ไม่สามารถติดตามให้กำลังใจและลงพื้นที่เครือข่ายได้อย่างครบถ้วน เนื่องจากปัญหาด้านงบประมาณและระยะเวลาที่จำกัด วิธีข้ามผ่าน ประสานงานสอบถามความก้าวหน้าและให้กำลังใจทางโทรศัพท์

(๔) เครือข่ายไม่เข้าใจในเนื้อหาของเอกสารต่างๆ อย่างถ่องแท้ วิธีข้ามผ่าน เชิญเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการหรือประสานงานทางโทรศัพท์

๒.๒.๓. คณะทำงานแหล่งเรียนรู้กับการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ มีบทบาท ดังนี้

๑) คณะทำงานภาคประชาชน

๑.๑) แนวคิดและหลักปฏิบัติ

คณะทำงานภาคประชาชนถือได้ว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่สำคัญของคณะทำงานกลาง และคณะทำงานโครงการฯ นั่นคือการเสริมความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชน โดยการพัฒนาศักยภาพของแกนนำในชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ของตนเอง โดยการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นได้ ทั้งยังเกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาพัฒนาปรับปรุงตนเองและชุมชนได้อย่างดี

๑.๒) เป้าหมายการดำเนินงาน

ต้องการให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโครงการโดยการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนงาน และร่วมดำเนินงานพร้อมร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการโดยมีเป้าหมายให้ประชาชนในทุกระดับ ทุกเพศทุกวัย ได้เข้ามามีส่วนร่วมพร้อมมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

๑.๓) บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ

(๑) วิทยากรประจำฐานเรียนรู้ : เป็นแกนนำชุมชนและผู้ร่วมปฏิบัติ มีบทบาทในการร่วมพัฒนาหลักสูตรแต่ละแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ถ่ายทอดองค์ความรู้ ประสพการณ์ให้กับผู้ที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(๒) เจ้าของบ้านพักโฮมสเตย์ : เป็นเจ้าบ้านที่ดี ในการดูแลเรื่องที่พักอาศัย ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้ ช่วยเติมเต็มในเรื่องราวต่างๆ ในด้านนโยบายการดำเนินงานของเทศบาล การขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะให้แก่คณะที่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(๓) ผู้ประกอบการอาหาร : ดูแลเรื่องอาหาร/เครื่องดื่ม ในการจัดเลี้ยงอาหาร และอาหารว่างให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่แก่ผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑.๔) วิธีการดำเนินงาน

(๑) ทุกกลุ่มมีการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองภายใน และเป็นการทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อการดำเนินงานโครงการ

(๒) มีการสะท้อนข้อมูลจากแบบประเมินผลของผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขของทุกภาคส่วน

๑.๕) ผลที่ได้รับ

(๑) คณะทำงานภาคประชาชน ได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ จากประสบการณ์ในการทำงานที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง

(๒) ประชาชนได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น การอบรม ล้มมนาพัฒนาศักยภาพ เพิ่มทักษะในด้านการพูด การเขียน และการคุยในที่ชุมชน เป็นต้น

(๓) ได้พบปะ พูดคุย ได้เพื่อน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(๔) ได้รู้จักการทำงานเป็นทีม

(๕) ประชาชนได้มีความภาคภูมิใจในการได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา และสร้างสุขให้เกิดขึ้นในพื้นที่ มีความรู้สึกรักบ้านเกิด รักถิ่นฐาน รักและหวงแหนทรัพยากรสินของทางราชการซึ่งเปรียบเสมือนทรัพย์สินของตนเอง

๑.๖) ปัญหาที่พบและวิธีข้ามผ่าน

คณะทำงานภาคประชาชนจะมีงานประจำของตนเอง หรือมีภารกิจที่จะต้องทำ ส่งผลให้บางครั้งมีเวลาว่างที่ไม่ตรงกัน วิธีการแก้ไขคือการปรับเปลี่ยนตารางเวลาของกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เหมาะสมกับคณะทำงานทุกท่าน

๑.๗) ปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญ

(๑) ความมีจิตอาสาของทุกคนในชุมชนที่เข้าร่วมในกิจกรรม

(๒) คณะทำงานภาคประชาชน ตั้งใจทำงานเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

(๓) ความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกัน

(๔) เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง จึงร่วมทำงานเพื่อชุมชน

๒) การบริหารจัดการฐานเรียนรู้

ฐานเรียนรู้ที่มีอยู่ในพื้นที่มีทั้งฐานเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการของครัวเรือน รายครัวเรือน เช่น ฐานการเรียนรู้การจัดการขยะในครัวเรือน เกษตรปลอดภัย และฐานเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มเพื่อการดำเนินการ เช่น กลุ่มผลิตเครื่องแกง กลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ

ฐานเรียนรู้ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งในที่นี้รวมถึงวิทยาการฐานเรียนรู้ด้วย ฐานเรียนรู้ที่เป็นรายครัวเรือนจะมีเจ้าของบ้านเป็น วิทยาการฐานเรียนรู้ แต่สำหรับแหล่งเรียนรู้ที่เกิดจากการรวมกลุ่มซึ่งมีสมาชิกกลุ่มหลายคนดัง นั้นวิทยาการประจำฐานการเรียนรู้อาจจะมีทั้งวิทยาการเดียวซึ่งนำเสนอด้วยการบรรยายเพียงคนเดียวและอาจมีวิทยาการที่มาร่วมด้วย

กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของวิทยาการฐานเรียนรู้

(๑) การบรรยาย เนื้อหาในการบรรยายจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตร

(๒) ระยะเวลาในการบรรยาย จะต้องมีการจัดสรรเวลาไว้สำหรับการบรรยาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตามความเหมาะสมและความสนใจของผู้เข้าร่วม

(๓) เนื้อหาในการนำเสนอของวิทยาการ ประกอบด้วย

(๓.๑) แนวคิดที่มาของแหล่งเรียนรู้

(๓.๒) วิธีการจัดการของแหล่งเรียนรู้ เช่น มีใครร่วมทำหรือร่วม สนับสนุน ทำอะไร ทำอย่างไร

(๓.๓) เกิดประโยชน์ขึ้นกับใครบ้าง ตนเอง คนอื่น และสังคม

(๓.๔) มีการทำงานเชื่อมโยงกับใคร กลุ่มใดบ้าง

(๓.๕) เชื่อมโยงกับระบบอื่นหรือแหล่งเรียนรู้อื่นอย่างไร

(๔) กลยุทธ์การนำเสนอมีหลายแบบ เช่น การบรรยาย การบรรยายแล้วสาธิต/การสาธิตแล้วบรรยาย ทั้งนี้ อาจมีการสอดแทรกกิจกรรมสั้นๆ หรือคิดแ่งคิดต่างๆ ตามความถนัดของวิทยาการและสิ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการฐานเรียนรู้ คือ การพัฒนาศักยภาพของฐานเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาดูงานพื้นที่อื่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่ การแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง การอบรมพัฒนาศักยภาพด้วยตนเอง

๓) การบริหารจัดการบ้านพัก B&B (Bed & Breakfast)

บ้านพักบีแอนด์บี เป็นหนึ่งหน่วยของฐานการเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดชุดแนวคิดและนโยบายในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลปริกให้กับคณะที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยผ่านการสนทนากับผู้ที่มาพักบ้านพักในช่วงที่เสร็จภารกิจจากการลงเยี่ยมฐานเรียนรู้ต่างๆ และกลับมาถึงที่พักก็จะได้พบกับเจ้าของบ้านพักบีแอนด์บี ดังนั้น เจ้าของบ้านพักบีแอนด์บีจะต้องมีองค์ความรู้ในเรื่องกรอบแนวคิด วิสัยทัศน์ และนโยบายของเทศบาล รวมทั้งการดำเนินงานตามโครงการตำบลสุขภาวะและเรื่องราวอื่นๆ ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลปริกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ที่พักได้อย่างมีความสุข ตามแบบฉบับ “กินอิ่มนอนอุ่น” ของคนปริก

ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มบ้านพักบีแอนด์บี

- ก) การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารบ้านพักบีแอนด์บี
- ข) เชิญชวนผู้สนใจให้บริการบ้านพักไปศึกษาดูงานการให้บริการบ้านพักโฮมสเตย์หรือบีแอนด์บีในพื้นที่อื่นๆ
- ค) การกำหนดหลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขของบีแอนด์บีที่ผู้เข้าร่วมโครงการ คือเจ้าของบ้านต้องมีส่วนประกอบ ๕ ส. คือ บ้านพักต้อง มีความเป็น **สัดส่วน** ที่เตรียมไว้ให้กับผู้ที่มาพักได้พักได้อย่างเป็นสัดส่วน สามารถพักอาศัยได้ด้วยความสบายใจ ไม่รู้สึกอึดอัด ในขณะที่เดียวกันบ้านพักและบริเวณรอบๆ บ้านพัก รวมถึงละแวกย่านที่อยู่อาศัยใกล้เคียงตามเส้นทางที่จะมาที่บ้านพักบีแอนด์บีก็ต้องมีความ **สะอาด** และบ้านบีแอนด์บีแต่ละหลังที่เข้าร่วมโครงการต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพอสมควร เช่น ที่นอน หมอน มุ้ง ห้องนอน ห้องน้ำ และสิ่งของเครื่องใช้ที่จำเป็นพื้นฐาน รวมทั้งการบริการอาหารเช้าให้กับผู้ที่มาพักได้รับประทานอาหารเช้าอย่างเพียงพอ ในขณะเดียวกันหลังจากที่ผู้เข้าพักลงเยี่ยมฐานเรียนรู้ในแต่ละวัน และพอกลับมาถึงที่พักในตอนเย็นเจ้าของบ้านพักจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำการ **สนทนา** กับผู้มาพักให้เกิดบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประเด็นที่จะคุยกันนั้นต้องเป็นไปในทิศทางที่ **สร้างสรรค์** ทั้งนี้หมายถึง นอกจากเจ้าของบ้านจะชวนคุยแล้วจะต้องชวนกันคิดต่อไปว่าเราจะร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามทั้งหลาย ทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ กาย จิต สังคม และปัญญา และต่างคนต่างนำเอาข้อคิดที่ได้จากการสนทนานั้นมาตั้งเป็นโจทย์ที่จะคิดและทำในสิ่งที่ดีงาม เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคมในระดับกว้างต่อไป
- ง) เปิดรับสมัครอาสาสมัครบริการบ้านพักบีแอนด์บี

จ) คัดเลือกหรือตรวจสอบบ้านที่สมัครทุกหลัง โดยต้องผ่านหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้จึงจะสามารถเป็นสมาชิกและเปิดให้บริการรับผู้เข้าพักได้

ฉ) บ้านพักบีบีแอนด์บีใดที่ไม่ยังไม่ผ่านหลักเกณฑ์ จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง เพื่อเข้าสู่รอบการประเมินความพร้อมในรอบถัดไป เมื่อมีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ก็ จะผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการบ้านพักบีบีแอนด์บี หากไม่ผ่านในรอบนี้อีกก็ต้องกลับไป พัฒนาปรับปรุงใหม่แล้วนำเสนอเพื่อพิจารณาใหม่อีกครั้ง เป็นต้น

ช) คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับบ้านพักบีบีแอนด์บีทำหน้าที่ในการ จัดผู้เข้าพักให้กับเจ้าของบ้านพักซึ่งจะพิจารณาบนฐานของการหมุนเวียนให้ทั่วถึงและ ครอบคลุมทุกบ้าน

ซ) การพัฒนาคุณภาพบ้านพักบีบีแอนด์บีอย่างต่อเนื่อง โดยการนำข้อมูลจากแบบ ประเมินผลสะท้อนจากผู้เข้าพักให้เจ้าของบ้านพักบีบีแอนด์บีได้รับทราบ เพื่อนำไปปรับปรุงใน ส่วนที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข

๒.๒.๔ คณะทำงานสนับสนุนกับการขับเคลื่อนตำบลสู่ภาวะ มีบทบาท ดังนี้

๑.๑) แนวคิดและหลักปฏิบัติในการบริหารจัดการ

เนื่องจากการทำงานโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบล สุขภาวะ เทศบาลตำบลปริกนี้ มีภาระงานที่ไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จสิ้นลงได้โดยเจ้าหน้าที่ โครงการเพียง ๖ คนตามกรอบโครงสร้างของโครงการฯ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

ดังนั้น เพื่อให้โครงการนี้สามารถที่จะขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมีความคล่องตัว ทางโครงการจึงจำเป็นต้องมีคณะทำงานย่อยขึ้นมามีอีกคณะหนึ่งเพื่อบำบัดหน้าที่ในการหนุน เสริมการทำงานของคณะทำงานโครงการฯ(ชุดหลัก) ให้เกิดความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น และเสริม การสร้างพลังการขับเคลื่อนงานให้งานเกิดความก้าวหน้า รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหา และ สถานการณ์วิกฤติที่อาจเกิดขึ้นได้โดยไม่คาดคิดได้ คณะทำงานสนับสนุนที่ว่านี้จะประกอบด้วย บุคลากรของเทศบาลตำบลปริกที่สังกัดในกองหรือ ส่วนราชการต่างๆ ในเทศบาลตำบลปริก คือ สำนักปลัด กองคลัง กองช่าง กองประปา กองการศึกษา กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองวิชาการและแผนงาน กองสวัสดิการสังคม และสมาชิกสภาเทศบาล รวมทั้งภาคประชาชน ได้มารวมกันเป็นทีมสนับสนุน

นอกจากจะสนับสนุนคณะทำงานโครงการแล้ว คณะนี้จะกระจายไปเสริมงานด้านต่างๆ ในรูปของกลุ่มงานตามที่โครงการได้มีทีม“KFCS”ขึ้นมาด้วยเช่นกัน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของโครงการ ซึ่งดำเนินการโดยใช้บุคลากรของเทศบาลทั้งหมดเป็นแกนหลัก มีการประชุมชน กลุ่มกิจกรรมเป็นแรงเสริม เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการทำงาน เชื่อมประสานกับทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อให้เกิดความคล่องตัว คณะทำงานสนับสนุน หรือคณะทำงานย่อยประจำโครงการ ซึ่งทำหน้าที่ในการสนับสนุนและเป็นแรงหนุนเสริมการขับเคลื่อนหลักของคณะทำงานโครงการและทีม“KFCS”ได้กำหนดรูปแบบและกระบวนการในการทำงาน ดังจะกล่าวในลำดับถัดไป

๑.๒) รูปแบบกระบวนการและวิธีการทำงาน

(๑) ทีมสนับสนุนงานบริหาร ลักษณะโดยทั่วไปของการทำงานในโครงการกับภารกิจหลักของเทศบาลตำบลปรังเณจะมีเนื้องานที่ทั้งมีสัมพันธ์กันโดยตรงและแยกส่วนแตกต่างกันออกไปบ้างตามสภาพของพื้นที่ ปัญหาและความต้องการของชุมชน จึงทำให้มีภารกิจที่เราเรียกว่าภารกิจหลัก ภารกิจรอง ภารกิจหนุนเสริม ทำให้การทำงานของ ทั้ง หัวหน้าโครงการ และ ผู้จัดการโครงการ ถึงแม้ว่า ทั้งสองหน้าที่นี้จะมีบุคคลที่เป็นคนหลักก็ตาม แต่ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์มาสนับสนุน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นไม้ผลัดหนึ่ง ผลัดสอง และผลัดสาม หมุนเวียนกันไปตามความเร่งด่วนของภารกิจในแต่ละช่วงเวลา ในขณะเดียวกัน ทีมสนับสนุนงานบริหารนี้จะมีความเกี่ยวข้องกับทีม F: = Facilitator หรือทีมสนับสนุนที่เป็นฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่สนับสนุนการอำนวยความสะดวกให้การขับเคลื่อนงานในโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ร่วมมือกับส่วนราชการและประชาชนเพื่อสร้างแรงหนุนเสริมกิจกรรมทุกระดับเกี่ยวกับฐานการเรียนรู้ Bed and Breakfast (B&B) งานวิชาการต่างๆ สนับสนุนงบประมาณในการอำนวยการให้โครงการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ดี และรวมทั้งการให้บริการงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง กลุ่มนี้จะประกอบด้วย ปลัด และผู้อำนวยการกอง สมาชิกสภากรรมการชุมชน และตัวแทนชุมชน

(๒) ทีมสนับสนุนคณะทำงานวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการนั้นทางโครงการไม่สามารถที่จะหาหน้าวิชาการที่เชี่ยวชาญจริงๆ ที่จะรับผิดชอบงานด้านนี้เพียงคนเดียวได้ทั้งหมด จึงกำหนดให้ น.ส.รุจิยา สุขมี (ปอ) ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เป็นหัวหน้าทีมวิชาการขึ้นมาและในทีมนี้จะต้องมีผู้ช่วย และทีมงานที่จะต้องทำหน้าที่สนับสนุนการทำงาน

ของหัวหน้าทีม และคณะทำงานด้านต่างๆ ของโครงการฯ รวมทั้งการประสานงานทางวิชาการ กับภายนอก ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำเอกสาร เพื่อพัฒนาสื่อวิชาการต่างๆ เก็บรวบรวมข้อมูล ฐานการเรียนรู้ สนับสนุนข้อมูลและรายงานการศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้และรายงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องพร้อมติดตามประเมินผลโครงการ ซึ่งตรงกับทีมที่ได้ตั้งขึ้นมาเพื่อพัฒนาศักยภาพ ของคนในองค์กร คือ ทีม **K: = Knowledge หรือทีมวิชาการขององค์กร**

(๓) ทีมสนับสนุนการจัดกระบวนการงานสื่อสารและงานข้อมูลสารสนเทศ มีนางปัทมจริย ช่างพูด (ปลา) ดูแลงานเชิงกระบวนการร่วมกับ น.ส.นุชรี แอหลุย (เขียว) ส่วนงานสื่อสาร และ งานข้อมูลสารสนเทศ น.ส.รัตฉิณี รักษ์เพชร (ปอย) ในภารกิจด้านนี้ ก็ต้องอาศัยการทำงาน เป็นทีมเช่นเดียวกับงานด้านอื่นๆ ของโครงการฯ จึงจำเป็นที่จะต้องบริหารจัดการทีมให้สามารถ สนับสนุนงานเชิงกระบวนการและงานสารสนเทศ ด้วยการจัดทีมงานสนับสนุนในรูปแบบของ เจ้าหน้าที่สื่อสารโครงการ (Project Communication Officers : PCO) ขึ้นมาเสริมและ สนับสนุนงานในการเชื่อมโยงระหว่างโครงการกับฐานการเรียนรู้ และการประสานงานกลุ่มที่มา ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นผู้ที่อยู่ประจำรถในขณะที่น่าคณะร่วมเรียนรู้ลงพื้นที่ ทำหน้าที่ใน การแนะนำข้อมูลเบื้องต้นของโครงการ แนะนำฐานเรียนรู้ และสภาพทั่วไปของเทศบาลตำบล ปริกให้กับกลุ่มเรียนรู้ร่วม เป็นต้น หรือบางพื้นที่อาจจะเรียกกลุ่มนี้ว่าเป็นไกด์ประจำโครงการ แต่ที่เทศบาลตำบลปริกเราเรียกกลุ่มนี้ว่า PCO

(๔) ทีมสนับสนุนชุด C: = Cooperation หรือทีมสนับสนุนฝ่ายประสานงาน มีนาง ฝ่าหวีดีห์ มุสิมสะเดา ปลัดเทศบาลตำบลปริกเป็นหัวหน้าทีม มีหน้าที่ที่เข้าไปสนับสนุนการ ทำงานเกี่ยวกับการประสานงานหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในภายนอกที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ เช่น สสส. (สำนัก ๓) ตำบลเครือข่าย ฐานการเรียนรู้ ภาควิภาคส่วนราชการและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

(๕) ทีมสนับสนุนชุด S: = Services หรือทีมสนับสนุนงานด้านการต้อนรับ งานบริการและสถานที่ มีหน้าที่หนุนเสริมภารกิจและสนับสนุนบุคลากรเพื่อช่วยงานของโครง การฯ ในการดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้น ดูแลด้านความปลอดภัย เรื่องอาคารสถานที่ การขนส่งและยานพาหนะ การต้อนรับคณะศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และบริการทั่วไป รวมทั้งการให้บริการเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม เพราะภารกิจแต่ละด้านของทีม S ต้องใช้คนมา เป็นกลไกขับเคลื่อนจำนวนมาก มาร่วมกันเป็นแรงหนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารจัดการ ด้านอาหารถือว่าเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนกระบวนการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ ที่ส่งผลให้เกิดความประทับใจกับผู้มาร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประการสำคัญ คือ การที่ได้กินอิ่มนอนอุ่น ซึ่งในช่วงเริ่มแรกของโครงการ เทศบาลตำบลปริกได้สรรหาทีมประกอบอาหารโดยการประกาศรับสมัครจากกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเทศบาลปริกมาโดยตลอดเป็นผู้ประกอบอาหาร เช่น กลุ่ม อสม. กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น แต่ ซึ่งมีกลุ่มที่สนใจในการดำเนินการอยู่เพียงกลุ่มเดียว คือ กลุ่มผลิตเครื่องแกงชุมชนสวนหม่อม ดังนั้น เทศบาลจึงเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายอื่นที่เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรมต่างๆ กับเทศบาลและเป็นผู้ที่ได้ให้ความร่วมมือกับเทศบาลด้วยดีมาโดยตลอด ทั้งนี้จะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจ และเต็มใจที่จะเข้าร่วมดำเนินการตามโครงการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ มาสมัครเพิ่มเติม ซึ่งปัจจุบันมีผู้ประกอบการกระจายอยู่ในทุกชุมชน

การสั่งอาหารและอาหารว่างจะเป็นหน้าที่ของคณะทำงานโครงการที่เรียกว่า หน่วยเอส (S : Service) ซึ่งเป็นทั้งผู้คิดเมนูอาหารในแต่ละมื้อ แต่ละสัปดาห์ รวมทั้งจะมีการสั่งอาหารจากผู้ประกอบการโดยหมุนเวียนกันตามลำดับของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการฯ โดยให้มีความทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และจะมีการหมุนเวียนกันประกอบอาหารตามลำดับที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ในกรณีที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งไม่สามารถดำเนินการหรือไม่สะดวกดำเนินการในห้วงเวลาใดกลุ่มอื่นๆ ก็จะทำแทนได้โดยหมุนไปตามลำดับ หรือบางครั้งทางคณะทำงานโครงการฯอาจจะใช้บริการกลุ่มผู้ประกอบการ ตามความสะดวกของตารางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ออกแบบตามจุดประสงค์ของคณะที่เข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละครั้งไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดบริการอาหารในคืนสุดท้ายของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพักอาศัย นั้น การจัดการอาหารก็จะแตกต่างจากคืนอื่นๆ ด้วยการจัดเป็นbuffet ให้บริการแบบบุฟเฟ่ เน้นการบริการตนเองของผู้ที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่มีทั้งอาหารหลัก และของหวาน ขนมพื้นบ้าน น้ำชา โรตีสี เป็นต้น

๑.๓) ผลผลิต และผลลัพธ์จากการดำเนินงาน

ผลจากการดำเนินงานฝ่ายวิชาการ มีข้อสรุปดังนี้ ๑.) เกิดชุดความรู้ของเทศบาลตำบลปริกเพื่อใช้สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับตำบลเครือข่าย ๒.) จัดทำรายงานความก้าวหน้าประจำงวดเงินที่ได้รับการสนับสนุน

บทส่งท้าย

การขับเคลื่อนตำบลต้นแบบเริ่มด้วยการปรับรูปแบบการบริหารจัดการเชิงระบบ กำหนดโครงสร้างการดำเนินงาน ๔ คณะ ได้แก่

๑. คณะทำงานกลาง เพื่อกำหนดทิศ บริหารแผนงาน งบประมาณ

๒. คณะทำงานโครงการ ซึ่งรับนโยบายสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตาม วัตถุประสงค์ภายใต้แผนงาน

๓. คณะทำงานแหล่งเรียนรู้ ที่ต้องให้บริการถ่ายทอดประสบการณ์แบบบ้าน บ้าน

และ ๔. คณะทำงานสนับสนุนพัฒนาการบนพื้นฐานการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำเอาสิ่งผิดมาเป็นครู ล่วงรู้การก้าวผ่านเหตุการณ์วิกฤติ ด้วยจิตวิญญาณ นักสู้ นักรู้ นักทำ นำบริการ สร้างความพึงใจในแหล่งเรียนรู้ ควบคู่เรื่องอาหารและที่พัก ทำให้ ผู้คนรู้จัก “กินอิมมูนอุ่น” เป็นทุนพื้นที่

บริการวิชาการมากมี เสริมทุนบนวิถีสร้างสมปัญญาตามประสาคนปริก

โปรดพลิกไปอ่านบทต่อไปแล้วท่านจะได้...รู้ตัวตนของคนบ้านปริก....ยิ่งขึ้น.

บทเรียนที่ ๓

ปฏิบัติการ ๔ แผนงาน

ในระยะแรก เมื่อปี ๒๕๕๓ นั้นเป็นการเริ่มต้นเพื่อขับเคลื่อนตำบลต้นแบบเกี่ยวกับงาน
สุขภาวะชุมชนเพื่อขยายผลไปสู่ตำบลเครือข่ายในพื้นที่ ๕ จังหวัดในภาคใต้ ประกอบด้วย
ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและพัทลุง ที่เป็นแนวร่วมหลัก ภายใต้การขับเคลื่อนงานตาม
๔ แผนงานหลักที่กำหนดไว้ในข้อเสนอโครงการฯ ได้แก่ แผนงานที่ ๑ การขับเคลื่อนตำบล
ต้นแบบ แผนงานที่ ๒ การขับเคลื่อนตำบลเครือข่าย แผนงานที่ ๓ การสร้างและจัดการองค์
ความรู้ และแผนงานที่ ๔ การสื่อสารสาธารณะ ซึ่งในแต่ละแผนงานมีการดำเนินงานเพื่อ
ขับเคลื่อนโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ดังต่อไปนี้

๓.๑ แผนงานที่ ๑ การขับเคลื่อนตำบลต้นแบบ

การขับเคลื่อนตำบลต้นแบบมีกระบวนการในการบริหารจัดการที่ประกอบด้วย
ประเด็นที่ ๑ การเสริมสมรรถนะคนทำงาน ที่กล่าวถึงการเตรียมคน และการพัฒนาคนของ
ตำบลต้นแบบ **ประเด็นที่ ๒ การพัฒนาหลักสูตร** ที่กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรในฐานะเป็น
กระบวนการ และการพัฒนาหลักสูตรเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตร
และ**ประเด็นที่ ๓ การเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง** ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑.๑ การเสริมสมรรถนะคนทำงาน

การเสริมสมรรถนะคนทำงานเป็นการเตรียมคนเพื่อให้พร้อมต่อการเป็นตำบลต้นแบบ
ในการขับเคลื่อนตำบลสุขภาวะ ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมคน และการพัฒนาคนของตำบล
ต้นแบบ โดยมีการดำเนินงานดังนี้

๑) การเตรียมคน

การคัดสรรคน เริ่มจากการการคัดเลือกกำลังคนนั้น เทศบาลตำบลปริกมีปณิธานในการคัดเลือกเป้าหมายที่บริหารจัดการด้านความรู้ของเทศบาลตำบลปริก ด้วยการเน้นย้ำในเรื่องของการทำงานเพื่อตอบแทนบ้านเกิด หรือหากเป็นบุคคลภายนอก เช่น ทีมนักบริหารและนักวิชาการ จะต้องรักในความเป็น“บ้านปริก” มีจิตอาสาและคิดเสมือนว่าเป็นบ้านของตนเอง

ในกระบวนการคัดสรรทีมงาน มาจากการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงกับงานที่ได้แบ่งไว้ นอกจากนี้ ยังได้มาจากการเสนอตนเองเข้ามาทำงานด้วย สำหรับเงื่อนไขในการคัดสรรนั้นจะพิจารณาจากประสบการณ์การทำงานที่สะสมมา ความรู้ความสามารถเฉพาะทางที่มีอยู่ในตัวตนของผู้นั้น ความเสียสละและจิตอาสาของแต่ละคนที่จะเข้าร่วมทีม ความพร้อม ความเข้มแข็งของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างกันในพื้นที่ ความสามัคคี หลังจากนั้นจึงเชิญทีมงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ เจ้าหน้าที่เทศบาลประชาชนในชุมชน องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชนในพื้นที่ มาระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบในการขับเคลื่อนตำบลสู่ตำบลสุขภาวะและการเป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายตำบลสุขภาวะ จากนั้นมีการแบ่งงานตามความถนัดของแต่ละบุคคลเพื่อการทำงานเป็นทีมงาน **KFCS** โดยมีฝ่ายการดำเนินงานดังนี้

K : Knowledge ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่ เตรียม ค้นหาข้อมูลงานทางด้านวิชาการต่างๆ จัดทำเอกสาร สื่อต่างๆ ที่สามารถถ่ายทอดการเรียนรู้ได้ เก็บรวบรวมข้อมูลฐานการเรียนรู้ บรรยายบนเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สนับสนุนข้อมูลและรายงานการศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้และรายงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องพร้อมติดตามประเมินผลโครงการ

F : Facilitator ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การดำเนินงานของโครงการทุกประการ โดยเอาแผนงานมาวางเป็นโจทย์ในการทำงาน สร้างแรงหนุนเสริมกิจกรรมทุกระดับเกี่ยวกับการบริหารจัดการฐานการเรียนรู้ B&B งานวิชาการต่างๆ สนับสนุนงบประมาณในการอำนวยการให้โครงการสามารถดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่ การจัดการประชุม วางแผนพัฒนาระบบการทำงาน เพื่อให้สามารถดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างดี และรวมทั้งการให้บริการงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

C : Cooperation ฝ่ายประสานงาน มีหน้าที่ในการประสานงานหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร รวมทั้งเครือข่ายตำบลสุขภาวะ เช่น สสส. (สำนัก ๓) ตำบลเครือข่าย ฐานการเรียนรู้ ภาคีภาคส่วนราชการ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อให้เกิดกระบวนการของเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างสะดวกและราบรื่น

S : Services ฝ่ายต้อนรับและบริการ มีหน้าที่ในการให้บริการเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม การดูแลรักษาพยาบาลเบื้องต้น ดูแลงานทางด้านความปลอดภัย อาคารสถานที่ การขนส่งและยานพาหนะ การต้อนรับคณะศึกษาดูงาน/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และบริการทั่วไป

๒) การพัฒนาคนของตำบลต้นแบบ

การพัฒนาคนของตำบลต้นแบบ ประกอบด้วย ๒.๑) แนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาคน และ ๒.๒) วิธีการพัฒนาคน โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑) แนวคิดในการพัฒนาคน

แนวคิดหลักในการบริหารจัดการบุคลากรของเทศบาลตำบลปริก (C T P. concept) เทศบาลตำบลปริกมีแนวคิดในการบริหารจัดการผ่านการพัฒนาบุคลากรขององค์กรเทศบาล ๓ ประการด้วยกัน คือ ๑) แนวคิดการสร้างพลังเป็นพี่เลี้ยงแก่กันและกัน” (Coaching project) ๒) แนวคิดการสร้างพลังของความเป็นเพื่อนร่วมงานเพื่อช่วยกันขับเคลื่อนองค์กรแบบเพื่อนหนุนพีน้า (Tandem project) และ ๓) แนวคิดในการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง “ภูมิบุตรา” (Phummibuttra project)

การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการบุคลากรของเทศบาลตำบลปริก ที่กระทำการมาอย่างต่อเนื่องภายใต้ความเชื่อว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นกว่าเดิม การพัฒนา คือ การไม่หยุดนิ่งการพัฒนา คือ การแสวงหา และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จึงต้องมีการเสริมแรงประสานความแข็งแกร่งให้กับองค์กรให้คนในองค์กรสามารถที่จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงซึ่งกันและกันภายใต้การสร้างองค์กรให้เป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันว่า องค์กรพบกับความสำเร็จได้อย่างไร ด้วยกระบวนการค้นหาว่าวิธีการใดที่จะช่วยทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรได้แบบผสมผสานระหว่างพฤติกรรมของคนในองค์กร และการปฏิบัติที่เป็นไปได้จริง บนฐานของยุทธศาสตร์ที่ว่าด้วย การเสริมแรงจูงใจสร้างสุขให้คนทำงาน การสร้างเกราะป้องกันความเสี่ยง การสำรวจกิจกรรมคณะทำงาน ประชุมวางแผน ทบทวน ตรวจสอบ และคอยติดตาม แนะนำ ให้กำลังใจกันเป็นระยะ และการสร้างผลงาน

ต่อยอดเพื่อสร้างความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งได้ใช้แนวคิดดังกล่าวสะท้อนออกมาในหลักการ
ดังนี้ เทศบาลตำบลปริกมีแนวคิดในการบริหารจัดการผ่านการพัฒนาบุคลากรขององค์กร

เทศบาล ๓ ประการด้วยกัน คือ ๑) แนวคิดการสร้างพลังเป็นพี่เลี้ยงแก่กันและกัน
(Coaching project) ๒) แนวคิดการสร้างพลังของความเป็นเพื่อนร่วมงานเพื่อช่วยกัน
ขับเคลื่อนองค์กรแบบเพื่อนหนุนพี่นำ(Tandem project) และ ๓) แนวคิดการสร้างพลังด้วย
ความเข้าใจ การให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง ว่าด้วย“ภูมิบุตรา”
(Phummibuttra) โดยมีรายละเอียดของแต่ละแนวคิดดังนี้

๑) แนวคิดการสร้างพลังในการเป็นพี่เลี้ยงแก่กันและกัน (Coaching project : (C))

เป็นการนำหลักการอาวุโสมาปรับใช้ โดยกำหนดให้บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการ
ทำงานทั้งในระบบราชการ หน่วยงาน หรือองค์กรเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารที่
ประกอบด้วย คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา ปลัดเทศบาล รองปลัดฯ ผู้อำนวยการกองต่างๆ ซึ่ง
เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่าเจ้าหน้าที่ในระดับปฏิบัติการนั้น จะเป็นกลุ่ม
บุคคลที่จะต้องทำหน้าที่เป็นเสมือนหนึ่งดังพี่เลี้ยงนักมวย ที่จะต้องสอน แนะนำวิธีการชก การ
ออกหมัด หรือการเตะนุกเตะเวิร์คให้กับนักมวยเพื่อที่จะสามารถชนะคู่ต่อสู้ได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็
จะเปรียบเสมือนโค้ชกีฬาที่คอยวางแผน ออกแบบ แก่เกมรุกและเกมรับในการเล่นกีฬาให้กับ
นักกีฬา เป็นต้น เทศบาลตำบลปริกจึงมีแนวคิดในการบริหารจัดการภายในด้วยการให้
บุคลากรผู้ที่มีอาวุโสกว่าทางหน้าที่การงาน ตำแหน่ง และประสบการณ์ เป็นผู้ช่วยกันออกแบบ
การทำงาน ร่วมมือกันกำหนดกลยุทธ์ และวิธีการขับเคลื่อนภารกิจต่างๆ ขององค์กร ในขณะที่
เดียวกันต้องเป็นผู้ที่สามารถสั่งงาน สอนงาน ให้คำแนะนำให้กับเพื่อนร่วมงาน น้องๆ ที่มี
ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า และผู้ที่อยู่ได้สายการบังคับบัญชา เพื่อให้สามารถทำงาน
ร่วมกันได้อย่างเป็นระบบ

๒) แนวคิดการสร้างพลังของความเป็นเพื่อนร่วมงานเพื่อช่วยกัน ขับเคลื่อนองค์กร แบบเพื่อนหนุนพี่นำ (Tandem project: (T))

โดยมีรายละเอียดของแนวคิดดังนี้ คือ เป็นการเอาแบบอย่างมาจากการทำงานของ
จักรยานยนต์สามล้อประกอบข้าง ซึ่งจากเดิมเป็นจักรยานสองล้อธรรมดาที่สามารถนั่งซ้อนได้
เพียงสองคน แต่เมื่อนำมาประกอบข้างเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งล้อพ่วงเข้าไป แล้วต่อเติมส่วนที่สามารถ
บรรทุกสัมภาระสิ่งของ มีที่สำหรับให้ผู้คนได้นั่งเพิ่มขึ้นอีกสองหรือสามคน ทำให้สามารถ
บรรทุกทั้งคน สัมภาระและสิ่งของเพิ่มได้อีกเป็นจำนวนหนึ่งมากกว่าจักรยานยนต์สองล้อ ซึ่ง

เท่ากับการทำงานที่เป็นการทำคนเดียว หรือสองคนไม่พอจะต้องชวนกัน นำกัน หรือหนุนกัน ให้เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ มาช่วยกันทำงานแบบประกบคู่ สร้างทีม ซึ่งหลักการ “**เพื่อนหนุนพี่ นำพา**” นี่จะเป็นการทำงานเชิงรุกที่ร่วมกันพัฒนาองค์กรแบบ Tandem Team เป็นแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการที่ประกอบด้วยวางแผนปรับภาพลักษณ์ขององค์กร สร้างเสริมกระบวนการพัฒนางานบุคลากรให้เกิดระบบการทำงานร่วมกันระหว่าง ข้าราชการ ลูกจ้าง นักบริหาร หัวหน้างาน จนเกิดการปรับตัว ยอมรับซึ่งกันและกัน ที่จะสามารถทำงานกันเป็นหมู่คณะ (TEAM WORK) ได้ เพื่อก้าวสู่การสร้างองค์กรธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

๓) แนวคิดการสร้างพลังด้วยความเข้าใจ การให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง ว่าด้วย “ภูมิบุตรา” (Phummibuttra project : (P))

ด้วยหลักการ “ภูมิบุตรา” นี้ เกิดจากความเชื่อที่ว่า พลังของการบริหารจัดการนั้นสามารถทำให้เกิดขึ้นจากการขยับและระเบิดจากข้างในได้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการจ้างงานของเทศบาลตำบลปรักก็ไม่ได้แตกต่างจาก อปท.อื่นๆ ทั่วประเทศมากนัก ที่ได้รับสมัครคนท้องถิ่น กลับภูมิลำเนาและว่าจ้างคนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ พนักงาน พนักงานจ้าง และลูกจ้าง เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของพลังในการขับเคลื่อนด้วยแนวคิดที่เน้นการทดแทนคุณแผ่นดิน โดยเชื่อว่า คนในท้องถิ่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นพลวัตและมีความเต็มใจในการทำงานอีกทั้งเข้าใจบริบทของชุมชน สามารถกำหนดทิศทางสร้างงานให้ตนเองและบ้านเกิด ค้นหาสิ่งดีๆ และพัฒนาสิ่งดีๆ ให้เกิดขึ้นที่บ้านของตนเองด้วยตนเองจนขยายผลเป็นการให้บริการแก่สาธารณะ ด้วยสำนึกของความเป็นพลเมืองปรัก”

แนวคิดการสร้างพลังด้วยความเข้าใจ การให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก เพื่อให้บุคลากรปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการทำงาน สู่การทำงานแบบเชิงลึก บูรณาการ คล่องตัว รวดเร็ว มีขีดสมรรถนะสูง เปิดเผยโปร่งใสตรวจสอบได้ สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างเหมาะสม เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง จึงทำให้มีการกำหนดคุณลักษณะของบุคลากรเทศบาลตำบลปรักด้วยความคิดรวบยอด (Conceptual framework) ของการเป็นคนที่มีความพร้อมอยู่เสมอ “I AM READY” คือ การทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี ชยัน ตั้งใจทำงานเชิงรุก มีศีลธรรมคุณธรรม รู้ทันโลก ปรับตัวทันโลก ตรงกับสังคม มุ่งเน้นประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบต่อผลงานสังคม มีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย มีส่วนร่วม โปร่งใส มีผลงาน มุ่งเน้นผลลัพธ์

๑) แนวคิดหลัก ๓ จังหวะของการก้าวเดิน

มีการจัดทำโครงสร้างในการรับผิดชอบงานออกเป็นทีมต่างๆ จากนั้นมีการแบ่งงานกันทำและจากการทำงานก็จะเป็นการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาจากประสบการณ์การปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาสมรรถนะจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของฐานการเรียนรู้และการศึกษาจากหน่วยงานอื่น โดยใช้หลัก ๓ จังหวะของการก้าวเดินคือ อดุลัต (Adaptation) ปิรวรรต (Exchange) และพลวัต (dynamics) ส่งผลต่อการพัฒนาไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น มีการปรับวิธีการทำงานจากรูปแบบเดิมที่เป็นระบบราชการแบบสุดขีดเหมือนองค์กรของรัฐต่างๆ ไป ที่มีหลายขั้นตอน การทำงานส่วนใหญ่ที่เป็นการตั้งรับ ยืนรอ ไม่อ้อชาวบ้าน เปลี่ยนผ่านไปเป็นการทำงานแบบเชิงรุกและบูรณาการมากขึ้น โดยผ่านกระบวนการคิด วางแผน การปฏิบัติจริง การสังเคราะห์ ติดตาม และการทำงานเชิงระบบ ความรู้เรื่องการทำงานเพื่อพัฒนาสู่ตำบลสุขภาวะเกิดขึ้นทั้งในระหว่างการทำงาน ทดลอง การลองผิดลองถูก การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติการจริงของคนทำงาน จนทำให้เกิดการพัฒนางานในระบบต่างๆ ได้แก่ ระบบการเรียนรู้และการศึกษา ระบบการบริหารจัดการพื้นที่ ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพลังงานทดแทน และระบบเศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการ และเกษตรปลอดภัย และระบบสนับสนุนอีก ๒ ระบบคือ ระบบอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพ และระบบการสื่อสาร

๒) การพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง

การบริหารงานของนายกเทศมนตรีตำบลปริกให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง การทำงานจึงเน้นสร้างให้คนในตำบลเกิดการเรียนรู้จากวิธีการที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้จากต้นแบบ ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ การทำเป็นตัวอย่าง การถอดบทเรียนจากหน่วยงานภายนอก การศึกษาจากพื้นที่อื่นเพื่อนำมาปรับใช้กับตนเอง เพื่อให้คนในตำบลเรียนรู้ถึงต้นตอของปัญหา และการจัดการกับปัญหาด้วยตนเอง และเป็นการสร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมาเพื่อพัฒนาตำบลต่อไป

๓) การสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

เน้นการทำงานเป็นหมู่คณะ (TEAM WORK) เทศบาลตำบลปริกมีแนวคิดว่าการทำงานให้เกิดการขับเคลื่อนในตำบลนั้นไม่ได้เป็นหน้าที่ของเทศบาลฝ่ายเดียว แต่ต้องเป็นการทำงานของทีมที่มาจากทั้งท้องถิ่น ท้องที่ ภาคีภาคส่วนราชการ เอกชน สถาบันการศึกษา คนในพื้นที่ สมาชิกสภาเทศบาล พนักงาน ข้าราชการ และต้องมีการทำงานแบบระบบ

พี่สอนน้อง ช่วยกันทำ โดยทุกคนในตำบลมีสิทธิเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น ร่วมลงมือปฏิบัติการร่วมกัน ติดตามการทำงานที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมกัน และรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานร่วมกัน

๒.๒) วิธีการพัฒนาคน

วิธีการพัฒนา “คน” มี ๒ ลักษณะ คือ ก. การพัฒนาทีมงาน และ ข. การพัฒนาผู้นำ/วิทยากร โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนา ดังนี้

ก. การพัฒนาทีมงาน มีวิธีการ ดังนี้

๑) การลงทบทวนศักยภาพของแหล่งเรียนรู้ของตำบลเครือข่ายของพื้นที่ เช่น การสำรวจและใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

๒) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา “คน” การปรับเปลี่ยนแนวคิด ทศนคติ “คน” ในชุมชน เป็นเรื่องที่เทศบาลตำบลปรักให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงได้มีการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้กับคนในชุมชนหลากหลายรูปแบบ

๓) การใช้ทุนทางสังคมจัดการปัญหา มีการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาใช้ในการจัดการปัญหาหรือพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น ได้แก่

(๑) การนำทุนคน คือ บุคคลต้นแบบที่มีความรู้ มีภูมิปัญญาในเรื่องต่างๆ มาเป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้เพื่อการขยายผล เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านพลังงานทดแทน โดยการนำขยะเปียกมาใช้เป็นก๊าซชีวภาพ นำมาผลิตเป็นเครื่องอุปโภค บริโภคในครัวเรือน เป็นต้น

(๒) การนำทุนทรัพยากร ที่มีทั้งในและนอกชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น นำพืชที่มีอยู่ในชุมชนมาทำปุ๋ยชีวภาพ นำเศษอาหารมาทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อใช้เลี้ยงปลาตก ใช้เป็นปุ๋ยบำรุงพืช ใช้ทำน้ำยาอเนกประสงค์ ใช้กะลามะพร้าวมาทำปุ๋ยหมัก ใช้มะพร้าวไปทำเครื่องแกง

(๓) ส่งเสริมให้ปลูกพืชสวนครัวหน้าบ้านเพื่อใช้ประโยชน์ในครัวเรือน เป็นการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้จากการนำไปขายให้กับคนในชุมชน และยังทำให้ทัศนียภาพของชุมชนน่าอยู่ น่ามองเพิ่มขึ้น เป็นต้น

(๔) การใช้ความรู้เชิงวิชาการ & วิจัยเชิงปฏิบัติการ นับเป็นความโชคดีของเทศบาลตำบลปรักที่มีแนวคิดที่พร้อมเปิดรับการเรียนรู้ใหม่ๆ จากสังคมภายนอก โดยเปิดพื้นที่ให้เป็นตำบลแห่งการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ จึงมีสถาบันการวิชาการต่างๆ ให้ความสนใจมาศึกษาดูงานมากมาย

ข. การพัฒนาผู้นำ/วิทยากร

การสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงของเทศบาลตำบลปริก มีกระบวนการพัฒนาผู้นำ ๒ กลุ่ม คือ ๑.๑) กลุ่มบุคลากรในเทศบาล และ ๑.๒) กลุ่มแกนนำชุมชน ดังนี้

๑.๑) กลุ่มแกนนำที่เป็นกลไกภายในองค์กร มีสองส่วน ได้แก่ กลุ่มที่มาจากการจ้างของเทศบาลภายใต้แนวคิดภูมิบุตรคือ การจ้างคนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นพนักงาน และกลุ่มเพื่อนหนุนพีน้า (Tandem) ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนางานบุคลากรให้เกิดระบบการทำงานร่วมกันระหว่างข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง นักบริหารงาน จนเกิดการปรับตัวและยอมรับซึ่งกันและกัน มีการแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่เทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ประจำชุมชนในแต่ละชุมชน เพื่อคอยเป็นเพื่อนร่วมคิด เป็นมิตรร่วมกิจการสาธารณะกับพี่น้องประชาชน

๑.๒) กลุ่มประชาชน เป็นกลุ่มภาคประชาชนที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาตนเองจนได้รับการยอมรับของชุมชนและกลายเป็นผู้นำตามธรรมชาติ เทศบาลตำบลปริกสนับสนุนให้มีแหล่งเรียนรู้ เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ดังกล่าวเป็นเวทีแสดงความสามารถและพัฒนาทักษะการสื่อสารในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

รูปแบบในการพัฒนาผู้นำ/วิทยากรแหล่งเรียนรู้ของทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ ๑) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองระหว่างผู้นำและแหล่งเรียนรู้ ๒) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้นอกพื้นที่โดยพาไปศึกษาดูงานจากท้องถิ่น และนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้เข้ากับพื้นที่ของตนเอง และ ๓) การประชุมติดตามผลการดำเนินงานทุกเดือนหรือทุกครั้งที่มิฉะนั้นเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ยกตัวอย่าง อาสาเพื่อการดูแลสุขภาพมีการพัฒนาตนเองในการดูแลสุขภาพชุมชนด้วยการเข้ารับการฝึกอบรมตามแหล่งความรู้ต่างๆ การศึกษาดูงาน การปรึกษานักวิชาการ ผู้รู้ในชุมชน การปฏิบัติภารกิจจริง มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนกระบวนการทำงานของตนเอง เพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับวิธีการทำงาน โดยใช้กระบวนการสื่อสารทั้งภายในกลุ่มอาสาด้วยกัน และการสื่อสารกับองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพ

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพของคณะทำงานในเทศบาลตำบลปริกอย่างต่อเนื่อง เป็นการสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีความรู้ความสามารถ เช่น ฐานเรียนรู้แม่อาสาได้จัดตั้งกลุ่มเรียนรู้เพิ่มเติม คือ อสม.น้อย สภาองค์กรชุมชน และให้เข้าร่วมเป็นวิทยากรฐานแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ทำให้สามารถเป็นวิทยากรได้ในอนาคต

๓.๑.๒ การเตรียมพื้นที่รองรับ

๑) แนวคิดและเส้นทางการพัฒนา

แนวคิดการพัฒนา เทศบาลตำบลปริกได้เข้าร่วมในโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ ทำให้นายกเทศมนตรีเห็นความสำคัญในการเตรียมที่พักเพื่อรับรองผู้เข้ารับการอบรมในตำบลเครือข่าย โดยมีแนวคิดในการพัฒนาการจัดบ้านพักโฮมสเตย์หรือที่เรียกกันว่า “B&B” (Bed and Breakfast) หมายถึงการ “กินอิมนอนอุ่น” และมีหลักการพัฒนานบ้านพักและฐานเรียนรู้ด้วยสโลแกนว่า “๓G : ๔R : ๕ ส” มีรายละเอียดดังนี้

๓G ประกอบด้วย Get together, Gain knowledge และ Good Governance

G๑ : Get together

สำหรับ G แรกที่ใช้แทนคำว่า Get together นั้น หมายถึง การจัดการบ้านพักนั้น จะต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ เช่น ประชาชนเจ้าของบ้านพัก เจ้าหน้าที่ของเทศบาล รวมทั้งผู้ประกอบการที่มีบทบาทเป็นเจ้าของบ้านพัก และบริหารจัดการบ้านพัก มีการติดตาม ประเมินความพร้อมและเสนอแนะวิธีการทำงานโดยใช้วิธีการประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องบริหารจัดการ มีการสร้างทีมในการทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทีมบริหารจัดการโครงการ ทีมวิชาการ และทีมประสานงาน ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

G๒ : Gaining knowledge

G ตัวที่ ๒ ใช้แทนคำว่า Gaining knowledge หมายถึง การสร้างและพัฒนาชุดความรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของเจ้าของบ้านพัก (B&B) และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฐานการเรียนรู้ โดยจะต้องพัฒนาชุดความรู้ เรื่องราวต่างๆ ทั้งที่เกิดขึ้นใหม่ และเรื่องที่เป็นอยู่เดิม และได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ที่มีมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการฯ และผู้ที่มาใช้บริการการเรือนบ้านพัก โดยมีทีมวิชาการของโครงการฯคอยทำหน้าที่หนุนเสริมทางวิชาการ องค์ความรู้ ของแต่ละฐานการเรียนรู้ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องแหล่งเรียนรู้รวมทั้งเรื่องอื่นๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนท้องถิ่นเทศบาลตำบลปริกให้กับเจ้าของบ้านพัก (B&B) ได้รับทราบเป็นระยะๆ ไป

G๓ : Good Governance

G ตัวที่ ๓ คือ Good Governance หมายถึง การนำเอาหลักการบริหารจัดการ

ที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ประกอบในการขับเคลื่อนเรื่องฐานเรียนรู้และการบริการบ้านพัก ด้วยการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการให้มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความ ยุติธรรม ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเท่าเทียมให้แก่ผู้ที่เข้าร่วมโครงการทุกบ้าน มีการ ใช้หลักคิดเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมาประกอบการตัดสินใจในแต่ละเรื่องของการบริหารจัดการ รวมทั้งเรื่องความคุ้มค่าในการที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการ ตลอดจนเรื่องการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกำกับดูแลกันและกัน และการติดตามประเมินความก้าวหน้า วิเคราะห์ปัญหาและ หาทางที่จะปรับปรุงแก้ไขให้งานบริการฐานเรียนรู้ต่างๆ และการบริการบ้านพัก B&B ดียิ่งขึ้น โดยมีคณะกรรมการบริหารบ้านพักจะเป็นผู้พิจารณาดำเนินการให้มีการหมุนเวียนในการจัดคน เข้าที่พักและการจัดเตรียมอาหาร และอาหารว่างสำหรับคณะที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใน แต่ละครั้ง นอกจากนี้ก็จะมีคณะกรรมการหรือคณะทำงานอีก ๑ คณะที่คอยทำหน้าที่ให้ คำปรึกษาและพิจารณาในเรื่องของการเตรียมบ้านพัก การตรวจสอบคุณภาพและประเมินผล บ้านพักอย่างต่อเนื่อง

4R ประกอบด้วย (๑) Rotation หรือ Revolving (๒) Rational (๓) Reality and trust และ (๔) Response

R1 : Rotation

R1 คือ Rotation หรือ Revolving หมายถึง หมุนเวียน เท่ากับว่าในการ บริหารจัดการบ้านพัก ต้องมีการวางระบบการให้บริการโดยการจัดลำดับให้มีการหมุนเวียนกันไป ตามหมายเลขของสมาชิก นับตั้งแต่บ้านของสมาชิกหมายเลขที่ ๑ ๒ ๓.. ไปตามลำดับไป จนครบตามจำนวนสมาชิกทุกคน แล้วจึงหมุนเวียนกลับมาเริ่มต้นใหม่ในลำดับที่ ๑ ๒ ๓ อีก รอบ ให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสในการบริการรับผู้เข้าพักได้อย่างเท่าเทียมและทั่วถึงกัน

R2 : Rational

R2 คือ Rational หมายถึง การบริหารจัดการเรื่องบ้านพัก เน้นการทำความเข้าใจแก่เจ้าของบ้านบนพื้นฐานของเหตุผลในการจัดคนเข้าพักตามบ้าน B&B โดยพิจารณา จากตามความเหมาะสมของบทบาทหน้าที่ และสภาพของผู้นำพัก ในบางครั้งอาจมีการสับ เปลี่ยนคนที่เข้าพักจากบ้านหนึ่งไปอีกบ้านหนึ่ง ซึ่งเป็นไปตามความประสงค์ของผู้ที่จะเข้าพัก โดยอาจไม่ตรงกับที่ทางคณะกรรมการบ้านพักได้จัดเตรียมไว้ และทำให้เกิดความล่าช้าในการ จัดการ เป็นต้น

R๓ : Reality & Trust

R๓ คือ Reality & Trust หมายถึง การพิจารณาบนพื้นฐานของความเป็นจริง การสร้างความเชื่อมั่น และจริงใจ โดยเจ้าของบ้านพักก็ต้องทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าของบ้าน ที่ต้องแจ้งความจริงให้กับคณะกรรมการจัดการบ้านพักทราบถึงการเข้าพักของผู้ที่มาพักตาม จำนวนจริงในแต่ละวัน ในขณะเดียวกันเจ้าของบ้านพัก สามารถสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้เข้าพักอาศัย มีการดูแลเอาใจใส่แก่ผู้เข้าพักด้วยความจริงใจ

R๔ : Response

R๔ คือ Response หมายถึง ความรับผิดชอบที่ตอบสนองต่อองค์กรจากผู้เข้าร่วมโครงการ ฯ ซึ่งเท่ากับว่าผู้ที่เป็นสมาชิกโครงการฯ ในฐานะเจ้าของบ้านพัก B&B ต้องทำหน้าที่เพื่อตอบสนองนโยบายของเทศบาลตำบลปริกด้วย เช่น การนำเอานโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ของเทศบาลมาขับเคลื่อนในระดับครัวเรือนและชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรปลอดภัย การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน เป็นต้น หรือแม้กระทั่งเรื่องราวต่างๆ ของฐานเรียนรู้มาปรับใช้กับบ้านของตนเองให้เป็นต้นแบบแก่ผู้อื่นได้

๕ ส : สะดวก สะอาด สดส่วน สนทนา และสร้างสรรค์

๕ ส หมายถึง บ้านพัก B&B นั้น ต้องมีความสะอาด มีการจัดบ้านพักให้เป็น สดส่วน ให้ผู้เข้าพักมีความรู้สึกปลอดภัย ตลอดจนมีการสนทนากับผู้เข้าพัก ในเชิงสร้างสรรค์

เส้นทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ปี ๒๕๕๒ เทศบาลตำบลปริกจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น ร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ เสนอต่อแผนงานสุขภาวะชุมชน สสส.สำนัก ๓ และเทศบาล ตำบลปริกได้รับการพิจารณาให้เป็นศูนย์เรียนรู้ภายใต้โครงการดังกล่าว ที่เน้นกระบวนการ พัฒนาโครงการแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีวางแผนรับตำบลเครือข่ายเข้ามาเรียนรู้ฐานเรียนรู้ของ เทศบาลตำบลปริกประมาณ ๕ วัน รวมทั้งมีคนมาศึกษาดูงานที่เทศบาลตำบลปริกจำนวนมาก นายสุริยา ยีขุน นายกเทศมนตรีตำบลปริก ได้ประกาศนโยบายจัดบ้านพักให้ผู้ ที่เข้ามาศึกษา ดูงานและผู้เข้ารับการฝึกอบรมตำบลเครือข่ายในโครงการ มีการประชุมหารือกับทีมบริหารจัดการโครงการ ทีมวิชาการ ทีมฐานเรียนรู้ และทีมประสานงานต่างๆ เพื่อแสดงความคิดเห็น ในการพัฒนาการจัดการบ้านพักร่วมกัน นอกจากนี้ มีการนำเสนอแนวคิดและขอความคิดเห็น จากเวทีประชุมของประชาชน จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ทีมบริหารจัดการเห็นว่าควรจัดตั้งคณะ

กรรมการดำเนินการจัดการบ้านพัก แต่จากการไม่มีความรู้ในเรื่องการจัดการบ้านพัก ทางเทศบาลฯ จึงได้ประกาศเชิญชวนและรับสมัครผู้ที่สนใจจัดบ้านพักภายใต้โครงการฯ ไปศึกษางานที่อบต.ปากพูน จากนั้นจึงได้มีการพูดคุยกันถึงแนวทางการบริหารจัดการที่พัก โดยยึดหลักการต้อนรับที่ “กินอิ่ม นอนอุ่น” และแนวทางการจัดการแบบ “๓G : ๔R : ๕ S” จึงเป็นที่มาของชื่อบ้านพัก “B&B” ที่มาจากคำว่า Bed and Breakfast มีการประกาศรับสมัครบ้านพัก ซึ่งมีผู้ที่สนใจจำนวน ๑๖ หลัง และมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการ

ปี ๒๕๕๓ เทศบาลตำบลปริกมีการเตรียมความพร้อมบ้านพักและเจ้าของบ้านพัก โดยเชิญให้เข้าร่วมในการถอดบทเรียน การพัฒนาแนวทางการจัดทำหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเรื่องฐานเรียนรู้ ในส่วนของเทศบาลมีการฝึกเตรียมความพร้อมก่อนการรับตำบลเครือข่าย โดยเปิดที่พักต้อนรับผู้ศึกษาดูงานจากที่อื่น ต้อนรับพี่น้องสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มาศึกษาดูงานเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ทำให้ทราบข้อบกพร่องในการดำเนินงานจัดการเรื่องที่พัก การเตรียมอาหาร การจัดเตรียมที่นอน การอธิบายเรื่องฐานเรียนรู้ในพื้นที่ ทุกครั้งจะมีการสรุปผลการต้อนรับการเข้าบ้านพัก โดยพบว่า เจ้าของบ้านพักจะร่วมกันหาแนวทางการจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีความพึงพอใจ มีรายได้เพิ่มขึ้น เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในพื้นที่ มีแหล่งขายอาหารในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น มีการพูดปากต่อปากถึงผลของการเป็นเจ้าของบ้านพัก และในช่วงนั้นมีผู้ศึกษาดูงานจำนวนมาก บ้านพักไม่เพียงพอ ได้มีการประกาศรับสมัครเพิ่มเติม จึงมีผู้อาสาเป็นบ้านพักเพิ่มขึ้นเป็น ๒๔ หลัง ทีมคณะกรรมการดำเนินงานจึงเห็นว่า ควรให้มีการตั้งที่ปรึกษาเรื่องการบริหารบ้านพักขึ้นและมีการปรับปรุงคณะทำงานใหม่ เพื่อให้ผู้ที่สมัครใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการบ้านพัก อย่างเท่าเทียมกัน โดยได้เริ่มต้อนรับดูแลตำบลเครือข่ายจำนวน ๑๐ ตำบล ซึ่งส่วนใหญ่มีความประทับใจในการต้อนรับ มีการสร้างสัมพันธภาพ และติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง

ปี ๒๕๕๔ เจ้าของบ้าน บ้านพัก “B&B” เริ่มมีความชำนาญในการต้อนรับและดูแลมากขึ้น มีการปรับปรุงบ้านพัก มีการปลูกผักปลอดสารพิษ มีการคัดแยกขยะ มีการนำสิ่งดีๆ ของแหล่ง เรียนรู้มาปรับปรุงในบ้านพักของตนเอง เจ้าของบ้านพักสามารถตอบคำถามเรื่องฐานเรียนรู้ได้ และได้เข้าร่วมในทุกกระบวนการพัฒนาศักยภาพของฐานเรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่ จนพัฒนาเป็นฐานเรียนรู้ พร้อมทั้งยังมีการประชาสัมพันธ์ถึงผลดีที่เกิดขึ้นให้คนอื่น ๆ ได้รับทราบ และทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้นตามมา

๒) วิธีการพัฒนาฐานเรียนรู้การจัดการบ้านพัก “ B & B ”

มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องของฐานเรียนรู้ฯ ประกอบด้วย

๒.๑) การวางแผนการบริหารจัดการบ้านพัก

การทำความเข้าใจ

เริ่มจากการทำความเข้าใจแก่ผู้ที่สนใจพัฒนาบ้านพักของตนเองเป็นบ้านพัก “B&B” มีการเสริมความรู้เรื่องการจัดการบ้านพักด้วยการพาไปศึกษาดูงาน มีการปรับปรุงภูมิทัศน์บ้านพักและสถานที่ใกล้เคียง ปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ในการพัก ทดลองซ่อมแซมเข้าพักก่อนการเปิดรับตำบลเครือข่าย เพื่อให้ทราบจุดที่ควรพัฒนา เปิดเวทีประชุมเพื่อวางแผนกำหนดข้อตกลงกฎกติกาในการบริหารจัดการบ้านพัก วางแผนการเตรียมรับผู้เข้าพักอย่างสม่ำเสมอทั้งก่อนและหลังการเข้าพักมีการทำความเข้าใจ ในหลักการแนวคิดของท่านนายกในการวางแผนบริหารจัดการแบบ “ ๓G : ๔R : ๕ ส ”

การจัดการทุน

เจ้าของบ้านพักได้ลงทุนตามศักยภาพในการปรับปรุงภูมิทัศน์ ปรับปรุงบ้านให้น่าอยู่ จัดสิ่งแวดล้อม มีการคัดแยกขยะในครัวเรือน ส่วนการสนับสนุนทุนในการไปศึกษาดูงานทางเทศบาลตำบลปรักได้ดำเนินการให้งบประมาณ

๒.๒) การดำเนินงานและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

เทศบาลตำบลปรักมีการประสานงานกับผู้ที่มาพักหรือมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการสร้างแรงจูงใจให้แกนนำในการบริหารจัดการบ้านพักและเป็นตัวอย่างของบ้านพักในการสร้างการเรียนรู้ มีการประชุมทำความเข้าใจทุก ๓ เดือนอย่างต่อเนื่องหรือตามความเหมาะสมติดตามประเมินผลทุก ๖ เดือน เมื่อมีผู้มาเข้าพักเจ้าของบ้านมีการต้อนรับผู้มาเข้าพักด้วยความอบอุ่น มีการถ่ายทอดหรือแลกเปลี่ยนสิ่งที่ดีๆ สิ่งสร้างสรรค์ในพื้นที่แก่ผู้มาพัก อำนวยความสะดวกดูแลดูแลดูญาติมิตร สร้างสัมพันธ์ภาพให้ผู้มาพักประทับใจและอยากกลับมาพักอีก โดยสรุปบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในฐานเรียนรู้การจัดการบ้านพัก “ B & B ” ไว้ในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในฐานะเรียนรู้การจัดการบ้านพัก “B & B”

ผู้ที่เกี่ยวข้อง	บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง
คนหลักและคนนำ นายสุริยา ยี่ซุน นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลปรัก	เป็นผู้นำทางความคิดในการกำหนดนโยบายการดำเนินงานและ วางแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ“ ๓G : ๔R : ๕ S “ มีการชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชนในการอาสาดำเนินการ เปิดบ้านเพื่อจัดทำบ้านพัก
คนร่วม นายสุธสมาน หวันละเบ๊ะ รองนายกเทศมนตรี เทศบาล	เป็นแกนนำในการจัดทำบ้านพัก
เทศบาลตำบลปรัก	เป็นพี่เลี้ยงสนับสนุนด้านวิชาการ การไปศึกษาดูงาน การจัด กิจกรรม ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ให้ข้อมูล ตลอดจนร่วมวางแผน และให้คำแนะนำในการบริหารจัดการเสริมความรู้และทักษะ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ของฐานการเรียนรู้

๓) ความเชื่อมโยงของฐานเรียนรู้การจัดการบ้านพัก “ B & B” แหล่งเรียนรู้และระบบย่อยอื่น และการลงพื้นที่ในแต่ละฐานการเรียนรู้

ตารางที่ ๒ ความเชื่อมโยงระบบฐานการเรียนรู้ของเทศบาลตำบลปริก

ระบบ	ความเชื่อมโยง
๑. ระบบการจัดการพื้นที่	
	จากนโยบายของนายกเทศมนตรี นายสุริยา ยีขุน ที่ต้องการหาบ้านเพื่อรองรับผู้ฝึกอบรมจากตำบลเครือข่ายและผู้มาศึกษาทำงานในโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นนำอยู่ร่วมกับการขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ จึงทำให้มีการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาลเข้ามาในการจัดการบ้านพัก วางระบบการเตรียมการ การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมและมีการประเมินติดตามผลในการดำเนินการจัดการบ้านพัก
๒. ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงานทดแทน	
การจัดการพลังงานทดแทน	เจ้าของบ้านพักบางครัวเรือนได้เรียนรู้การทำพลังงานทดแทนจากการคัดแยกขยะ และนำพลังงานดังกล่าวมาใช้ประกอบอาหารให้ผู้เข้าพักได้รับประทาน
การจัดการขยะในครัวเรือน	เจ้าของบ้านพักทุกครัวเรือนได้เรียนรู้และผ่านการฝึกอบรมการจัดการขยะในครัวเรือนจากเทศบาลและมีการนำแนวคิดกลับมาปฏิบัติจริงทำแหล่งปฏิบัติการในบ้านพัก
๓. ระบบการเรียนรู้และการศึกษา	
การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	ลูกเจ้าของบ้านพักได้มีการนำขยะจากบ้านพักมาแลกที่ธนาคารขยะพร้อมช่วยส่งเสริมการคัดแยกขยะให้ผู้มาพักได้เรียนรู้ นอกจากนั้นยังได้นำแนวคิดจากการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมาบอกกล่าวที่บ้านเพื่อให้มีการดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบ
๔. ระบบเศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการ และเกษตรปลอดภัย	
การผลิตเครื่องแกง	ลูกเจ้าของบ้านพักได้มีการนำขยะจากบ้านพักมาแลกที่ธนาคารขยะพร้อมช่วยส่งเสริมการคัดแยกขยะให้ผู้มาพักได้เรียนรู้ นอกจากนั้นยังได้นำแนวคิดจากการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมาบอกกล่าวที่บ้านเพื่อให้มีการดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบ

ระบบ	ความเชื่อมโยง
น้ำกะทิ	เจ้าของบ้านพักได้ซื้อเครื่องแกงจากกลุ่มมาประกอบการทำอาหารแก่ผู้มาเข้าพักและสามารถประชาสัมพันธ์ขายเครื่องแกงทำให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมีรายได้ในพื้นที่เพิ่มขึ้น
น้ำพริก	เจ้าของบ้านพักได้ซื้อน้ำพริกจากกลุ่มมาประกอบการทำอาหารแก่ผู้มาเข้าพักและสามารถประชาสัมพันธ์ขายน้ำพริกทำให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมีรายได้ในพื้นที่เพิ่มขึ้น
ดอกไม้ประดิษฐ์	เจ้าของบ้านพักได้ซื้อดอกไม้ประดิษฐ์จากกลุ่มมาประดับบ้านเพื่อให้ผู้มาเข้าพักได้มีบรรยากาศในการพักผ่อน เมื่ออยู่ที่บ้านและสร้างความสนใจในผลิตภัณฑ์ของกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จนทำให้เกิดการสั่งซื้อดอกไม้เป็นของฝากกลับไป
เกษตรปลอดภัย	เจ้าของบ้านพักได้เรียนรู้การจัดทำเกษตรปลอดภัย มีการปลูกผักสวนครัวรับประทานเองโดยใช้น้ำหมักชีวภาพในการรดผักผลไม้ และมีการนำผักผลไม้ที่ใช้น้ำหมักชีวภาพบ้างนั้นให้กับผู้มาเข้าพักได้รับประทาน
ขนมไทยเบเกอรี่	เจ้าของบ้านพักนำขนมไทยเบเกอรี่ของกลุ่มมาจัดเป็นอาหารเช้าหรืออาหารว่างให้แก่ผู้มาเข้าพักรับประทาน
๕. ระบบอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพ	
ฐาน EMS	ทุกบ้านพักจะได้รับการบริการจากหน่วยกู้ชีพกู้ภัยและมีการจัดทำเบอร์ติดต่อฉุกเฉินไว้ที่สมุดประจำบ้านพักเพื่อว่าผู้มาพักต้องการความช่วยเหลือเมื่อมีเหตุฉุกเฉินเจ็บป่วย สามารถติดต่อได้ตลอดเวลา
๖. ระบบการสื่อสาร	
วิทยุชุมชน	เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการของบ้านพัก มีการจัดช่วงเวลาให้นายกฯได้มาแถลงข่าวชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินงานบ้านพัก การประชาสัมพันธ์รับสมัครบ้านพัก มีการประกาศเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นจากการตอบรับของผู้เข้าพักบ้านเพื่อทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการทำงาน

การลงพื้นที่ในแต่ละฐานการเรียนรู้ เริ่มจากทีมผู้บริหารทำการบรรยายโดยใช้เอกสาร และนำเสนอผลงานโดยใช้ Power Point มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในห้องประชุมของเทศบาลตำบลปริก เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานได้ทราบภาพรวมของการดำเนินงานของตำบลสุขภาวะ การสร้างนวัตกรรมในองค์กรเพื่อก้าวไปสู่ตำบลสุขภาวะ หลังจากนั้นมีการลงพื้นที่ฐานการเรียนรู้ แต่ละฐานการเรียนรู้มีวิทยากรประจำแต่ละฐาน บรรยายเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสุขภาวะให้แก่ผู้เข้ามาศึกษาดูงานได้รับทราบภายหลังจากการศึกษาดูงานในฐานการเรียนรู้แต่ละฐาน ผู้เข้ามาศึกษาดูงานกลับมาสรุปและถอดบทเรียนในห้องประชุมการพัฒนาหลักสูตร

๔) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

เจ้าของบ้านพักได้มีการบริหารจัดการบ้านของตนเองให้เป็นฐานเรียนรู้ มีความรู้ที่เกิดขึ้นจากการให้บริการ มีการพัฒนาและปรับปรุงบ้านพักให้สามารถ “กินอิ่ม นอนอุ่น” และดูแลบ้านพักของตนเองอย่างต่อเนื่อง

เทศบาลตำบลปริกมีบ้านพักที่สามารถรองรับผู้ที่สนใจมาศึกษาดูงานหรือมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามวิถีของพื้นที่ เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี สร้างความสัมพันธ์สนิทสนมจนเป็น เครือข่ายในการดูแลต่อกันเกิดเวทีประชุมปรึกษาหารือในการบริหารจัดการบ้านพักอย่างต่อเนื่องจนได้ภาคีภาคีข้อตกลงร่วมกันในการบริหารจัดการบ้านพักและมีกระบวนการติดตามประเมินผลร่วมกันในการพัฒนาบ้านพักให้มีคุณภาพการบริการที่ดี เกิดการพัฒนาศักยภาพแกนนำในพื้นที่ให้มีศักยภาพในการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี การต้อนรับ การเอื้อเฟื้อ การดูแลคนอื่น

๖) ปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

๖.๑) การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานในเทศบาลตำบลปริกที่ร่วมแรงร่วมใจในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๖.๒) การสร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาฐานเรียนรู้จากการมีผู้มาศึกษาดูงานช่วยให้เกิดการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของการบริหาร การขยายเครือข่ายในการดำเนินงานโดยใช้ระบบการสื่อสารแบบปากต่อปากหรือการทำป้ายประชาสัมพันธ์

๖.๓) ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล

๖.๔) พื้นที่ที่มีจุดเด่นในการเรียนรู้เพื่อดึงดูดให้มีผู้เข้าพาสงสัยและต้องการมาพักอย่างต่อเนื่อง

๖.๕) คักยภาพของชุมชนที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาฐานเรียนรู้การจัดการบ้านพัก “B&B” มี ๒ ส่วนได้แก่ ปัจจัยด้านโครงสร้าง ทางกายภาพที่สนับสนุนการดำเนินงานของฐานเรียนรู้ และปัจจัยด้าน โครงสร้างทางสังคมที่สนับสนุนการดำเนินงานของฐานเรียนรู้

ก. ปัจจัยด้านโครงสร้างทางกายภาพ ที่สนับสนุนการดำเนินงานของฐานเรียนรู้การจัดการบ้านพัก “B&B” เป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุน การดำเนินการการบริหารจัดการบ้านพัก ซึ่งประกอบด้วย

๑) แหล่งประโยชน์ที่สนับสนุนการดำเนินการฐานเรียนรู้

การใช้ศาลาอเนกประสงค์ของเทศบาลเป็นสถานที่ในประชุม ปรึกษา หรือในการวางแผนการจัดการเตรียมบ้านพักครั้งแรก เนื่องจากยังไม่มีสถานที่ในการประชุม จึงใช้สถานที่ในชุมชนเป็นสถานที่พูดคุยเพื่อการแก้ไขปัญหาการเตรียมบ้านพัก อาหารเข้า การหมุนเวียนจัดผู้เข้ารับการฝึกอบรม หรือการศึกษาดูงานเข้าที่พัก รวมถึงใช้เป็นสถานที่ในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบการดำเนินงานและชักชวนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหรือเป็นบ้านพัก การใช้ห้องประชุมของเทศบาลตำบลปริกเป็นที่ประชุมของคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อวางแผนการประชาสัมพันธ์ การเข้าร่วมในการดำเนินการบ้านพัก “B&B” การประชุมชี้แจง การแลกเปลี่ยน ทารือกันเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ฐานการเรียนรู้ต่างๆ ในพื้นที่เป็นแหล่งที่สร้างการเรียนรู้ ให้แก่เจ้าของบ้านพัก “B&B” เช่น ฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม และพลังงานทดแทนได้มีการสอนวิธีการดำเนินการคัดแยกขยะในครัวเรือน การทำน้ายาล้างจาน การทำปุ๋ยหมัก เพื่อนำกลับไปทำที่บ้านพัก เพื่อให้ผู้มาศึกษาดูงานได้เรียนรู้เพิ่มเติม เป็นต้น บ้านพักหลังล่าสุด คือ โรงเรียนเทศบาลตำบลปริก ที่ได้รับการพัฒนาเป็น B&B ด้วยเช่นกัน

๒) การใช้ช่องทางวิทยุชุมชน และการให้เทศบาลตำบลปริกจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ข่าวสารแก่ผู้ที่สนใจได้สมัครเข้าร่วมในการบริหารจัดการบ้านพัก “B&B”

ข. ปัจจัยด้านโครงสร้างทางสังคม กิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการรวมกลุ่มคนเครือข่าย รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพ ทักษะและการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของ การจัดการบ้านพัก “B&B” ประกอบด้วย

๑) ผู้นำทางความคิด “นายสุริยา ยี่ซุน” นายกเทศมนตรีตำบลปริก มีการแจ้งแนวทางการดำเนินงานของเทศบาลในการจัดการเกี่ยวกับโครงการฯ มีการสร้างความเข้าใจในการขับเคลื่อนท้องถิ่นสู่ตำบลสุขภาวะให้ชุมชนได้รับทราบ บอกเล่าปัญหา ขอบแนวทางการแก้ไข บอกเล่าผลงานของเทศบาลที่ดำเนินการจนได้รับการยอมรับจากที่อื่น เพื่อเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบอีกทั้งยังเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่เจ้าของบ้านพักเพื่อสามารถนำสิ่งดีๆ ของพื้นที่ได้เล่าต่อและขยายความให้ชัดเจนขึ้น

นอกจากนั้น ท่านยังเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการบริหารจัดการตามแนวคิด “๓G : ๔R : ๕ ส” การสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารจัดการบ้านพัก การสนับสนุนการดำเนินงานของฐานเรียนรู้ โดยประชาชน แคนนำในพื้นที่ได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้นโยบายในการดำเนินการของเทศบาลและการจัดเตรียมเปิดบ้านพัก การอบรม การร่วมรับฟัง การร่วมแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขเมื่อการบริหารจัดการบ้านพักประสบปัญหา เป็นต้น

๓.๑.๓ การพัฒนาหลักสูตร

การเตรียมการที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน ทางโครงการฯ จะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีและมีสาระสำคัญที่สามารถนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสมได้ประการหนึ่งคือ หลักสูตรที่จะใช้ในการเรียนรู้ ต้องมีการเตรียมการและพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่โครงการฯ โดยพบว่า เทศบาลตำบลปริกมีระบบการเรียนรู้อยู่อย่างน้อย ๖ ระบบ ๓๐ ฐานการเรียนรู้ จึงต้องยกกว้างขึ้นมาเป็นหลักสูตรที่จะใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่มีทั้งหลักสูตรกลาง และหลักสูตรแต่ละระบบ รวมทั้งหลักสูตรของแต่ละฐานการเรียนรู้ โดยมีพัฒนาการของการจัดทำหลักสูตร ๖ ขั้นตอน ด้วยกัน ดังนี้

๑) ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้

(๑) การออกแบบหลักสูตร ในช่วงไตรมาสแรกของการดำเนินงานในโครงการฯ ทีมวิชาการจะนำข้อมูลต่าง ๆ ขององค์กรเทศบาลตำบลปริก และภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนต่างๆ ในเขตเทศบาลตำบลปริก รวมทั้งข้อมูลจากภายนอก ที่พอจะประมวลได้เป็นชุดประสบการณ์ที่เกิดจากการทำงานของแต่ละกลุ่มกิจกรรม และชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องมาประมวลเป็นโครงร่างหลักสูตร ที่มีกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน และการขับเคลื่อนของแต่ละระบบเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสำหรับการเรียนรู้ “การขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่นสู่ตำบลสุข

ภาวะ” เพื่อที่จะมาใช้ในการเปิดรับเพื่อนเครือข่าย อปท. ที่จะเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในไตรมาสที่ ๒ ของการดำเนินงานในโครงการฯ

(๒) การนำหลักสูตรมาทดลองใช้ หลังจากที่ได้ออกแบบเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็ จะนำเอาหลักสูตรที่ได้มาทำการทดสอบและทดลองใช้ด้วยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับ เจ้าหน้าที่และแกนนำชุมชน เพื่อทดลองใช้หลักสูตร ในขณะเดียวกัน ทางโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ได้รับการสนับสนุนจาก สสส.สำนัก ๓ ได้ส่งกลุ่มเป้าหมาย ในโครงการมาเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการฯ ณ เทศบาลตำบลปริก ทางโครงการฯ จึงมีโอกาสนำหลักสูตรที่ได้ออกแบบไว้มาใช้ในการร่วมเรียนรู้กับแกนนำกลุ่มเป้าหมายของ โครงการสามจังหวัดชายแดนใต้ ด้วยเช่นกัน ในขณะที่ทดลองใช้ก็ได้รับข้อเสนอแนะ และมีการเพิ่มเติมข้อมูลในหลักสูตร พร้อมกันนี้ทางทีมวิชาการของโครงการฯ ได้นำข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากการทดลองใช้หลักสูตรมาปรับปรุงเพื่อพัฒนาหลักสูตรอีกครั้งเพื่อนำไปใช้

(๓) การนำหลักสูตรไปใช้ เมื่อมีการทดลองการใช้หลักสูตรแล้วจึงนำหลักสูตร มาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่าย อปท.ที่มาเรียนรู้ร่วมกันแต่ละรุ่น ในปีปี ๑/๒๕๕๓ มีจำนวน ๗ รุ่น ๒๐ พื้นที่

(๔) การประเมินหลักสูตร ในปีแรกหลังจากที่ได้ใช้หลักสูตรไปแล้วเมื่อครบ รอบ ๑ ปี ได้จัดเวทีสรุปบทเรียนเพื่อทบทวนหลักสูตรที่ได้ใช้ไปว่ามีจุดอ่อนอย่างไร และมีการนำเอาข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ได้รับมาในแต่ละครั้ง แต่ละรุ่นมาปรับปรุงใหม่

(๕) การปรับปรุงพัฒนา หลังจากที่ได้ปรับปรุงหลักสูตรไปในปีแรกแล้วนำ หลักสูตรนั้นกลับมาใช้ในปีที่ ๒/๒๕๕๔ มีเครือข่ายร่วมเรียนรู้ ๘ รุ่น ๒๓ พื้นที่ด้วยกัน

(๖) เมื่อครบรอบปี ของปีที่ ๒ ทางโครงการฯจะจัดเวทีเพื่อการการปรับปรุง หลักสูตรใหม่อีกครั้ง เพื่อที่จะนำมาใช้ในปีที่ ๓ ต่อไปอีกครั้ง

๒) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

ขณะที่นำหลักสูตรมีการพบปัญหาอุปสรรค การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในระดับองค์กรและระดับฐานการเรียนรู้ ทางโครงการฯ โดยเฉพาะคณะกรรมการชุดที่เกี่ยวข้อง กับฐานการเรียนรู้ และคณะกรรมการบริหารโครงการมีการประชุมหารือตามกลุ่มงาน ฐานเรียนรู้ และสาระที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงแก้ไขในส่วนต่างๆ แล้วนำไปแก้ไขในทางปฏิบัติ จนทำให้เกิดผลลัพธ์ในการตื่นตัว (Active) ของสมาชิกในชุมชน ที่หันมาให้ความร่วมมือในการทำ กิจกรรมที่ตอบสนองต่อนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงาน

ด้านสวัสดิการ การเกษตรปลอดภัย ในระดับครัวเรือน เพิ่มขึ้น รวมทั้งเรื่องการพัฒนาความสะอาดในชุมชน และการปรับปรุงบริเวณสถานที่ รอบๆ บ้าน และย่านชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ชุมชนตลาดใต้ เป็นต้น

๓.๑.๔ การเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาองค์ความรู้และชุดประสบการณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การขับเคลื่อนงานของโครงการฯ นั้นจะมีอยู่อย่างต่อเนื่องในหลายลักษณะ กล่าวคือ การอบรมให้ความรู้เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องของฐานเรียนรู้ต่างๆ การฝึกทักษะในการนำเสนอกลุ่ม การพูดในที่สาธารณะ การฝึกเทคนิคในการเป็นวิทยากรประจำฐานเรียนรู้ การเป็นวิทยากรกระบวนการ เทคนิคการนำเสนอ การประชุมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการ การจัดระบบการบริหารจัดการโครงการ การบริหารจัดการงบประมาณ การศึกษาดูงานด้านการบริการบ้านพักที่หมู่บ้านจรุง จ.ระยอง ปากพูน จ.นครศรีธรรมราช ชุนทะเล จ.นครศรีธรรมราช บางระกำ จ.นครปฐม หัวไผ่ จ.สิงห์บุรี การประชุมเชิงปฏิบัติการเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูประดับภาค และระดับชาติ และการเข้าร่วมพัฒนาทีมงานวิชาการในโอกาสต่าง ๆ ที่มีการประชุมสัมมนาทั้งในระดับพื้นที่ และระดับชาติ เป็นต้น

กระบวนการสร้างสมมุติปัญญาและการสังเคราะห์ประสบการณ์ในด้านต่างๆ ได้ทำให้เกิดการพัฒนาต่อยอดชุดประสบการณ์ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาคน ทั้ง ๓ ระดับ คือ ๑) ระดับชุมชน (ทั้งปัจเจกและกลุ่ม) ที่เป็นฐานการเรียนรู้บ้านพัก B&B รวมทั้งกรรมการชุมชน และกลุ่มกิจกรรม ๒) ระดับโครงการฯ ซึ่งประกอบด้วยทีมงาน KFCS และ PCO และ ๓) ระดับองค์กรเทศบาลตำบลปริกที่ประกอบด้วยพนักงานข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และพนักงานจ้างของเทศบาล

นอกจากนี้ ยังได้เกิดกระบวนการสร้างเครือข่ายนักวิชาการข้ามพื้นที่ โดยมีทีมนักวิชาการเครือข่ายจากตำบลที่ได้มาเรียนรู้ร่วมกัน ในจังหวัดต่างๆ เช่น อบต.สาคร อบต.นาทอน อบต.ทุ่งหว้า จ.สตูล เทศบาลตำบลเขาหัวช้าง จ.พัทลุง อบต.ควนรู อบต.ท่าข้าม จ.สงขลา เทศบาลตำบลปนาเร จ.ปัตตานี เทศบาลตำบลริอเสาะ อบต.โคกเคียน จ.นราธิวาส เป็นต้น

๓.๒ แผนงานที่ ๒ การขับเคลื่อนตำบลเครือข่าย

๓.๒ แผนงานที่ ๒ การขับเคลื่อนตำบลเครือข่าย

การขับเคลื่อนตำบลเครือข่ายเพื่อให้เกิดการจัดการสุขภาวะโดยชุมชนนั้น ในแผนการดำเนินงานการพัฒนาศักยภาพของตำบลเครือข่าย ตำบลศูนย์เรียนรู้ต้นแบบอย่างเทศบาลตำบลปริกมีรูปแบบในการขับเคลื่อนในแต่ละกระบวนการคือ ๑) การสรรหาและชักชวนเข้าร่วมเป็นตำบลเครือข่ายฯ ๒) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างตำบลต้นแบบและตำบลเครือข่าย และ ๓) การหนุนเสริมตำบลเครือข่ายฯ ให้ขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๒.๑ การสรรหาและชักชวนเข้าร่วมเป็นตำบลเครือข่ายฯ

การสรรหาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาร่วมเครือข่ายในโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการจัดการสุขภาวะโดยชุมชน มีวิธีการสรรหาและชักชวนเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

๑) การประชาสัมพันธ์ให้ผู้สนใจทราบ ๒ รูปแบบ คือ การประชาสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการ โดยที่ผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ ประชาสัมพันธ์ ไปยังเพื่อนๆ ในท้องถิ่นที่รู้จักกัน และการประชาสัมพันธ์แบบเป็นทางการ เป็นการจัดเวทีประชาสัมพันธ์โครงการ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ เช่น สถานีวิทยุ เว็บไซต์หนังสือพิมพ์ วารสาร จดหมายข่าว facebook, E-mail

๒) การคัดเลือกเครือข่ายจาก

๒.๑) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารท้องถิ่นด้วยกัน

๒.๒) คัดเลือกจากความโดดเด่นของทุนทางสังคมของแต่ละพื้นที่ และ

๒.๓) สรรหาจากข้อมูลข่าวสารจากส่วนกลาง และหน่วยงานต่างๆ

๓) การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการตำบลสุขภาวะฯ กับเครือข่ายที่สนใจเข้าร่วมโครงการ โดยมีการประชุมให้ความรู้กับเครือข่ายในเบื้องต้นว่าตำบลที่นำอยู่นั้นมีรายละเอียดในการดำเนินงานหลายประการแต่จุดเริ่มต้นของการเข้าร่วมโครงการนั้นจะเริ่มจากการค้นหาศักยภาพของพื้นที่ มีองค์ประกอบของการสร้างพลังอย่างน้อย ๔ ทุนส่วน คือ ท้องถิ่น ท้องที่ แกนนำชุมชน และภาคีภาครัฐ และเอกชน เป็นต้น แล้วเชิญชวนให้ท้องถิ่นที่สนใจส่งตัวแทนแต่ละเครือข่ายมาศึกษาพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับโครงการ และทางโครงการเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะได้แต่งตั้งผู้ประสานงานประจำจังหวัดเพื่อสะดวกในการติดต่อสื่อสารและประสานงานในรายละเอียดโครงการให้กับชุมชนท้องถิ่นที่สนใจ ในบางกรณีทางโครงการฯ ได้ส่งผู้รับผิดชอบประจำจังหวัดลงพื้นที่เพื่อค้นหาทุนและศักยภาพของ

พื้นที่ร่วมกันกับชุมชนท้องถิ่นที่สนใจในจังหวัดนั้นๆ และถอดบทเรียนจากเรื่องราวดีๆ เด่นๆ ของพื้นที่ ถอดองค์ความรู้ของเรื่องเด่น ไปสู่การเผยแพร่และถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับเครือข่ายได้นำไปใช้และเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมต่อไป

๔) การชักชวนเครือข่าย การชักชวนเครือข่ายมี ๒ รูปแบบคือ

๑) การชักชวนเครือข่ายของตำบลต้นแบบ โดยใช้วิธีการสภากาแฟ การพูดคุย การใช้ความเป็นเครือญาติ ความสนิทสนม ความรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกัน การใช้ระบบสารสนเทศ รวมถึงการประสานงาน และ

๒) การให้เครือข่ายชักชวนท้องถิ่นอื่นๆ ที่สนใจโดยการบอกเล่าประสบการณ์จากการเรียนรู้ให้พื้นที่อื่นได้มาร่วมกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์สิ่งที่เคยทำมา และเล่าเรื่องราวผ่านกระบวนการเวทีและถอดบทเรียนร่วมกันกับเครือข่ายในเวทีประชุม และสัมมนาของตำบลสู่สาธารณะ

๓.๒.๒ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างตำบลต้นแบบและตำบลเครือข่าย

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างตำบลต้นแบบและตำบลเครือข่าย มีกระบวนการในการดำเนินงานดังนี้

๑) กระบวนการจัดการความรู้ท้องถิ่นของเครือข่าย มีแนวทางการดำเนินงานที่เริ่มจากการให้ตำบลเครือข่ายรวบรวมข้อมูลความรู้และภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้หรือภูมิปัญญาที่เด่นๆ ในพื้นที่ หลังจากนั้นมีการนำข้อมูลมาจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นชุดความรู้ของตำบลเครือข่าย เพื่อสามารถค้นหาข้อมูลได้ง่ายและสามารถนำข้อมูลที่ผ่านการจัดระบบสารสนเทศแล้วมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนเกี่ยวกับโครงการหรือเครือข่ายต่อไป และมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อร่วมกันเสวนา พูดคุยถึงประสบการณ์ ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งข้อเด่น ข้อด้อย และทุนทางสังคม เพื่อเป็นข้อมูลในการปรึกษาหรือกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

๒) กระบวนการชักชวนให้เกิดการรวมกลุ่มเครือข่าย มีกระบวนการชักชวนโดยเริ่มจากการพูดคุยระหว่างกลุ่มและหาแนวทางร่วมกัน เพื่อทำความเข้าใจ และกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย วางแผนงาน รวมไปถึงดำเนินการต่างๆ ร่วมกัน รวมทั้งการให้ตำบลเครือข่ายชักชวนชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ที่สนใจเข้าร่วมเป็นเครือข่าย และตำบลเครือข่ายร่วม

ประชาสัมพันธ์ให้ท้องถิ่นต่างๆ ทราบถึงเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น และประชาสัมพันธ์ความสำเร็จจากการจัดกลุ่มเครือข่ายการเรียนรู้ของศูนย์การเรียนรู้

๓) กระบวนการคัดเลือกนักวิชาการและแกนนำตำบลเครือข่ายในกระบวนการคัดเลือกนักวิชาการ และแกนนำตำบลเครือข่าย คัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ รวมทั้งผู้ที่มีความเข้าใจในวิถีชุมชน และแนวปฏิบัติของชุมชน โดยเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลปริก ร่วมกับตัวแทนเครือข่ายในระดับพื้นที่อาจคัดเลือกนักวิชาการที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของศูนย์เครือข่าย และการคัดเลือกจากแกนนำตำบล โดยคัดเลือกจากผู้มีความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ความสนใจในกิจกรรมหรืองานของเครือข่ายเป็นพิเศษ เช่น ผู้นำกิจกรรมกลุ่ม และประชาชนที่มีความสนใจ

๓.๒.๓ การหนุนเสริมตำบลเครือข่ายให้ขับเคลื่อนสู่ตำบล สุขภาวะ

๑) การส่งเสริมการเรียนรู้ของตำบลเครือข่าย คือ เป็นการทำให้ตำบลเครือข่ายมีโอกา และเวทีในการเรียนรู้ร่วมกับตำบลต้นแบบ เพื่อช่วยในการทบทวนศักยภาพ และปัญหาของตนเอง โดยตำบลต้นแบบอย่างเทศบาลตำบลปริกหรือที่เรียกว่า ศูนย์เรียนรู้เทศบาลตำบลปริกนั้น จะใช้รูปแบบ ดังนี้

(๑) การจัดระบบฐานเรียนรู้ทั้ง ๖ ระบบ ๓๐ ฐานการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน พร้อมหลักสูตรกลางและหลักสูตรของแต่ละฐานการเรียนรู้

(๒) ศูนย์เรียนรู้เทศบาลตำบลปริกจัด workshop ร่วมกับเครือข่าย เพื่อจัดหาทุนทางสังคม ข้อมูลบริบทของพื้นที่ เพื่อให้ทราบศักยภาพของแต่ละพื้นที่ที่จะนำมาซึ่งการจัดกิจกรรมชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนบนฐานทรัพยากรและฐานข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจและการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ววิเคราะห์ โดยผ่านกระบวนการทำแผนแม่บทชุมชน

(๓) จัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้ตำบลเครือข่ายรวบรวมข้อมูลความรู้ที่มีในท้องถิ่นของตนเองแล้วนำข้อมูลมาจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเป็นชุดความรู้ของตำบลเครือข่าย จากนั้นจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเปิดโอกาสให้ตำบลเครือข่ายมีประสบการณ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ กับเครือข่ายอื่น

(๔) การเพิ่มศักยภาพของเครือข่าย โดยการส่งทีมประสานงานประจำจังหวัด ไปร่วมศึกษาปัญหาในการหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหา (คณะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ประสานงานประจำจังหวัด ทีมวิชาการ) รวมทั้งการนำวิทยากรแกนนำของศูนย์ ปราชญ์ชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเครือข่าย

๒) การจัดการความรู้ท้องถิ่นของเครือข่าย การให้ตำบลเครือข่ายรวบรวมข้อมูลความรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นตนเอง จากการดูบริบทของพื้นที่ว่ามีทุนด้านใดบ้าง เช่น วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาในส่วนใดได้บ้าง และส่งผลอย่างไรต่อชุมชนและสังคม เป็นต้น จากนั้นนำข้อมูลมาจัดระบบเป็นชุดความรู้ของตำบลเครือข่าย เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหาข้อมูลและนำมาใช้วางแผนเกี่ยวกับโครงการหรือเครือข่ายร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน

๓) การจุดใจแกนนำตำบลเครือข่ายให้เข้ามาทำงานร่วมกัน ประกอบด้วย การนำหลักภูมิบุตรมาใช้ในการจุดใจตำบลเครือข่ายให้เกิดการทำงานร่วมกัน โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนที่เป็นเม็ดเงิน แต่คำนึงถึงท้องถิ่น แผ่นดิน อุดมการณ์ และความมีจิตสาธารณะ การสร้างความเข้าใจและการให้ความรู้ และการสร้างจิตสำนึก เพื่อให้ปรับเปลี่ยนวิถีคิดในการทำงานสู่การทำงานเชิงลึก บูรณาการ คล่องตัว รวดเร็ว ที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งการกำหนดคุณลักษณะของบุคลากรคือ “I AM READY” นอกจากนี้ ท้องถิ่นมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานแก่แกนนำตำบลเครือข่าย อีกทั้งมีการนำแนวคิดการสร้างพลังที่เลี้ยงแก่กันและกัน เพื่อช่วยพัฒนาตำบลเครือข่าย

๔) การพัฒนาศักยภาพแกนนำตำบลเครือข่าย มีการให้ความรู้กับแกนนำในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น เส้นทางความเป็นมาของฐานเรียนรู้ แนวคิดที่ใช้ เป้าหมาย วิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน ฯลฯ มีการศึกษาพื้นที่จริง เพื่อเป็นการนำประสบการณ์จากพื้นที่จริงไปต่อยอด และพัฒนาองค์ความรู้หรือฐานการเรียนรู้ของพื้นที่ตำบลเครือข่าย

๓.๒.๔ การเยี่ยมเยือนเพื่อนเครือข่าย

ในการดำเนินงานเครือข่ายตำบลสุขภาวะ มีการติดตามดูแลเครือข่ายในลักษณะของการเป็นพี่เลี้ยง เช่น การเยี่ยมเยือนเพื่อนเครือข่าย เป็นการพบปะพูดคุยกันและให้กำลังใจในการดำเนินงาน รวมไปถึงแลกเปลี่ยนข้อมูลต่างๆ ระหว่างเพื่อนเครือข่าย การนิเทศนอกสถานที่เพื่อเป็นการเพิ่มเติมในส่วนของการประสานงานการดำเนินงานต่างๆ ของเพื่อนเครือข่ายให้มากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวก่อให้เกิดความสนิทสนม และนำมาสู่ความร่วมมือในการทำงานกันเป็นทีมเครือข่าย ทำให้การดำเนินนโยบายเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และที่สำคัญเป็นการสร้างหลักประกันของการไม่ทิ้งกันและสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นกับเครือข่าย ทำให้เกิดการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

๓.๓ แผนงานที่ ๓ การสร้างและจัดการองค์ความรู้

การจัดการองค์ความรู้และการจัดการความรู้ นั้น เทศบาลตำบลปริกมีการดำเนินการ ๓ ส่วน คือ ๓.๓.๑) พัฒนาการการสร้างและจัดการองค์ความรู้ ๓.๓.๒) การจัดการความรู้ และ ๓.๓.๓) การสร้างองค์ความรู้ผ่านการศึกษาวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๓.๑ พัฒนาการการสร้างและจัดการองค์ความรู้

๑) ยุคของการเปลี่ยนผ่าน

การดำเนินการเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน ระยะแรกเกิดขึ้นจากนโยบายของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลปริกผสมผสานกับความรู้ดั้งเดิมของคนในชุมชน ที่เริ่มมีการดำเนินการตั้งแต่ช่วงก่อนปี พ.ศ.๒๕๔๓ โดยเทศบาลได้ลงพื้นที่เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาและค้นหาทางเลือกให้กลุ่มแกนนำชุมชนได้มองเห็นถึงความสำคัญของปัญหาขยะที่นับวันจะมีปริมาณมากขึ้น และขาดการจัดการขยะอย่างถูกวิธี จึงได้มีการนำร่องการจัดการขยะด้วยการนำขยะเปียก คือ เศษอาหารมาทำปุ๋ยหมัก ขยะแห้ง เช่น พลาสติก โลหะ กระดาษ นำมาแลกกับสิ่งของ เป็นต้น ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการขยะในครัวเรือน อย่างไรก็ตามการดำเนินการในระยะแรกเป็นเพียงกิจกรรมที่ทำในกลุ่มคนเล็กๆ ที่มีแนวคิดตรงกัน และยังไม่ได้รับความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมจากคนอื่นๆ ในชุมชนมากนัก

ดังนั้น การมุ่งเน้นปรับเปลี่ยนความคิด ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญ เทศบาลตำบลปริกและแกนนำในชุมชนได้ร่วมกันค้นหากระบวนการปรับเปลี่ยนแนวคิดทำให้เกิดกระบวนการพูดคุย การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และการส่งเสริมให้ชุมชนเห็นปัญหา

๒) ยุทธการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

ในปีพ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๔๗ เมืองคักรเอกชนเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลปริก คือ โครงการปฏิบัติการชุมชนและเมืองน่าอยู่ของมูลนิธิชุมชนไท ได้เข้ามาสนับสนุนการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยร่วมมือกับทีมนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษานิเทศศาสตร์สาขาสีเขียวจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ในการร่วมพัฒนาและดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยในขั้นตอนแรกมุ่งเน้นให้คนในชุมชนเห็นว่า ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาของทุกคน และพยายามที่จะร่วมดำเนินการพร้อมไปกับชุมชน โดยมีชุมชนปริกตก เป็นชุมชนแรกที่เริ่มดำเนินการจัดการขยะ

ภายหลังจากคนในชุมชนมองเห็นว่าปัญหาขยะเป็นปัญหาของทุกคนในชุมชน จึงได้มีการเรียนรู้วิถีจัดการขยะ จากแนวคิดการจัดการขยะฐานศูนย์ โดยการจัดการขยะที่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ซึ่งนำโดยนายสุริยา ยี่ซุ่น นายกเทศมนตรีตำบลปริก ผู้นำชุมชนและแกนนำ เด็กและเยาวชนในพื้นที่เข้าร่วมกระบวนการ มีการณรงค์ประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ และฝึกทักษะในการจัดการขยะจากการนำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพในครัวเรือน และในเวลาต่อมาชุมชนตลาดใต้-บ้านกลาง ได้ดำเนินงานธนาคารขยะ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนและกลุ่มแกนนำเยาวชน

การดำเนินงานธนาคารขยะของชุมชนตลาดใต้ - บ้านกลาง ผลทางอ้อมที่ได้คือ กลุ่มแกนนำเยาวชนที่เข้าดำเนินการธนาคารขยะได้รับการจัดตั้งเป็น กลุ่มเยาวชนอาสาประชาเป็นสุข รวมทั้งการรวมกลุ่มของชุมชน การพูดคุยแลกเปลี่ยนในเวทีประชาคม และการประชุมในทุกระดับ ทำให้มีการพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาและได้มีการรวมตัวกันแก้ไขปัญหาอื่นๆ ต่อ ยอด ได้แก่ การทิ้งของเสียจากโรงงานก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสียในคลองอู่ตะเภา ในปีพ.ศ. ๒๕๔๘ จึงเกิดโครงการคลองสวยน้ำใสและทีมรักษาคองปริก เกิดการศึกษาดูงานและเรียนรู้การแปรรูปขยะมาเป็นพลังงานทางเลือกคือ ไบโอบีโกล และ การเผาถ่าน การเกิดกลุ่มอาชีพหรืออาชีพเสริมจากการปลูกพืชผักในบ้าน

๓) ยุทธศาสตร์การดำเนินงานตำบลสุขภาวะ

การได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายโครงการตำบลสุขภาวะขององค์การบริหารส่วนตำบลปากพูน เมื่อประมาณ ปี ๒๕๕๒ ทำให้เทศบาลตำบลปากพูน ได้กลับมาทบทวนทางสังคม และกิจกรรมต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ และเตรียมความพร้อมเพื่อสานต่อกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ไปเรียนรู้มาจากอบต.ปากพูน ในเบื้องต้นเทศบาลตำบลปากพูนได้ทดสอบความพร้อมอย่างน้อย ๓ ส่วนด้วยกัน คือ ๓.๑) ความพร้อมของคนหรือทีมงานในองค์กรและชุมชน ๓.๒) ความพร้อมของสถานที่ที่จะเป็นฐานการเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้และที่พัก หรือโฮมสเตย์/บีแอนด์บี และ ๓.๓) ความพร้อมที่เป็นทุนทางปัญญา หรือองค์ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

การทดสอบทุนทั้ง ๓ ประการในเบื้องต้น ได้ดำเนินการ ดังนี้

๓.๑) ความพร้อมของคนหรือทีมงานในองค์กรและชุมชน เริ่มจากการประชุมคณะผู้บริหารปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกอง หัวหน้างานและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลปากพูน เพื่อสำรวจทุนประเภทต่างๆ และความพร้อมขององค์กร พร้อมด้วยการร่วมกันศึกษาความเป็นไปได้ในการที่จะพัฒนาเทศบาลตำบลปากพูนเป็นศูนย์เรียนรู้ และกำหนดบทบาทของเจ้าหน้าที่ซึ่งให้ยึดงานประจำที่ทำอยู่เป็นแกนหลักและงานโครงการเป็นแรงหนุนเสริมงานประจำที่มีอยู่ ทำให้เห็นความพร้อมที่จะเข้าร่วมพัฒนาโครงการด้วยกันขึ้นมาเป็นโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะร่วมกัน สำหรับในระดับชุมชนซึ่งจากเดิมนั้น เทศบาลได้กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการในเทศบาลและเจ้าหน้าที่ เป็นผู้ทำหน้าที่ผู้รับผิดชอบชุมชนทั้ง ๗ ชุมชนอยู่แล้ว จึงทำให้การลงพื้นที่หรือการสำรวจพื้นที่ในระดับชุมชนทำได้ไม่ยากนัก ประกอบกับเทศบาลตำบลปากพูนมีการบริหารจัดการชุมชนด้วยโครงสร้างการบริหารจัดการชุมชนด้วยคณะกรรมการชุมชน ดังนั้น ทั้งคณะผู้บริหาร เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลปากพูน และกรรมการชุมชน จึงได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของแต่ละชุมชน เพื่อตรวจสอบความพร้อมในระดับชุมชนซึ่งพบว่า ในชุมชนเทศบาลตำบลปากพูน มีฐานการดำเนินงานกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อยู่บ้างแล้ว เช่น ชุมชนสวนหม่อม มี กลุ่มเครื่องแกง กลุ่มจักรปัก ชุมชนปรกติใต้ มีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเลี้ยงปลาตุก กลุ่มดอกไม้จันทร์ ชุมชนตลาดใต้ มีกลุ่มขนมไทย กลุ่มพืชสมุนไพร กลุ่มแม่อาสา กลุ่มการจัดการสิ่งแวดล้อม ชุมชนธารขะ ชุมชนร้านโน มีกลุ่มทำขนม กลุ่มรักคลองปรกติ-คลองอู่ตะเภา ชุมชนปรกติตก มีกลุ่มหอมเจียว กลุ่มเลี้ยงปลาตุก ชุมชนทุ่งออกมีกลุ่มน้ำกะทิ กลุ่มการจัดการสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลาดปรกติ มีกลุ่มดอกไม้สด กลุ่มออมทรัพย์สัจจะวันละบาท เป็นต้น

๓.๒) ความพร้อมของสถานที่ที่จะเป็นฐานการเรียนรู้หรือแหล่งเรียนรู้ เทศบาลตำบลปรักได้ประชุมหารือในเช้าวันจันทร์ และได้มอบหมายให้ผู้รับผิดชอบชุมชน ร่วมกับการประชุม ไปศึกษาความพร้อมในระดับชุมชน ซึ่งได้รับการตอบรับโดยชุมชนได้สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมของชุมชนในเรื่องสถานที่ ถึงแม้จะไม่ใช่อาคารเช่นศูนย์เรียนรู้ที่เป็นทางการอย่างศูนย์เรียนรู้ของทางราชการ หรือหน่วยงานพัฒนาชุมชนจัดสร้าง แต่ชาวบ้าน กลุ่มกิจกรรม ในชุมชนต่างออกมายืนยันว่าพร้อมที่จะใช้พื้นที่ในบ้านหรือบริเวณบ้านของตนเองที่ทำกิจกรรมอยู่ก่อนนี้แล้วนั้นเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ และเจ้าของบ้านหรือผู้ที่ทำกิจกรรมอยู่ก็พร้อมที่จะทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ได้ ซึ่งทางโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะจะต้องช่วยกันพัฒนา ปรับปรุงพื้นที่ สถานที่ สื่อประกอบการเรียนรู้ และวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น ให้สามารถเป็นฐานการเรียนรู้ที่มีความพร้อมมากยิ่งขึ้นต่อไป นอกจากนั้นแล้ว ในส่วนของเทศบาลตำบลปรัก ก็ต้องตรวจสอบพื้นที่สำนักงานและบริเวณต่างๆ ของเทศบาลตำบลปรัก ที่ประกอบด้วย สถานที่ที่จะใช้เพื่อการประชุมกลุ่มใหญ่ หรือประชุม กลุ่มย่อย พื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน สถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา มุมพักผ่อน ฯลฯ ซึ่งก็พบว่า มีความพร้อมในระดับต้นๆ จำต้องพัฒนาปรับปรุงเรื่องสถานที่อีกหลายๆ ส่วนด้วยกัน

นอกจากนั้นแล้วเรื่องที่พัก โฮมสเตย์ หรือ บีแอนด์บี ในเบื้องต้นนั้นสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ยังรู้สึกวิตก กังวล และมองไม่ออกว่าตนเองจะสามารถให้บริการเรื่องบ้านพักได้อย่างไร จนกระทั่งเทศบาลตำบลปรักได้นำสมาชิกกลุ่มกิจกรรมในชุมชนไปทัศนศึกษาดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงและการบริการที่พักรีสตอร์ที่บ้านจำรุง จังหวัดระยอง ทำให้สมาชิกกลุ่มกิจกรรมในชุมชนหลายคนที่ได้ไปทัศนศึกษาค้นนั้นเห็นถึงศักยภาพชุมชนบ้านจำรุงแล้วมาเปรียบเทียบกับพื้นที่ของเทศบาลตำบลปรัก จึงได้ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ และพร้อมที่จะเปิดให้บริการเรื่องที่พักรีสตอร์บีในเทศบาลตำบลปรัก ภายใต้โครงการฯ

๓.๓) ความพร้อมที่เป็นทุนทางปัญญา หรือองค์ความรู้ ที่มีอยู่ในเทศบาลตำบลปรัก ทั้งระดับเทศบาลและระดับชุมชน ในเบื้องต้นได้ตรวจสอบทุนทางภูมิปัญญาขององค์กร เทศบาลตำบลปรักที่มีอยู่แต่ละส่วนราชการ หรือแต่ละกอง เมื่อพิจารณาจากมิติของการทำงาน ประเมินพบว่า งานในหน้าที่การบริการสาธารณะและงานส่งเสริมด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ สวัสดิการชุมชน การคุ้มครองผู้บริโภค ระบบการสื่อสารวิทยุชุมชน รวมทั้งฐานกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ในชุมชนของเทศบาลตำบลปรักที่แต่ละ

๓.๓.๒ การจัดการความรู้

การจัดการความรู้ในพื้นที่เทศบาลตำบลปริกแบ่งเป็น ๒ แบบคือ ๑) แบบเป็นทางการ และ ๒) แบบไม่เป็นทางการ โดยแต่ละแบบมีรายละเอียดดังนี้

๑) การจัดการความรู้แบบเป็นทางการ

การจัดการความรู้แบบเป็นทางการมีรูปแบบดังนี้

๑.๑) จัดเวที กิจกรรม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิชาการเครือข่าย โดยจัดเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิชาการชุมชน และนักวิชาการเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการทำงานของนักวิชาการเครือข่าย ตลอดจนการอบรมให้ความรู้พัฒนาทักษะศักยภาพนักวิชาการตำบลเครือข่ายจาก สสส.

๑.๒) ศึกษาดูงาน การนำฝ่ายบริหาร ทีมวิชาการ เจ้าหน้าที่ วิทยากรไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงาน และนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต่างๆ นอกจากการศึกษาดูงานแล้ว การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นยังได้จากการสังเกตแหล่งปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารและสื่อต่างๆ เช่น เอกสารบันทึกการประชุมหลักสูตรของแต่ละแหล่ง สื่อของแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของคณะที่มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑.๓) ประชุมวิชาการ การสร้างและจัดการองค์ความรู้จากการประชุมวิชาการ ได้แก่

๑.๓.๑) การอบรมให้ความรู้ภาพรวมของโครงการจาก สสส. เพื่อเป็นการทำความเข้าใจในกระบวนการทำงานในโครงการต่างๆ ที่ สสส.เป็นผู้รับผิดชอบ ที่มีการดำเนินการอยู่ในชุมชน และแจกแจงรายละเอียดของโครงการนั้น เพื่อให้ นักวิชาการสามารถทำความเข้าใจและสามารถวางแผน รวมถึงดำเนินโครงการต่างๆ ได้อย่างบรรลุวัตถุประสงค์

๑.๓.๒) การเข้าร่วมเป็นทีมวิชาการในเวทีประชุมต่างๆ ที่เครือข่ายตำบลสุขภาวะจัดขึ้น เพื่อเป็นทีมหนุนเสริม และฝึกการเป็นทีมเรียนรู้ (Team Learning) ซึ่งเวทีประชุมต่างๆ ทำให้ทีมวิชาการสามารถติดตามข้อมูลเกี่ยวกับโครงการหรือศูนย์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถวางแผนการจัดทำโครงการหรือแผนงานต่างๆ ได้เหมาะสมกับพื้นที่

๑.๓.๓) การประชุมเชิงปฏิบัติการของนักวิชาการเครือข่ายที่ สสส.จัดขึ้น เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจด้วยการลงมือปฏิบัติ เพิ่มความรู้ และประสบการณ์

๑.๔) การสรุปบทเรียน การสรุปบทเรียนของนายกเทศมนตรีตำบลปริก และตำบลเครือข่ายนั้น มีการจัดประชุมประจำเดือน เพื่อติดตามความก้าวหน้า และจัดเก็บข้อมูลต่างๆ เป็นรายเดือน ทำให้ข้อมูลนั้นมีความทันสมัย รวมทั้งมีการจัดเวทีสรุปบทเรียนของตำบลอย่างน้อยปีละ ๔ ครั้ง (๓ เดือน/ครั้ง) นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ตำบลปริกมีวิธีการสรุปผลการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

๑.๔.๑) แบบประเมินฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เข้าอบรม นำมาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายเรื่องราวต่างๆ จากผู้เข้าอบรม เช่น ความรู้ที่ได้รับ ความพึงพอใจ

๑.๔.๒) สรุปจากการซักถาม โดยมีการบันทึกเทป วีดีโอ และจดบันทึกการซักถาม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาในส่วนของคุณรู้และการบรรยาย เพื่อลดความไม่รู้หรือรู้น้อยในส่วนของการวิทยากรให้ได้มากที่สุด

๑.๔.๓) การฝึกปฏิบัติ มีการประเมินจากวิทยากร และผู้เชี่ยวชาญ ฐานการเรียนรู้เป็นระยะ เพื่อวิเคราะห์และประเมินการปฏิบัติงานของผู้เข้าอบรม แล้วนำมาเป็นข้อมูลในการวัดผลสำเร็จของการอบรมในฐานการเรียนรู้

๑.๔.๔) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการร่วมถามตอบ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์จากผู้เข้าอบรมที่มาจากพื้นที่ต่างๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นกรณีศึกษาให้กับกลุ่มผู้เข้าอบรมกลุ่มอื่นในครั้งต่อไป

๑.๔.๕) การสังเกต มีผู้มีส่วนร่วมในการสังเกต ได้แก่ วิทยากรประจำฐาน สมาชิกกลุ่ม ทีมสนับสนุนวิชาการ เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินข้อมูล รวมทั้งสถานการณ์แล้วนำมาประเมินความสำเร็จ และจุดด้อยต่างๆ ของฐานการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาฐานการเรียนรู้ต่อไป

๒) การจัดการความรู้แบบไม่เป็นทางการ

การจัดการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ เทศบาลตำบลปริกใช้กรอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายใต้ ๓ แนวคิด ได้แก่ อนุวัตร (Adaptation) ปิรวรรต (Exchange) และพลวัต (Dynamics) โดยฐานคิดดังกล่าวเกิดจากการปฏิบัติจริงที่เป็นประสบการณ์จากการทดลองทำ การลองผิดลองถูก การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ รวมถึงการต่อสู้ที่ไม่ยอมจำนนต่อปัญหาและอุปสรรค และปัจจัยภายนอกที่กำหนดสถานะจนทำให้เกิดชุดความรู้แบบฝังลึก (Tacit Knowledge) และแปลงเป็นความรู้แบบชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ดังที่สะท้อน

ออกมาเป็นรูปธรรมที่เป็นแหล่งเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ รวมถึงส่งผลให้เกิดการบริหารจัดการควบคู่กับวัฒนธรรมการเรียนรู้ของท้องถิ่น

๓.๓.๓ การสร้างองค์ความรู้ผ่านการศึกษาวิจัย

ก่อนการดำเนินการโครงการฯ และในระยะเริ่มต้นการดำเนินงาน ในราวๆ ต้น ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ทีมงานวิชาการกลางของสสส. สำนัก ๓ ซึ่งมี ดร.หทัยชนก บัวเจริญ เป็นหัวหน้าคณะ นำทีมงานมาช่วยเหลือสนับสนุนงานทางวิชาการของโครงการฯ ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยในระดับพื้นที่แบบเร่งด่วน (Rapid Ethnography Community Assessment : RECAP) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดการดำเนินงานของกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน การบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก พบว่า การทำงานของเทศบาลตำบลปริก ที่มีกิจกรรมกลุ่มต่างๆ กระจายกระจายอยู่ในชุมชนทั้ง ๗ ชุมชนนั้นมีระบบต่าง ๆ

ภาพที่ ๔ กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน

โดยจัดกลุ่มได้ ๖ ระบบด้วยกัน ประกอบด้วย ระบบการบริหารจัดการพื้นที่ ระบบการเรียนรู้และการศึกษา ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพลังงานทดแทน ระบบเศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการ และเกษตรปลอดภัย ระบบอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพ และระบบการสื่อสาร ซึ่งได้ตีพิมพ์เป็นเอกสารไปแล้ว ๑ เล่ม คือ “เรื่องปัญญาเบ่งบานที่บ้านปริก”

๓.๔ แผนงานที่ ๔ การสื่อสารสาธารณะ

การสื่อสารสาธารณะในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก ประกอบด้วย ประเภทของการสื่อสาร และปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารสาธารณะ มีรายละเอียด ดังนี้

๓.๔.๑ ประเภทของการสื่อสาร

เทศบาลตำบลปริกใช้การสื่อสารสาธารณะ โดยใช้การสื่อสาร ๒ ลักษณะ ได้แก่ ๑) การสื่อสารทางเดียว และ ๒) การสื่อสารแบบสองทาง โดยการสื่อสารดังกล่าวเพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้กับประชาชนทั่วไปและเครือข่าย ซึ่งมีรายละเอียดของสื่อแต่ละลักษณะ ดังนี้

๑) การสื่อสารทางเดียว

การสื่อสารทางเดียว เป็นการสื่อสารที่เทศบาลให้ข้อมูลแก่ประชาชนทั่วไปและเครือข่ายในรูปแบบของสื่อต่อไปนี้

หนังสือราชการ เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ และ VCD

การสื่อสารชุมชนผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ คณะทำงานได้มีการดำเนินงาน เพื่อณรงค์ เชิญชวนและประชาสัมพันธ์ ข่าวด้านให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ ผ่านทางหนังสือพิมพ์เทศบาล ตำบลปริก วารสาร หนังสือชุด VCD จดหมายข่าว หนังสือราชการ ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ

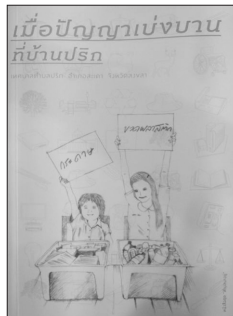
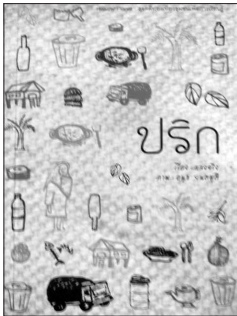

ตัวอย่าง วารสารเพื่อการประชาสัมพันธ์เทศบาลตำบลปรัก เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารความเคลื่อนไหวของเทศบาลตำบลปรัก โดยจัดทำขึ้นปีละ ๓ ฉบับ คือ

ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน

ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม

ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม

เอกสารประกอบการเรียนรู้

ตัวอย่าง : หนังสือชุด เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ เช่น ปรัก (Healthy Planet : สารคดีท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการเรียนรู้) เมื่อปัญหาแบ่งบานที่บ้านปรัก (หนังสือชุด “ตำบลน่าอยู่”)

ทาง VCD เกี่ยวกับการทำงานและข่าวคราวของเทศบาลตำบลปรัก

นอกจากนี้ ยังมีเอกสารตำราวิชาการ และงานวิจัยที่เกิดขึ้นในช่วงที่มีการดำเนินงาน เครือข่ายตำบลสุขภาวะ เช่น เอกสารประกอบการเรียนรู้โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น ร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ งานวิจัยในปี ๒๕๕๒ “กลไกการขับเคลื่อนนโยบายเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษาเทศบาลนครสงขลา และเทศบาลตำบลปริก จังหวัดสงขลา”

๒) การสื่อสารแบบสองทาง

การสื่อสารแบบสองทางของเทศบาลตำบลปริก มีการสื่อสารในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งมีผล ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วไป และเครือข่ายเพิ่มขึ้น โดยมีรูปแบบการดำเนินงานดังนี้

๒.๑) สื่อวิทยุชุมชน

การสื่อสารชุมชนผ่านสื่อวิทยุชุมชน คณะทำงานได้มีการผ่านทางสถานีวิทยุชุมชนเทศบาลตำบลปริก คลื่นความถี่ ๑๐๑.๕๐ เมกกะเฮิร์ต เพื่อรณรงค์ เชิญชวนและประชาสัมพันธ์ ข่าวสารความเคลื่อนไหวของเทศบาลตำบลปริก พร้อมแจ้งให้ทราบว่าในชุมชนของเรามีแหล่งเรียนรู้ที่ไหน ทำอะไร อย่างไรบ้าง เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนเชิญชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ รับทราบโดยทั่วกัน

๒.๒) สื่อประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์

คณะทำงานได้มีการดำเนินงาน เพื่อรณรงค์ เชิญชวนและประชาสัมพันธ์ ข่าวสารให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบการดำเนินงานของโครงการ ผ่านทางเว็บไซต์ <http://www.tonprik.org/>, Facebook เทศบาลตำบลปริก และมีการเปิดตัวคลิป VDO สำหรับการเรียนรู้ ผ่านการลงเว็บไซต์ YOUTUBE เช่น <http://www.youtube.com/watch?v=KTvU๑๖PEhN๔> (คู่มือคู่มือแม่ อบต.เทศบาลตำบลปริก) <http://www.youtube.com/watch?feature=endscreen&NR=๑&v=PnIHRWMTu๗A> (ชุมชนต้นแบบ)

ทั้งนี้ เพื่อเผยแพร่ความรู้ในชุมชนต่อสาธารณะ สำหรับการเรียนรู้รองรับการพัฒนาในอนาคต ซึ่งเว็บไซต์ของเทศบาลตำบลปริกได้มีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารงานของเทศบาลตำบลปริกอย่างต่อเนื่อง

ภาพตัวอย่างหน้าเว็บไซต์

๒.๓) เว็บไซต์ เพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่

๒.๔) การประชุมประจำเดือน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยมีการประชุมผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในวันจันทร์สัปดาห์แรกของเดือน การประชุมประจำเดือนของกลุ่มต่างๆ (กรรมการชุมชน อสม.)

๒.๕) สื่อนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PowerPoint)

เป็นสื่อนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PowerPoint) ที่มีการผลิตเพื่อใช้ในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก การบริหารจัดการศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ PowerPoint การศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพ เพื่อนำไปใช้ประกอบในการประชุม หรือเวทีต่างๆ คณะทำงานจะพัฒนาสื่อนี้ตามเนื้อหาสาระที่ได้รับ

๒.๖) การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการพัฒนาศือที่มีการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนและเทศบาลตำบลปริก รับทราบถึงปัญหาของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันแสดงความคิดเห็นแก้ไขปัญหาในชุมชนตนเองได้

๓.๔.๒ ปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารสาธารณะ

ปัญหาและอุปสรรคของการสื่อสารสาธารณะเกิดขึ้นจากการใช้สื่อต่างๆ ในการประชาสัมพันธ์ ดังนี้

๑) ปัญหาและอุปสรรคของสื่อวิทยุชุมชน

การสื่อสารผ่านทางสถานีวิทยุชุมชนของเทศบาลตำบลปริก ความถี่ ๑๐๑.๕๐ เมกกะเฮิร์ต มีปัญหาคือ การสรรหาผู้ดำเนินการวิทยุ การจัดช่วงระยะเวลาออกรายการ เนื่องจากยังไม่เป็นผู้ชำนาญการ อีกทั้งเทคนิคการเรียนรู้ในการใช้อุปกรณ์ การออกอากาศรายการ

การแก้ไขปัญหาโดยผู้ชำนาญการ ดูแลการจัดผังรายการใหม่ สอนเทคนิคการเรียนรู้ ในเรื่องต่างๆ ให้กับทีมงานที่เกี่ยวข้อง จนถึงปัจจุบันมีความชัดเจน ทุกคนในชุมชนมีความเข้าใจ รับรู้ข่าวสารของเทศบาลตำบลปริกมากขึ้น สร้างความเข้าใจระหว่างชุมชนและเทศบาลตำบลปริก

๒) ปัญหาและอุปสรรคของสื่อสิ่งพิมพ์

ปัญหา คือ การจัดเก็บข้อมูลตามเนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอ ส่วนด้านการผลิต เนื่องจากมีการจัดจ้างในช่วงแรก จึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับสีน้ำหมึก ความไม่คงทนของกระดาษ จากความผิดพลาดของผู้ผลิตเองไม่มีความชำนาญการ

การแก้ไขปัญหา ภายหลังเมื่อ สสส. เข้ามาร่วมงานจึงได้ส่งผู้ชำนาญการมาให้ความรู้ อบรมตัวแทน ซึ่งทางเทศบาลตำบลปริกได้จัดสรรไว้แล้ว เพื่อลดต้นทุนการผลิตและความเป็นมาตรฐานการดูแลสื่อสิ่งพิมพ์

๓) ปัญหาและอุปสรรคของสื่อเว็บไซต์

คณะทำงานเปิดเว็บไซต์ <http://www.tonprik.org/> เพื่อเป็นแหล่งข่าวสารประชาสัมพันธ์การทำงานของเทศบาลตำบลปริก เป็นแหล่งความรู้ความเข้าใจของทุกภาคส่วนของคนในชุมชนและบุคคลสาธารณะทั่วไปที่ต้องการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทศบาลตำบลปริก ส่วนปัญหา คือ การส่งสัญญาณโครงข่ายทางอินเทอร์เน็ตไม่ชัดเจน การดาวน์โหลดข้อมูลช้า

การแก้ปัญหา ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ศึกษาการแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาระบบด้วยการเพิ่มความเร็วของสัญญาณ ง่ายต่อการค้นหาข้อมูล การประชาสัมพันธ์งานข่าวสารของเทศบาลตำบลปริกต่อไป

บทเรียนที่ ๔

รูปธรรมแห่งความสำเร็จ

ในการดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ ผลที่ได้และรูปธรรมแห่งความสำเร็จที่นำมาซึ่งความภาคภูมิใจของทีมงานทุกคน เห็นได้ชัดเจน ทั้งในส่วนที่เกิดแรงกระเพื่อมในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก และจากพื้นที่ที่เป็นเครือข่ายของโครงการนี้

ในส่วนนี้ การนำเสนอรูปธรรมแห่งความสำเร็จ แบ่งได้เป็น ๒ ส่วนหลัก คือ ในเทศบาลตำบลปริก และในพื้นที่เครือข่าย โดยมีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ รูปธรรมความสำเร็จในเทศบาลตำบลปริก

หากจะมองหาความสำเร็จที่เป็นผลมาจากโครงการนี้ คงต้องกลับไปถามว่า “คนในพื้นที่” ไม่ว่าจะเป็น “ประชาชน” “ชุมชนและสังคม” รวมถึงหน่วยงานของท้องถิ่น ซึ่งก็คือ เทศบาลตำบลปริก ได้รับประโยชน์อะไรที่เป็นรูปธรรมจากโครงการบ้าง

๔.๑.๑ รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดกับ “ประชาชน” ในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก

จากการดำเนินงานโครงการเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะในเขตเทศบาลตำบลปริกได้เกิดรูปธรรมแห่งความสำเร็จในด้านต่างๆ มากมาย และหากนำแนวคิดของระบบต่างๆ ที่เทศบาลตำบลปริกได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง สามารถอธิบายได้ดังนี้

ระบบที่ ๑ ระบบการบริหารจัดการพื้นที่

จากการดำเนินงานของเทศบาลตำบลปริกภายใต้แนวคิดในการบริหารจัดการพื้นที่ ทำให้เกิดผลลัพธ์ทางการบริหารจัดการชุมชนที่มีทีมสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการชุมชน และกลุ่มกิจกรรมในชุมชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ประจำชุมชนที่ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ/ผู้อำนวยการกอง(Coach) เจ้าหน้าที่ (Tandem) และพนักงานจ้างที่มีภูมิ

ลำเนาอยู่ในชุมชนนั้นๆ (Phummittbuttra) ทำให้เกิดกระบวนการทำงานเป็น team work ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและเทศบาลรวมทั้งได้มีกิจกรรมและโครงการต่างๆ มากมายเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เช่น การจัดการสิ่งแวดล้อม การมีอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพ เป็นต้น มีการสร้างอาชีพเสริมให้กับประชาชน จึงทำให้คนในตำบลปรักมีสัมมาอาชีพ มีรายได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ การที่คนในตำบลปรักอยู่กันแบบพี่น้องจึงมีคนอาสาทำงานเพื่อตำบลมากมาย เช่น อาสาดูแลคนพิการ อาสากู้ชีพ อสม.น้อย และ อสม.เป็นต้น ทำให้ตำบลปรักเป็นสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน ซึ่งตอบโจทย์ที่เป็นวิสัยทัศน์ของเทศบาล (**เศรษฐกิจพอเพียง ร้อยเรียงวิถีชุมชน คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ประชาสังคมสันติสุข**) และพันธกิจของเทศบาล (**เทศบาลตำบลปรักเป็นองค์กรบริการสาธารณะ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม พร้อมฟื้นฟูเศรษฐกิจจากฐานล่าง ร่วมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ควบคู่กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เอื้ออาทรเอื้องาน สืบสานวิถีชุมชนท้องถิ่น**) ได้ในระดับหนึ่ง

ระบบที่ ๒ ระบบการเรียนรู้และการศึกษา

อาจกล่าวได้ว่าเทศบาลตำบลปรักเป็นตัวอย่างหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นโดยการวางรากฐานไว้ที่การพัฒนาทุกคน อาจเนื่องจากความจำกัดด้านทรัพยากรจึงทำให้ท้องถิ่นต้องหันมาพิจารณาตนเอง และดึงเอาความเด่นที่มีอยู่มาสร้างเป็นประเด็นแห่งการเรียนรู้ จุดสำคัญคือ ความเด่นที่มีอยู่ไม่ได้เพียงแต่ถูกนำมาเป็นจุดขายสำหรับให้ผู้อื่นมาเรียนรู้ แต่เป็นการนำจุดเด่นนั้นมาเป็นเครื่องมือในการสร้างคนของตนเองให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่เกิดจากพื้นฐานความเข้าใจในวิถีชีวิต มีแบบอย่างให้เห็น มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นบ้านเกิด ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อบริบทของท้องถิ่นเปรียบเสมือนแบบฝึกหัด มีพ่อแม่ ครู และผู้รู้ในชุมชน เป็นผู้สนับสนุนการต่อยอดความรู้เป็นขั้นตอนต่อไปที่เทศบาลตำบลปรักคาดหวังไว้ต่อจากการอนุรักษ์การฟื้นฟู และการประยุกต์ ซึ่งการสร้างใหม่เป็นการค้นคิดใหม่ที่สัมพันธ์กับความรู้ดั้งเดิม

ในเวลานี้เทศบาลตำบลปรักได้ใช้การจัดการขยะฐานศูนย์ในโรงเรียน และได้มีแนวทางในการคิดต่อยอดในเรื่องของการผลิตพลังงานจากปุ๋ยหมักชีวภาพ ที่จะผลิตก๊าซมีเทนในการหุงต้มทำอาหารกลางวันสำหรับเด็กนักเรียน นอกจากนี้แล้วยังมีแนวคิดในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับพี่น้องชาวสวนยางที่ถือว่าเป็นแหล่งสร้างเงินสร้างรายได้ในการดำรงชีวิตของคนในตำบลปรัก โดยทางโรงเรียนเทศบาลตำบลปรัก ได้ใช้วิทยากรในชุมชน และสวนยางพารา

ของโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ และมีแนวคิดที่จะแทรกแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในวิถีชีวิตโดยการเน้นทักษะในการปฏิบัติ การผลิตและการเก็บออม การถ่ายทอดความรู้จากชุมชนสู่โรงเรียน จากชุมชนสู่เทศบาล หมุนเวียนกันไป จากโรงเรียนสู่ชุมชน จากเทศบาลสู่ชุมชน และจากชุมชนสู่ชุมชน เป็นการต่อยอดกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่ง แต่จะเกิดการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เป็นสังคมการเรียนรู้ที่มีพลวัต (Dynamics)

ระบบที่ ๓ ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพลังงานทดแทน

การจัดการสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการพัฒนาวัฒนธรรมในการจัดการขยะอย่างมีรูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วม รวมถึงเป็นการดัดศักยภาพของชุมชนเป็นหลักในการจัดการสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังต่อยอดโดยการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนให้เป็นทุนทางสังคมเพื่อส่งเสริม ถ่ายทอดความรู้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม และกระตุ้นให้คนในชุมชนได้ตระหนักและมีส่วนร่วม จากกระบวนการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงานทางเลือกดังกล่าวสะท้อนให้เห็นผลลัพธ์จากการดำเนินงาน ดังรายละเอียดดังนี้

๑) เกิดระบบการจัดการขยะในชุมชน ซึ่งเป็นการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนเพื่อชุมชน โดยมีกระบวนการที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการ การวางแผนเพื่อการจัดการขยะชุมชนแบบครบวงจร (Zero waste management) ซึ่งเป็นการทำขยะให้หมดไป หรือเหลือทิ้งน้อยที่สุดและยังมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าและรายได้จากการแปรรูป การพัฒนาขยะสู่เศรษฐกิจชุมชน และพลังงานทดแทน และการอนุรักษ์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒) เกิดนโยบายสาธารณะหรือข้อตกลงร่วมกันของชุมชน จากการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งตลอดกระบวนการพัฒนาต้องให้การมีส่วนร่วมระหว่างเทศบาล ผู้นำชุมชน และชุมชน ในการหาข้อตกลง รวมถึงการดำเนินการในทุกกระบวนการซึ่งเป็นต้นกำเนิดของการเกิดเป็นนโยบายสาธารณะของชุมชนปริก

๓) สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้นและลดปัจจัยที่ทำให้เกิดโรค จากการดำเนินการของการจัดการสิ่งแวดล้อมส่งผลให้เกิดทัศนียภาพที่ดี ไม่ว่าจะเป็นตามถนน หน้าบ้าน ชุมชนสะอาดไม่มีขยะ รวมถึงคลองที่สะอาดไม่มีขยะและมีการปลูกผักมากขึ้น ช่วยในการสร้างอากาศที่ดี และชุมชนใช้ส่วนประกอบที่ไร้สารเคมีในการปรุงอาหารก็จะส่งผลให้มีสุขภาพที่ดีปราศจากโรคมากขึ้น

๔) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม เกิดเครือข่ายแกนนำในพื้นที่ เกิดการขยายผลและเกิดเครือข่ายในและนอกชุมชนในการดำเนินการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน มีการทำงานประสานกับหลายฝ่าย เช่น ประชาชน เทศบาลและองค์กรภาคีอื่นๆ ซึ่งต้องช่วยกันดูช่วยกันตัดสินใจ มีการวางแผนร่วมกัน มีส่วนเสนอรูปแบบร่วมกัน จึงต้องเรียนรู้การปรับตัว มีการพัฒนาตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้ทำงานได้ง่ายขึ้น งานสำเร็จมากขึ้น และได้งานครอบคลุมขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการได้รับการตอบสนองต่อการปฏิบัติการจากแกนนำชุมชน เด็กและเยาวชนซึ่งได้รับการปรับเปลี่ยนความคิด ทศนคติ และต่อยอดต่อผู้อื่นต่อไป ในการดำเนินการนอกจากจะมีคนในชุมชนเป็นเครือข่ายในการพัฒนาและต่อยอดแล้ว ยังได้มีเพื่อนต่างชุมชน ต่างตำบลเข้ามาดูงานและพัฒนาศักยภาพ นำไปต่อยอดใช้ในพื้นที่เกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อย่างไม่มีวันสิ้นสุด

๕) ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง จากการวิเคราะห์การดำเนินการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมพบว่า แกนนำชุมชน รวมถึงองค์กรภาคีต่างๆ ได้ดำเนินการด้วยใจ ด้วยความรู้สึกดีดีที่จะพัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตัวเอง เมื่อได้ดำเนินการและส่งผลให้ผู้อื่นดำเนินการตามตนที่เป็นต้นแบบแล้วนั้นยิ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเองในการได้พัฒนาชุมชนบ้านเกิดของตนเอง

๖) เกิดแกนนำเด็กและเยาวชน เกิดการต่อยอดความคิดสู่คนรุ่นหลัง ในการดำเนินงานมีการนำเด็กและเยาวชนมาพัฒนาศักยภาพ รวมถึงปลูกฝังให้เด็กมีวินัยในการทิ้งขยะ ดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน ทั้งจากแกนนำชุมชนต้นแบบที่บ้าน และครูในโรงเรียนซึ่งได้ทำตามนโยบายที่เกิดขึ้น ส่งผลให้เด็กมีจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ตระหนักและสามารถจะเป็นผู้ที่สืบทอดความคิด ทศนคติที่ดีในการดูแลสิ่งแวดล้อมต่อไป

๗) ลดรายจ่าย สร้างอาชีพ รายได้ให้ครัวเรือน เกิดการต่อยอดสู่วิสาหกิจชุมชน ในกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนได้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรียนรู้กันและกัน ได้ทราบถึงประโยชน์และความสำคัญของการร่วมมือกันในการทำกิจใดๆ ซึ่งเกิดผลได้จากการมีส่วนร่วม นอกจากนี้ จากการมีทรัพยากรต่างๆ ที่เป็นผลทางอ้อมจากการกำจัดขยะยังส่งผลให้เกิดกลุ่มต่างๆ ซึ่งนำทรัพยากรดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์นอกจากเป็นการลดรายจ่าย ยังเกิดเป็นอาชีพ สร้างรายได้ให้ชุมชน รวมถึงการที่ชุมชนมีรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม พร้อมทั้งจะเปิดให้ผู้อื่นเรียนรู้ก็ส่งผลให้มีผู้มาศึกษาดูงานและเป็นแหล่งในการขายผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นอีกด้วย

๘) คนในชุมชนมีนิสัยรักการออม เห็นได้อย่างชัดเจนในการดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนปริกใต้ ที่ในระยะแรกมีสมาชิกร่วมหุ้นออมทรัพย์จำนวน ๔๐-๕๐ คน มีเงินออมในครั้งแรกจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน พบว่า กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนปริกใต้ มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น ๒๙๕ คน มียอดเงินฝากรวมประมาณ ๒ ล้านบาท ทำให้เห็นได้ชัดว่าคนในชุมชนให้ความสำคัญกับการเก็บออมและให้ความนิยมเพิ่มมากขึ้นกับการเป็นสมาชิกของกลุ่มออมทรัพย์และนอกจากนี้ในทุกเดือนสมาชิกยังต้องนำเงินมาออมตามหุ้นที่ตนเองซื้อไว้ ทำให้เกิดนิสัยรักการออม และต้องเป็นผู้มีการวางแผนในการใช้จ่ายเงินของตนเองเพื่อการออมอีกด้วย

๙) มีสถาบันการเงินระดับท้องถิ่น ที่กู้ยืมเงินได้ง่าย ดอกเบี้ยน้อย เงินไม่รั่วไหลออกภายนอกรูปแบบการดำเนินการของกลุ่มออมทรัพย์ เป็นรูปแบบของสถาบันการเงินระดับท้องถิ่น ที่สมาชิกสามารถเข้าถึงได้ง่าย นอกจากมีการรับฝากเงินแล้ว ยังมีการปล่อยกู้ให้แก่สมาชิกในอัตราดอกเบี้ยต่ำ มีความยืดหยุ่นสูง หากสมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ได้ สามารถยืดระยะเวลาการชำระหนี้ ผ่อนผันการชำระหนี้ได้ และที่สำคัญการเป็นลูกหนี้กองทุนเมื่อใช้หนี้และดอกเบี้ยคืนแก่กองทุนฯ เงินก็ไม่รั่วไหลออกภายนอก กลับเป็นการเอาเงินมาหมุนเวียนใช้ในชุมชน คั้นประโยชน์แก่ตนเองและเพื่อนสมาชิกในรูปปันผลปลายปีอีกด้วย

๑๐) เกิดการพัฒนาภาคีการอยู่ร่วมกันในสังคม การกู้ยืมเงินจากกองทุน ออมทรัพย์ทำให้เกิดภาคีการอยู่ร่วมกันในสังคมกล่าวคือ หากสมาชิกคนใดต้องการกู้เงิน จะต้องมีส่วนของเพื่อนสมาชิกมาค้ำประกันและจะต้องมีลายเซ็นยืนยันจากเพื่อนสมาชิกผู้ให้ยืมสมุดบัญชี ดังนั้น การที่สมาชิกจะสามารถยืมสมุดของเพื่อนสมาชิกมาได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ต้องเป็นผู้ที่ผู้อื่นไว้วางใจเชื่อถือ เพราะหากสมาชิกไม่ชำระเงินตามกำหนด เพื่อสมาชิกผู้ค้ำประกันจะต้องชำระเงินแทน ดังนั้นภาคีการในเรื่องนี้ จะทำให้สมาชิกทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นที่น่าไว้วางใจของผู้อื่น และในส่วนของการเป็นผู้ค้ำประกันยังแสดงให้เห็นถึงการมีน้ำใจให้การช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น

๑๑) เกิดการพัฒนาสู่การจัดสวัสดิการสู่ชุมชน ผลสรุปจากการดำเนินการพัฒนากลุ่มออมทรัพย์มาได้ระยะหนึ่ง ทำให้ผู้ร่วมกระบวนการเกิดความคิดต่อยอดที่จะนำเงินที่ได้จากการให้กู้หรือผลดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นมาตอบแทนคืนกำไรให้กับคนในชุมชน เป็นเสมือนสวัสดิการภาคประชาชนของคนเทศบาลตำบลปริก ดังนั้น การออกแบบกิจกรรมของกลุ่มออม

ทรัพย์สินต่างๆ ในเทศบาลตำบลปริกทุกกิจกรรมล้วนเชื่อมโยงสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบครบวงจรเน้นการอยู่ดีมีสุข และทำให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนกับการจัดการสวัสดิการอยู่กับชุมชนได้นานที่สุด

ระบบที่ ๔ ระบบอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพ

รูปธรรมแห่งความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมระบบอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพ

๑) ทำให้มีข้อมูลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของแต่ละกลุ่มประชากรเป้าหมาย

การทำงานของกลุ่มอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพ ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของแต่ละกลุ่มประชากรเป้าหมาย จากการที่กลุ่มอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพที่ได้ลงพื้นที่จะมีการค้นหาข้อมูลทางด้านสุขภาพจากหลากหลายวิธี เช่นการสำรวจ การเยี่ยมบ้าน ข้อมูลจากการตรวจรักษา คัดกรองภาวะสุขภาพ เป็นต้น มีการจัดเก็บเป็นฐานข้อมูลปัญหาความต้องการด้านสุขภาพของแต่ละกลุ่มประชาชนเป้าหมาย เพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพ

๒) กลุ่มประชากรเป้าหมายได้รับการดูแล การทำงานของกลุ่มอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพร่วมกับการหนุนเสริมของเทศบาลตำบลปริก ทำให้กลุ่มประชากรเป้าหมายได้รับการดูแล ดังนี้ ๑) หญิงตั้งครรภ์และเด็กมีการจัดตั้งแม่อาสาเพื่อให้การดูแลเยี่ยมบ้านและให้คำแนะนำแก่หญิงตั้งครรภ์และมารดาหลังคลอดจัดสวัสดิการให้กับทารกแรกเกิด จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อบรมพัฒนาศักยภาพการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์ หญิงหลังคลอดและสามี พัฒนาศักยภาพแม่อาสา ๒) ผู้สูงอายุ มีการจัดตั้งอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ เพื่อติดตามเยี่ยมบ้านในการดูแลผู้สูงอายุ จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุ จัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ๓) ผู้ป่วยเรื้อรัง จัดตั้งอาสาสมัครดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง ๔) ผู้พิการ สืบค้นหาผู้พิการ การขึ้นทะเบียน การจดทะเบียน จัดตั้งอาสาสมัครดูแลผู้พิการฟื้นฟูสภาพผู้พิการ จัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพ เป็นต้น

๓) เกิดกลุ่มอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพ เนื่องจากสังคมตำบลปริกอยู่กับแบบเรียบง่าย อยู่แบบพี่น้อง เครือญาติกัน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน จึงมีคนอาสาเข้ามาร่วมทำงานในด้านสุขภาพ ทำให้เทศบาลตำบลปริกเกิดกลุ่มอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพหลากหลาย แบ่งตามความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ อสม.แม่อาสา อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ อาสาสมัครดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง อาสาสมัครดูแลผู้พิการ อสม.น้อย อาสากู้ชีพ เป็นต้น เป็นตัวขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพของตำบล ซึ่งทำให้เทศบาลตำบลปริกมีกิจกรรมการดูแลสุขภาพที่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

ระบบที่ ๕ ระบบเศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการและเกษตรปลอดภัย

ระบบเศรษฐกิจของคนในชุมชนมีความเกี่ยวข้องถึงการพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน และยังส่งผลให้ประชาชนหันมาทำเกษตรแบบผสมผสาน ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ใช้น้ำหมักชีวภาพแทนการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ สารเคมีและยาฆ่าแมลงโดยคนในชุมชนได้ให้ความหมายของคำว่า “ระบบเศรษฐกิจของชุมชน” ซึ่งหมายถึง การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ทำเอง ใช้เอง แบ่งปันเพื่อนบ้าน เหลือแล้วจึงจำหน่าย การประกอบอาชีพหลักของคนในชุมชน ได้แก่ การทำสวนยางพารา การทำสวนลองกอง ร่วมกับการประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ การรวมกลุ่มผลิตของกินของใช้ตามความถนัดและทรัพยากรที่มีในชุมชน เช่น กลุ่มพืชสมุนไพร กลุ่มเครื่องแกง ตำมื่อ กลุ่มจัดดอกไม้สด กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ กลุ่มขนมไทยและเบเกอรี่ กลุ่มคั้นน้ำกะทิสด กลุ่มเลี้ยงปลาตก กลุ่มหอมเจียว เป็นต้น โดยที่รายได้จากการประกอบอาชีพยังนำมาซึ่งการจัดการและเน้นการสร้างนิสัยการออมทรัพย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการจัดระบบสวัสดิการของภาคประชาชน โดยคนในชุมชนหลายฝ่ายต่างร่วมคิด ร่วมพัฒนา จนท้ายสุดเกิดการคิดต่อยอดและพัฒนาเป็นกลุ่มออมทรัพย์ ดังที่ปรากฏในชุมชนเทศบาลตำบลปริก เช่น กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนปริกใต้ กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนสวนหม่อม กลุ่มออมทรัพย์แม่บ้าน และกลุ่มสัจจะลดรายจ่ายวันละบาท เป็นต้น แนวคิดในการลดรายจ่ายของชุมชนเทศบาลตำบลปริกก่อเกิดแกนนำและรวมกลุ่มกันทำการเกษตรแบบผสมผสาน ลดการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ปลูกผักปลอดสารพิษไว้บริโภคกันเองในชุมชนอย่างพอเพียง

จากพระราชดำรัส สู่การปฏิบัติการจริง การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเทศบาลตำบลปริก

การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาใช้เป็นแนวคิดหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเทศบาลตำบลปริกนั้น สะท้อนให้เห็นได้จากการกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ ตลอดจนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเทศบาลตำบลปริกที่ต่างเน้นย้ำถึง การบริหารจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาควบคู่กับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน โดยมีนโยบายหลัก ได้แก่ เร่งส่งเสริมให้ความรู้ด้านเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตและยกระดับรายได้ของประชาชน เร่งส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพ มีแหล่งเงินทุน มีกองทุนต่างๆ นำสู่การพึ่งพาตนเองได้ในที่สุดการให้ความหมายหรือนิยามคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” สำหรับคนในชุมชนเทศบาลตำบลปริกนั้น พบว่ามีการให้ความหมายที่คล้ายคลึงกันตาม

แนวคิดและประสบการณ์ซึ่งสรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงของคนเทศบาลตำบลปริก ไม่ได้มองเรื่องเศรษฐกิจเป็นการแสวงหารายได้เพียงตัวเงินเป็นหลักหรือการประกอบอาชีพหลักแต่เพียงอย่างเดียว แต่เศรษฐกิจพอเพียงในความหมายของชุมชนเทศบาลตำบลปริก มีมุมมองถึงการมีชีวิตที่พึ่งตนเอง มีเงินเหลือสำหรับการออม มีการจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิกของชุมชนอย่างครบวงจรตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บป่วย จนกระทั่งเสียชีวิต และเป็นชุมชนที่เอื้ออาทร ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

ระบบเศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการและเกษตรปลอดภัยของเทศบาลตำบลปริก เป็นระบบหลักที่ได้รับการพัฒนาให้มีความโดดเด่น ถือเป็นระบบหลักที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนในชุมชนทั้งในส่วนของ การประกอบอาชีพ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การสร้างความสุขและสร้างสังคมแห่งการเอื้ออาทร ดังคำกล่าวของท่านนายกเทศมนตรีที่กล่าวไว้ว่า “เทศบาลตำบลปริกมีการจัดการขยะฐานศูนย์ ความต้องการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ทำเอง ใช้เอง พึ่งตนเองอย่างยั่งยืน เสริมการเก็บออม ไม่ต้องการให้กลุ่มออมทรัพย์มีเงินไว้กัวยืมเพื่อกำไรมากนัก จัดสวัสดิการแบบครบวงจร”

ระบบที่ ๖ ระบบการสื่อสาร

เทศบาลตำบลปริกได้ให้ความสำคัญโดยการพัฒนาช่องทางการสื่อสาร เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลระหว่างชุมชน ท้องถิ่นกับชุมชน การรับรู้ระดับครัวเรือน ช่องทางการสื่อสารมีหลากหลาย ได้แก่ วิทยุชุมชน เอกสาร แผ่นพับ ใบปลิว ซีดี จดหมายข่าว วารสารเทศบาล ป้ายประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ นอกจากนี้ ยังมีการสื่อสารแบบธรรมชาติคือ ปากต่อปาก รวมถึงยังเปิดโอกาสให้มีเวทีประชาคม เพื่อให้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระบบการสื่อสารจึงมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ไปสู่ตำบลสุภาพะ ทั้งในแง่ของการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใสในการดำเนินงานของเทศบาล

๔.๑.๒ รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับ “ชุมชนและสังคม” ในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก

จากการที่เทศบาลตำบลปริก ได้ดำเนินการโครงการเครือข่ายตำบลท้องถื่นเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลสุภาพะ ทำให้ชุมชน/สังคม ในเขตเทศบาลตำบลปริก เป็นชุมชนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อยู่กับแบบพี่แบบน้อง มีการติดต่อไปมาหาสู่กัน ไม่มีการแบ่งแยกและการขัดแย้ง ระหว่างเชื้อชาติ ศาสนา

๔.๑.๓ รุปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้น “หน่วยงานท้องถิ่น/เทศบาลตำบลปริก

จากแนวคิดการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลน่าอยู่ ของเทศบาลตำบลปริก เทศบาลตำบลปริกจึงได้มีการพัฒนาภายในองค์กร และสร้างกลไกการขับเคลื่อนพลังชุมชน อย่างเป็นกระบวนการ แต่ละชุมชนได้มีส่วนร่วมในการหนุนเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อต่อยอดการพัฒนากระบวนการจัดการสุขภาวะชุมชนโดยชุมชนเพื่อชุมชน ซึ่งทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้หลากหลายประเด็นและกระจายตัวอยู่ในทุกชุมชน มีการใช้ “ทุนทางสังคม” ที่มีอยู่และ “ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคน ชุมชน” ในการขับเคลื่อนงานตำบล โดยการใช้ “กระบวนการสื่อสาร” เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดประสบการณ์บนพื้นฐานของการปฏิบัติจริงและมีวิทยากรประจำกลุ่มในแต่ละฐานกิจกรรมที่สามารถถ่ายทอดชุดความรู้ในชุมชนให้แก่ผู้ที่สนใจ ตลอดจนบุคคลภายนอกที่เข้ามาเรียนรู้และสามารถขยายไปให้ตำบลอื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้ตามบริบทของพื้นที่ตนเองได้อย่างเหมาะสม

สิ่งที่เป็นผลดอกออกผลจนเป็นที่ประจักษ์แก่บุคคลทั่วไป คือ รางวัลแห่งเกียรติยศที่เป็นที่ยอมรับในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น

ปี ๒๕๔๘ รางวัลพระปกเกล้า ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปี ๒๕๔๙ รางวัลลูกโลกสีเขียว

ปี ๒๕๕๐ รางวัลลดภาวะโลกร้อนด้วยมือเรา

ปี ๒๕๕๑ รางวัลเมืองธรรมาภิบาลและเมืองน่าอยู่ LDI AWARD ๒๐๐๘ และรางวัลรองชนะเลิศพลังงานชุมชน

ปี ๒๕๕๒ รางวัลพระปกเกล้า ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปี ๒๕๕๓ รางวัลพระปกเกล้าทองคำ ด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปี ๒๕๕๔ รางวัลพระปกเกล้า สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านการเสริมสร้างเครือข่าย รัฐ เอกชน และประชาสังคม

ปี ๒๕๕๕ รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี

จากผลงานดังกล่าวข้างต้น เทศบาลตำบลปริก จึงเป็นที่ยอมรับขององค์กรต่างๆ อย่างเห็นได้ชัด ดังจะเห็นได้จากการที่มีหน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยบูรพา ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเทศบาลตำบลปริก และได้้นำแนวคิดต่างๆ ที่ทางเทศบาลและชุมชนได้ร่วมขับเคลื่อนเพื่อไปเป็นต้นแบบหรือนำไปปรับใช้ในการพัฒนาองค์กรของตนอยู่อย่างต่อเนื่อง

๔.๒ รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นในตำบลศรีอภัย

จากการที่เทศบาลตำบลปริกได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ภายใต้โครงการพัฒนาเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะในพื้นที่เทศบาลตำบลปริกและพื้นที่เป้าหมายการสร้างเครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และพัทลุงบางส่วนนั้น รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นในตำบลศรีอภัย ไม่ว่าจะเป็นประโยชน์ที่ตกแก่ประชาชนในพื้นที่ ชุมชนและสังคม ตลอดจนการพัฒนาของท้องถิ่น สามารถอธิบายได้ ดังนี้

๔.๒.๑ รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับ “ประชาชน” ในตำบลศรีอภัย

ผลสำเร็จต่อประชาชนที่ได้เข้าร่วมโครงการเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น ที่มาจากตำบลศรีอภัยผ่านมา ทำให้ประชาชนในชุมชนหลายๆ พื้นที่ใน ๗ จังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้นำเอาแนวคิดและรูปแบบวิธีการทำงานของเทศบาลตำบลปริกไปใช้ในพื้นที่ของตนทำให้เกิดเป็นที่ยอมรับและสามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนของตนเองได้ รวมทั้งเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนงานตำบลสุขภาวะในระบบต่างๆ เช่น ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ระบบอาสาเพื่อดูแลสุขภาพ เป็นต้น ขณะเดียวกันก็สามารถเป็นวิทยากรมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นคนที่กล้าคิด กล้าแสดงออกและเป็นต้นแบบในการทำงานมีการพัฒนาศักยภาพผู้นำ/แกนนำชุมชน

จากการที่ตำบลศรีอภัยได้เข้าร่วมโครงการเครือข่ายตำบลท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ กับเทศบาลตำบลปริกที่ผ่านมา ทำให้ประชาชนในหลายๆ พื้นที่ที่ได้เข้าร่วมโครงการ เช่น เทศบาลตำบลเขาหัวช้าง จังหวัดพัทลุง อบต.สาคร อบต.ทุ่งหว้า และอบต.นาทอน จังหวัดสตูล อบต.กาบัง จังหวัดยะลา ได้นำรูปแบบแนวคิดที่ได้ศึกษาดูงานจากเทศบาลตำบลปริก นำไปปรับใช้กับวิถีชีวิตของตนเอง และวิถีชีวิตของชุมชน โดยเริ่มมีการจัดการตนเอง รู้จักพึ่งตนเอง เช่น มีการกลับไปทำน้ำหมักชีวภาพ การทำน้ายาล้างจานใช้ในครัว

เรือนของตนเอง และมีการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในครัวเรือน เช่น มีการคัดแยกขยะ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ เช่นการนำขยะอินทรีย์มาทำน้ำหมัก การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การนำขยะเป็นเชื้อเพลิงเช่น การนำขยะมาทำถ่าน การนำเศษอาหารมาผลิตเป็นก๊าซหุงต้มมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นในชุมชนโดยนำแบบของเทศบาลตำบลปริกไปปรับใช้

๔.๒.๒ รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับ “ชุมชนและสังคม” ในตำบลเครือข่าย

ชุมชนมีความสนใจและให้ความสำคัญต่อการร่วมสร้างสุขภาวะชุมชนจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก ทำให้ผู้นำ/แกนนำชุมชนเกิดแรงบันดาลใจในการร่วมสร้างสุขภาวะชุมชน และถ่ายทอดสู่ชุมชนจนเกิดความตื่นตัวมากขึ้น

๔.๒.๓ รูปธรรมความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับ “หน่วยงานท้องถิ่นที่เป็นตำบลเครือข่าย

การดำเนินโครงการเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะโดยชุมชน ได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมอย่างหลากหลายขึ้นในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่ายฯ ได้แก่

๑) เกิดการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะโดยชุมชน ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเครือข่ายได้มีการพัฒนาระบบการจัดการสุขภาวะโดยชุมชนในหลากหลายรูปแบบ เช่น มีการนำใช้ระบบฐานข้อมูลสุขภาวะชุมชน มีนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาวะชุมชน เป็นต้น

๒) มีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำ/แกนนำชุมชน โดย อบต.เครือข่าย ได้มีการส่งผู้นำ/แกนนำชุมชนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ตำบลปากพูน ส่งผลให้ผู้นำ/แกนนำชุมชนมีการพัฒนาทั้งด้านแนวคิดและศักยภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น

๓) พัฒนาตำบลเครือข่ายสู่ตำบลต้นแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่ายหลายพื้นที่ หลังผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ตำบลปริกแล้ว ได้มีการกลับไปพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนสามารถยกระดับขึ้นเป็นตำบลต้นแบบสุขภาวะชุมชนได้ เช่น เทศบาลตำบลเขาหัวช้าง อ.ตะโหมด จ.พัทลุง เป็นต้น

๔) เกิดเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งดังจะเห็นได้จากการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายด้วยดีทุกครั้ง เช่น การร่วมเวทีนโยบายสาธารณะ เวทีนโยบายการจัดการภัยพิบัติ เวทีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูป เป็นต้น ทั้งยังเกิดเป็นเครือข่ายเฉพาะด้าน เช่น เครือข่ายนักวิชาการ ที่มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อช่วยเหลือกันและกัน เป็นต้น

๕) เกิดกิจกรรมและนวัตกรรมใหม่ๆ ในพื้นที่ตำบลเครือข่ายได้มีพัฒนาการในการสร้างเสริมสุขภาวะในพื้นที่ โดยมีการนำแนวคิดที่ได้จากเทศบาลตำบลปริก ไปบูรณาการกับบริบทของพื้นที่ของตนเองจนเกิดเป็น **“นวัตกรรมสร้างสรรค์ในพื้นที่”**

๖) สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตำบลผู้เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก อบต.เครือข่าย ได้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อสร้างเสริมสุขภาวะชุมชน จึงได้มีการถ่ายทอดแนวคิดสู่สมาชิกในพื้นที่และเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อชุมชนร่วมกัน

๗) มีการจัดระบบแหล่งเรียนรู้ที่เข้มแข็งในตำบล จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่เทศบาลตำบลปริก ส่งผลให้ อบต.เครือข่าย ซึ่งแต่เดิมมีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนอยู่แล้ว มีการจัดการเรื่องฐานเรียนรู้อย่างเป็นระบบเกิดขึ้น โดยกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เทศบาลตำบลปริกได้เป็นแบบอย่างการจัดการระบบฐานเรียนรู้ให้กับ อบต.เครือข่าย

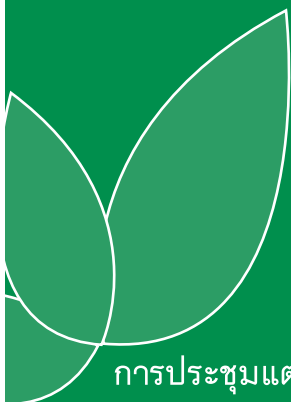
ส่งท้ายบทเรียนที่ ๔

รูปธรรมแห่งความสำเร็จ แบ่งได้เป็น ๒ ส่วนหลักคือ ในเทศบาลตำบลปริก และในพื้นที่เครือข่าย

รูปธรรมความสำเร็จในเทศบาลตำบลปริก พบว่า “ประชาชน” “ชุมชนและสังคม” รวมถึงหน่วยงานของท้องถิ่นคือ เทศบาลตำบลปริก ได้รับประโยชน์จากโครงการในแทบทุกระบบ ตั้งแต่เรื่องการบริหารจัดการพื้นที่ ระบบการเรียนรู้และการศึกษา ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพลังงานทดแทน ระบบอาสาเพื่อการดูแลสุขภาพ ระบบเศรษฐกิจชุมชนสวัสดิการและเกษตรปลอดภัย และระบบสื่อสาร

ตำบลเครือข่ายที่ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาเครือข่ายตำบลท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนสู่ตำบลสุขภาวะ กับเทศบาลตำบลปริกที่ผ่านมา เช่น เทศบาลตำบลเขาหัวช้าง จังหวัดพัทลุง อบต.สาคร อบต.ทุ่งหว้า และอบต.นาทอน จังหวัดสตูล อบต.กาบัง จังหวัดยะลา แก่นนำชุมชนและประชาชนได้นำรูปแบบแนวคิดที่ได้ศึกษาดูงานจากเทศบาลตำบลปริกนำไปปรับใช้กับวิถีชีวิตของตนเอง และวิถีชีวิตของชุมชน โดยเริ่มมีการจัดการตนเอง รู้จักพึ่งตนเอง เช่น มีการกลับไปทำน้ำหมักชีวภาพ การทำน้ายาล้างจานใช้ในครัวเรือนของตนเอง และมีการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในครัวเรือน เช่น มีการคัดแยกขยะ การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น การนำขยะอินทรีย์มาทำน้ำหมักชีวภาพ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การนำขยะเป็นเชื้อเพลิง เช่น การนำขยะมาทำถ่าน การนำเศษอาหารมาผลิตเป็นก๊าซหุงต้ม มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นในชุมชน

ผลสำเร็จต่อประชาชนที่ผ่านมา ทำให้ประชาชนในชุมชนหลายๆ พื้นที่ใน ๗ จังหวัดภาคใต้ตอนล่างได้นำเอาแนวคิดและรูปแบบวิธีการทำงานของเทศบาลตำบลปริกไปใช้ในพื้นที่ของตนทำให้เกิดเป็นที่ยอมรับและสามารถถ่ายทอดให้กับคนในชุมชนของตนเองได้ รวมทั้งเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนงานตำบลสุขภาวะในระบบต่างๆ ทำให้เห็นโอกาสของการนำศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นไปพัฒนาต่อยอดกระบวนการเรียนรู้การสร้างสังคมที่น่าอยู่ในระดับพื้นที่ และเป็นการขยายผลในระดับฐานล่างทางสังคมผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนต่อไปได้เป็นอย่างดี

การประชุมแต่ละเดือนเป็นเวทีให้ประชาชน
เข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้
ถ้ามีอะไรที่ติดขัดกันบ้าง งบประมาณไม่มีก็เข้าใจกันง่ายขึ้น
ร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญห ด้วยวิธีการที่ให้ช่วยกันคิด
ช่วยกันแก้ไขร่วมใจกันเมื่อเกิดปัญหาในพื้นที่
